

हेनरिक इब्सेन
हेलगाँडचे चांचे
अनुवाद — वसंत बागुल

हेल्लालँडचे चांचे

हे पुस्तक विनामूल्य आहे
पण फुकट नाही

या निर्मितीसाठी काही लोकांना वेळ व पैसा खर्च करावा लागला आहे.

म्हणून हे वाचल्यावर खर्च करा ३ मिनिट

१ मिनिट : लेखकांना फोन करून हे पुस्तक कसे वाटले ते कळवा

१ मिनिट : ई साहित्य प्रतिष्ठानला मेल करून हे पुस्तक कसे वाटले ते कळवा.

१ मिनिट : आपले मित्र व ओळखीच्या सर्व मराठी लोकांना या पुस्तकाबद्दल आणि ई साहित्यबद्दल सांगा.

असे न केल्यास यापुढे आपल्याला पुस्तके मिळणे बंद होऊ शकते.

दाम नाही मागत. मागत आहे दाद.

साद आहे आमची. हवा प्रतिसाद.

दाद म्हणजे स्तुतीच असावी असे नाही. प्रांजळ मत, सूचना, टीका, विरोधी मत यांचे स्वागत आहे. प्रामाणिक मत असावे. ज्यामुळे लेखकाला प्रगती करण्यासाठी दिशा ठरवण्यात मदत होते. मराठीत अधिक कसदार लेखन व्हावे आणि त्यातून वाचक अधिकाधिक प्रगल्भ व्हावा, आणि अखेर संपूर्ण समाज एका नव्या प्रबुद्ध उंचीवर जात रहावा.

ई साहित्य प्रतिष्ठान

सादर करीत आहे

हेन्रिक इब्सेन

लिखित

नाटक

हेल्गलँडचे चांचे

अनुवाद : वसंत बागुल

हेल्गलँडचे चांचे (नाटक)

लेखक : हेन्रिक इब्सेन

मूळ नॉर्वेजिअन नाटकाचा मराठी अनुवाद : वसंत बागुल

३०२, न्यु शिवम अपार्टमेंट

स्टेशन रोड, उल्हासनगर-४, जि. ठाणे

फोन: 0251-2587832, 8149068977

vasant_pandit2002@yahoo.com

या पुस्तकातील लेखनाचे सर्व हक्क लेखकाकडे सुरक्षित असून पुस्तकाचे किंवा त्यातील अंशाचे पुनर्मुद्रण वा नाट्य, चित्रपट किंवा इतर रुपांतर करण्यासाठी लेखकाची लेखी परवानगी घेणे आवश्यक आहे. तसे न केल्यास कायदेशीर कारवाई (दंड व तुरुंगवास) होऊ शकते.

This declaration is as per the Copyright Act 1957. Copyright protection in India is available for any literary, dramatic, musical, sound recording and artistic work. The Copyright Act 1957 provides for registration of such works. Although an author's copyright in a work is recognised even without registration. Infringement of copyright entitles the owner to remedies of injunction, damages and accounts.

मुखपृष्ठ व निर्मितीसहाय्य : रश्मी किलोस्कर

प्रकाशक : ई साहित्य प्रतिष्ठान

www. esahity. com

esahity@gmail. com

प्रकाशन : ३ मार्च २०२०

©esahity Pratishthan®2019

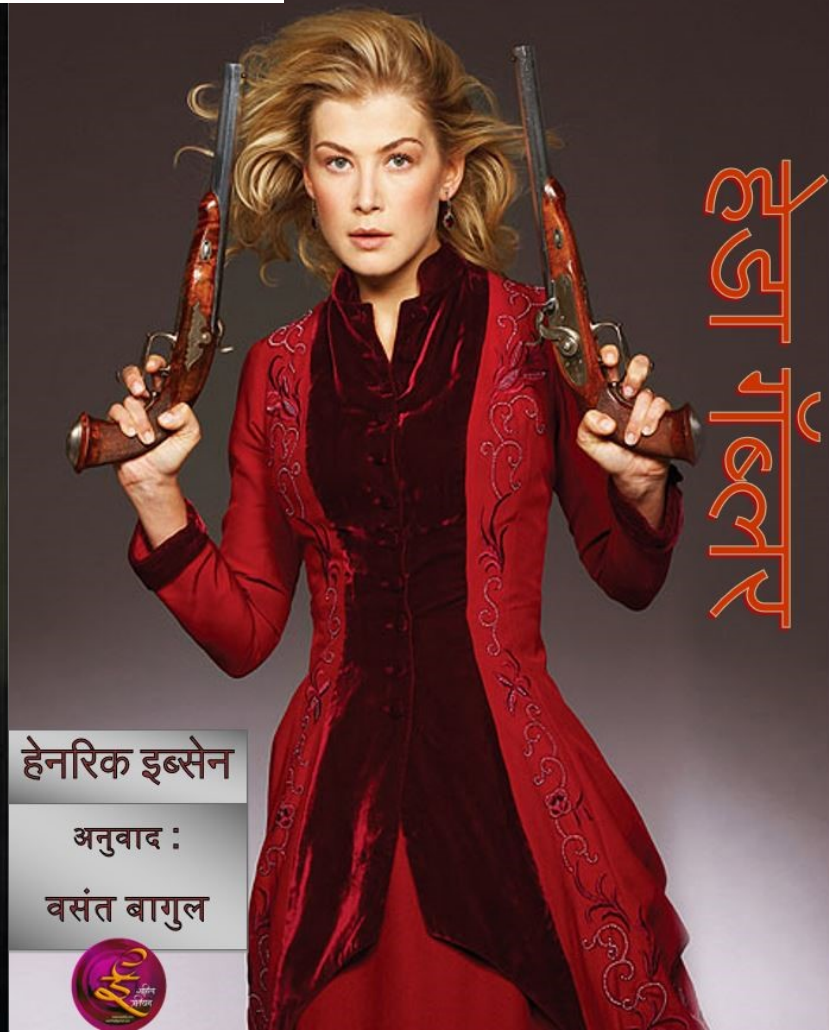
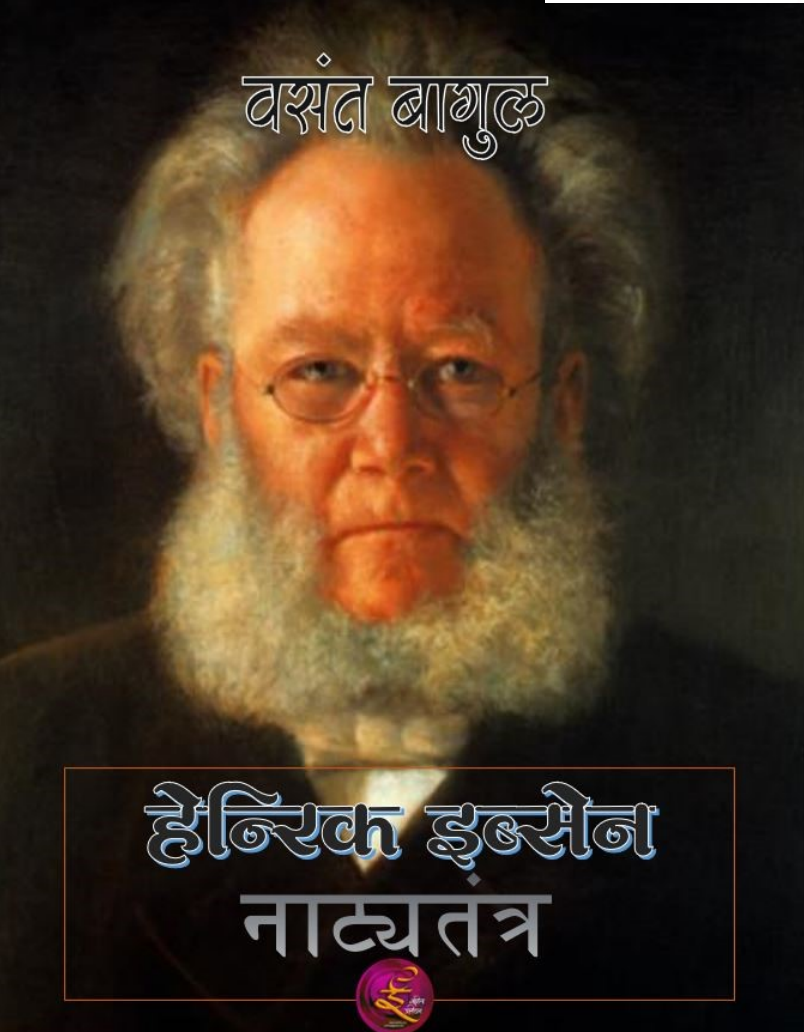
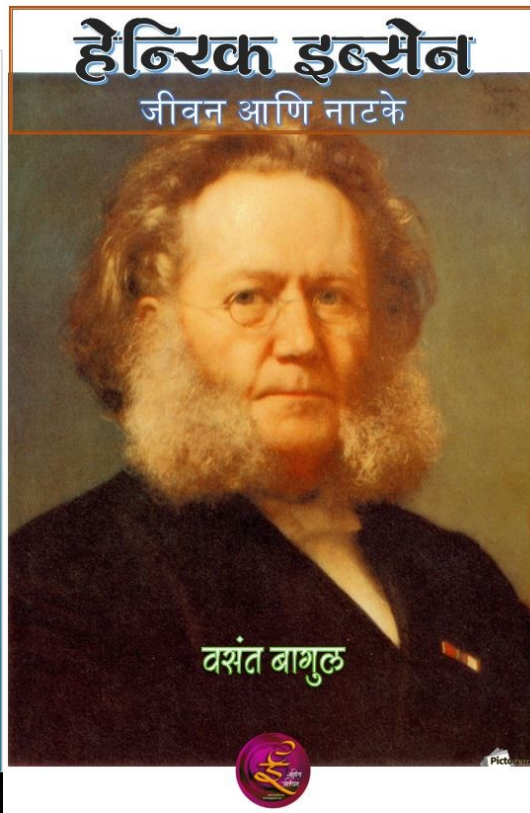
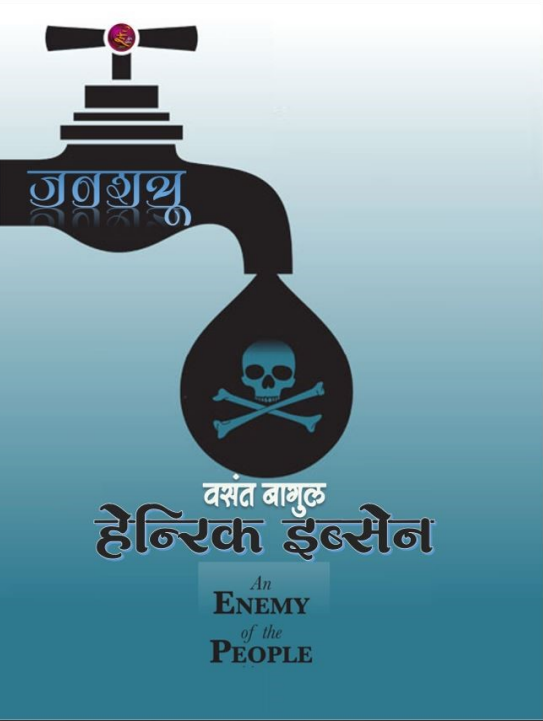
विनामूल्य वितरणासाठी उपलब्ध.

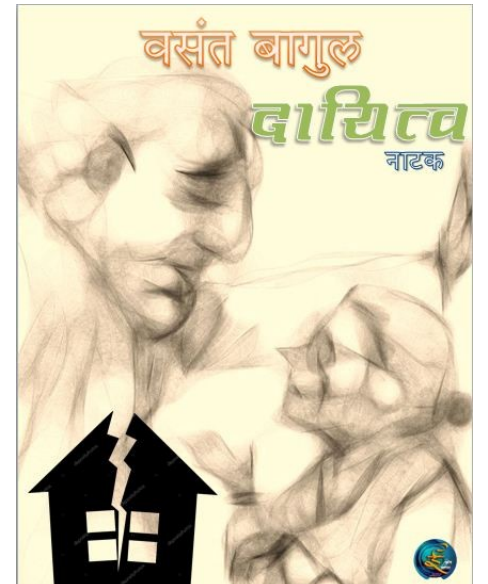
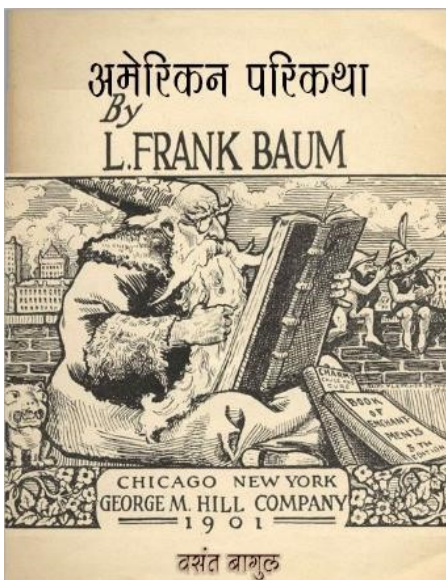
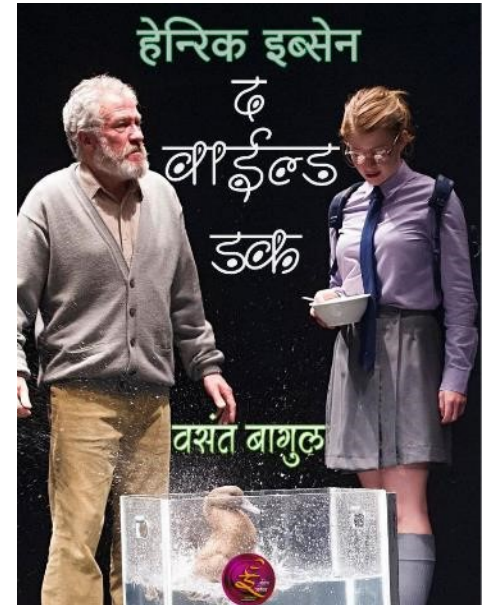
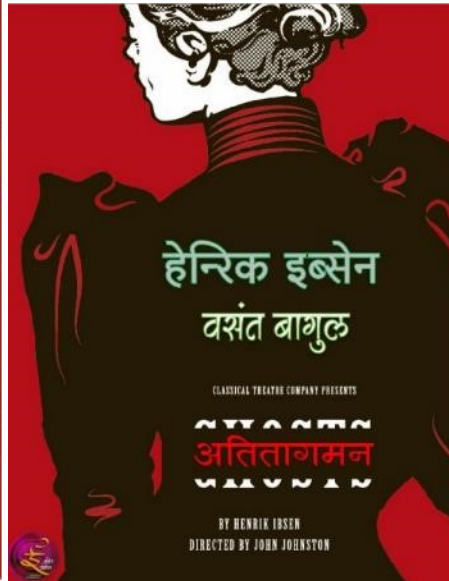
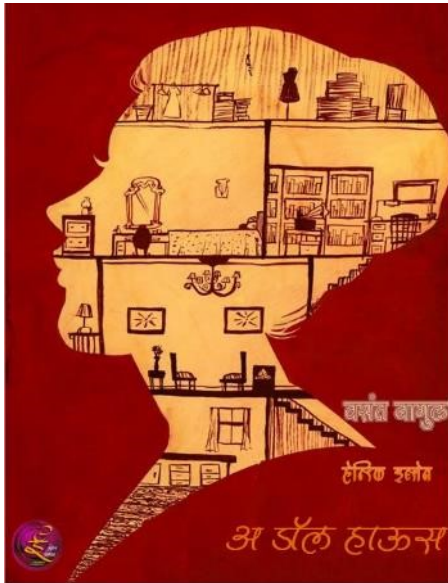
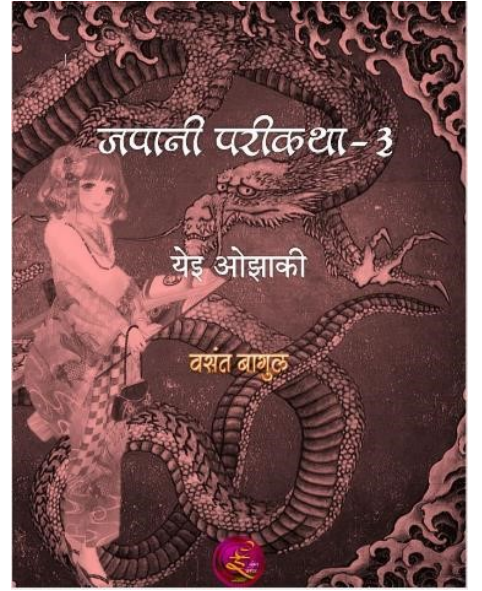
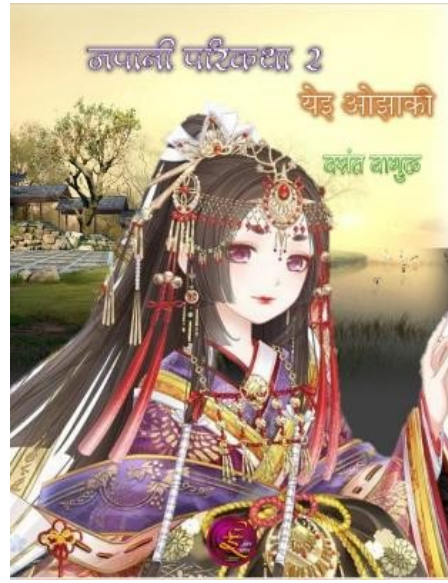
- आपले वाचून झाल्यावर आपण हे फ़ॉरवर्ड करू शकता.
- हे ई पुस्तक वेबसाईटवर ठेवण्यापुर्वी किंवा वाचनाव्यतिरिक्त कोणताही वापर करण्यापुर्वी ई-साहित्य प्रतिष्ठानची लेखी परवानगी घेणे आवश्यक आहे.

वसंत बागूल यांची ई साहित्य तर्फे प्रकाशित पुस्तके

1. http://www.esahity.com/uploads/5/0/1/2/501218/madhusala_bachchan.pdf
2. http://www.esahity.com/uploads/5/0/1/2/501218/a_doll_house_vasant_bagul.pdf
3. http://www.esahity.com/uploads/5/0/1/2/501218/wild_duck_vasant_bagul.pdf
4. http://www.esahity.com/uploads/5/0/1/2/501218/atitagaman_vasant_bagul.pdf
5. http://www.esahity.com/uploads/5/0/1/2/501218/dayitva_vasant_bagul.pdf
6. http://www.esahity.com/uploads/5/0/1/2/501218/little_eyolf_ibsen_vasant_bagul.pdf
7. http://www.esahity.com/uploads/5/0/1/2/501218/japani_pari_1_vasant_bagul.pdf
8. http://www.esahity.com/uploads/5/0/1/2/501218/japani_parikatha_2_vasant_bagul.pdf
9. http://www.esahity.com/uploads/5/0/1/2/501218/japani_pari_3_vasant_bagul.pdf
10. http://www.esahity.com/uploads/5/0/1/2/501218/american_parikatha_vasant_bagul.pdf
11. http://www.esahity.com/uploads/5/0/1/2/501218/chandrakor_vasant_bagul.pdf
12. http://www.esahity.com/uploads/5/0/1/2/501218/ibsen_vasant_bagul.pdf
13. http://www.esahity.com/uploads/5/0/1/2/501218/janshatru_ibsen_vasant_bagul.pdf
14. http://www.esahity.com/uploads/5/0/1/2/501218/ibsen_natyantra_vasant_bagul.pdf
15. http://www.esahity.com/uploads/5/0/1/2/501218/hedda_gabler_vasant_bagul.pdf

**“What is life? A fighting in heart and
brain with Trolls.**

**Poetry? That means writing Doomsday-
accounts of our soul.**

-Henrik Ibsen

हेल्गलँडचे चांचे

हेनरिक इब्सेन

अनुवाद- श्री.वसंत बागुल

HÆRMÆNDENE PÅ HELGELAND

SKUESPILL IFIRE HANDLINGER

(1858)

HENRIK IBSEN

THE VIKINGS AT HELGELAND (हेल्गलँडचे चांचे)

PLAY IN FOUR ACTS

इब्सेनचे हे ९वे नाटक.

‘The Feast at Solhoug’ च्या दुसऱ्या आवृत्तीच्या प्रस्तावनेत इब्सेनने स्वतःच आपल्याला सांगितले आहे की बर्फाळ प्रदेशातील कौटुंबिक शौर्यकथांनी त्याच्या मनात ‘The Vikings at Helgeland’ ह्या नाटकाच्या कल्पनेचे बीज कसे अंकुरले होते. प्रथमतः त्याने काय पाहिले, तो म्हणतो: परस्परविरुद्ध स्वभावाच्या दोन स्त्रिया ज्या शेवटी हियुर्डिस व डॅनी असतात त्या एका बड्या मेजवानीच्या ठिकाणी एकमेकींचा उपहास करून एकमेकींना टोमणे मारतात आणि शोकात्म परिणामाकडे जातात. ह्या दोन स्त्रियांच्या स्वभाववैशिष्ट्यांची धारणा ही काही त्याला नवीन गोष्ट नव्हती. त्याच्या आद्य नाटकात ‘Catilina’ मध्ये त्याने ह्यासदृश परस्परविरोधी व्यक्तिमत्त्वाच्या स्त्रिया Furia आणि शांत स्वभावाची Aurelia

त्याचप्रमाणे Lady Inger of Østråt मध्ये Inger Gylenlöve आणि तिची मुलगी Eline ह्यांची पात्रे रेखाटली आहेत. इब्सेनने शौर्यकथांच्या साधनसामग्रीवरून नाट्य कलाकृती निर्माण केली. The Vikings ची भाषासरणी अद्वितीय, अस्खलित, शुद्ध, अधिक एकविध, निःसंदिग्ध आहे.

दरम्यानच्या काळात बहुधा एकसमयावच्छेदेकरून Christiania Theatre, कोपनहेगनच्या Royal Theatre कडून नाटकाचा अस्वीकार झाला. दिग्दर्शक J. L. Heiberg यांनी त्याला सौंदर्योपासक जगात अरेरावी करणारा; साहित्यात त्यांना वृत्तांत उत्सुकता निर्माण करणारा होता. त्याने जाहीर केले की, “ह्यात खूप नीरस, कंटाळवाणे आणि काव्यात्मकताविरहित असे काही नाही.”

हे नाटक एप्रिल १८५८ ला प्रकाशित झाले. छोट्याशा ‘Norwegian Theatre’ (Christiania) येथे त्याचा प्रयोग झाला. ह्या नाटकात व्यक्तिचित्रणातील साधेपणा मोठ्या प्रमाणात आहे- तसेच त्याच्या कथानकातही. सर्व श्रेष्ठ व्यक्तींचे विशाल आणि स्पष्ट स्वभाववैशिष्ट्याचे चित्रण असून त्यात जरासुद्धा परिवर्तन नाही. सिगूर्ड हा पक्का दिलदार अलौकीक पुरूष आहे. डॅनी विनम्र मनमिळावू पत्नी आहे, हियुर्डिस निवड करणारी लढाऊ वृत्तीची स्त्री आहे. गुणार चांगला उद्देश असणारी दुर्बल व्यक्ती आहे, भ्याड नाही पण अकार्यक्षम आहे. म्हातारा युरनुल्फ वेगळ्या प्रकारचा माणूस असून कौटुंबिक शौर्यकथांचे चैतन्य त्याच्यात प्रभावीपणे मूर्तिमंत सामावलेले आहे. ह्या शौर्यकथांमध्ये काही जरी हेतू किंवा प्रस्ताव गवसला असेल तरी, ह्या नाटकाची रचना सर्वथा स्वयंभू आणि पूर्णपणे अप्रतिम आहे.

प्रस्ताव, विकास अंकामागून अंक आकर्षित करतात- त्याच्या प्रकारात ते निर्दोष आहे. हे नाटक कौशल्यपूर्वक केलेले आहे- (well made) सुविहित. ह्यापूर्वीच कवीने भूतकाळातील पडदा क्रमाक्रमाने वर उचलून रंगभूमीवरील पात्रांच्या संबंधातील धक्कादायक बदल कमीअधिक प्रमाणात दाखवण्याचे त्याचे कलापूर्ण कौशल्य प्रतीत होते. दुसरा संपूर्ण अंक म्हणजे उत्कृष्ट आणि परिवर्तित नाटकाचा नमुना आहे, कारण युरनुल्फचे पुनरागमन असलेले दृश्य हे कवीच्या स्वतःच्या निर्मितीकलेने, निर्मल अभिजात आणि कारूण्याने भरलेले आहे- ही निःसंदेह नाट्यवाङ्मयातील सर्वात अभिजात गोष्ट आहे. J. L. Heiberg सारख्या

सौंदर्योपासक पूर्वग्रहदूषित टीकाकाराने ही जाणीव ठेवली नव्हती की तो एका महान कवीच्या उपस्थितीत नाटकावर टीका करतोय ह्याचं मोठं आश्चर्य वाटतं. तिसऱ्या अंकातील कुतूहल मुख्यतः मानसशास्त्रीय आहे पण चौथा अंक पुन्हा अद्भुतरम्य परिणामकारकतेचा मोठा कळस गाठतो.

ह्या नाटकाच्या शीर्षकातील HÆRMÆNDENE ह्या शब्दाचा Vikings हा स्वैर अनुवाद आहे. ज्याचा सोपा अर्थ 'Warriors' (योद्धे) असा आहे. तथापि तो नीरस शब्द आहे, कारण युरनुल्फ, सिगूर्ड, गुणार हे सर्व खरोखर चांचे आहेत.

-प्रस्तावना- विल्यम आर्चर- The Collected Works of HENRIK IBSEN
volume- II p. VII_XX.

पात्रे:-

हिमखाडीचा युरनुल्फ- बर्फाळ प्रदेशातील सरदार

सिगूर्ड अजिंक्य- सागर सम्राट

गुणार नाईक खेड्याचा प्रमुख- धनवान क्षेत्रपाल (शेतकरी)

तुरोल्फ- युरनुल्फचा लहान मुलगा

डॅनी- युरनुल्फची मुलगी

हियुर्डिस- त्याची संगोपन केलेली मुलगी

कोअर शेतकरी- हेल्गलँडचा रहिवासी

योगिल- गुणारचा चार वर्षांचा मुलगा

युरनुल्फची सहा मोठी मुले

युरनुल्फ आणि सिगूर्डची माणसे

पाहुणे, घरकामे, वाढपी मोलकरणी, लुटारू इ.

नाटकातील प्रसंग Erik Blood-axe इ.स. ९३३ च्या जवळपास, नॉर्वेच्या उत्तरेकडील आसपास हेल्गलँड येथील गुणारच्या घरी घडतात.

अंक पहिला

(खडकाळ समुद्रकिनारा उभ्या उतारावरून खाली जाताना मागील बाजूस दिसतो. डावीकडे पाण्याच्या काठावर होडी ठेवण्याची निवाऱ्याची जागा दिसते. उजव्या बाजूस खडक आणि पार्सन वृक्षाचे जंगल दिसते. दोन युद्धनौकेच्या डोलकाठ्या खाली लहानश्या खाडीत दिसतात. दूरवर बाहेर उजव्या बाजूस गुंडाळलेल्या शिडांचे व अलिप्त खडकांचे ठिपके दिसतात ज्यावर फेसाळलेल्या लाटा उंच धावताहेत, तुफानी करड्या बर्फाचा हिवाळ्याचा दिवस आहे. सिगूर्ड जहाजातून वर येतो: त्याने घट्ट पांढरा अंगरखा घातलेला असून चांदीचा कमरपट्टा, निळसर झगा, आडव्या बंदाचे पायमोजे, रंगहीन दणकट बूट, पोलादी शिरस्त्राण घातले आहे. कमरेला छोटीशी तलवार लटकत आहे. तत्क्षणी नंतर युरनुल्फ दिसतो, तो दूरवरच्या उंच खडकावर. घट्ट काळसर मेंढीच्या कातडीचा अंगरखा, छातीवर कवच आणि गुडघ्याखाली पायांसाठी संरक्षक कवच, लोकरीचे पायमोजे आणि रंगहीन दणकट बूट असा त्याचा पोषाख असून त्याच्या खांद्यावर करड्या रंगाचे लोकरीचे कापड आहे. त्याच्या शिरस्त्राणावर बुरखा असल्याने त्याचा अर्धवट चेहराच फक्त दिसतो. तो खूपच उंच, भक्कम बांध्याचा, पांढऱ्या लांब दाढीचा आहे. पण वयोमानाने काहीसा झुकलेला आहे. त्याच्याजवळ गोल ढाल, तलवार आणि भाला ही शस्त्रास्त्रे आहेत.

सिगूर्ड प्रथमतः प्रवेश करतो. अवतीभवती बघतो, बोटशेड बघतो आणि वेगाने तिकडे जातो. आणि एकदम जोराने दरवाजा उघडण्याचा प्रयत्न करतो. युरनुल्फ खडकांमधून दिसतो, सिगूर्डला पाहिल्याबरोबर दचकतो, त्याला ओळख पटल्यासारखे वाटते. तो खाली उतरतो व ओरडतो)

युरनुल्फ: जागा दे, चाच्या!

सिगूर्ड: (वळतो, तलवारीवर हात ठेऊन उत्तर देतो) जर मी तसं केलं तर ती पहिलीच वेळ असेल.

युरनुल्फः तू जागा देशील आणि तुला द्यावीच लागेल! थंडीने गारठलेल्या माझ्या माणसांना आश्रय हवा.

सिगूर्डः दमलेल्या बाईसाठी मला निवारा हवा!

युरनुल्फः तुझ्या बाईपेक्षा माझी माणसं जास्त मौल्यवान आहेत!

सिगूर्डः गुन्हेगार फरारी लोकांनी हेल्गलँडमध्ये जास्त किंमत आहे तर.

युरनुल्फः (त्याचा भाला उंचावीत) तुला ह्या शब्दाची किंमत मोजावी लागेल.

सिगूर्डः (तलवार काढून) थेरड्या, आता ही तलवारच तुला शिकवेल.

(युरनुल्फ त्याच्यावर धावून जातो, सिगूर्ड स्वतःचा बचाव करतो. डॅनी आणि सिगूर्डची माणसे किनाऱ्यावरून येतात, युरनुल्फची सहा मुले उजव्या बाजूच्या खडकावर दिसतात.)

डॅनीः (थोडी पुढे येते, तिने बिनबाह्यांचा लांब झगा, निळा बुरखा आणि केसाळ कातडीचे टोपडे घातलेले आहे. ती जहाजांकडे खाली हाका मारते) सिगूर्डच्या माणसांनो, चला उठा! माझा नवरा परक्या माणसाशी युद्ध करीत आहे.

युरनुल्फची मुलेःधावा धावा, आमच्या वडिलांच्या मदतीला या! (ते खाली उतरतात)

सिगूर्डः (त्याच्या माणसांना) थांबा! मी एकटा त्याच्यावर मात करू शकतो!

युरनुल्फः (त्याच्या मुलांना) मला शांतपणे युद्ध करू द्या! (सिगूर्डवर धावून जातो) मी तुझे रक्त काढीन!

सिगूर्डः आधी तूच तुझं स्वतःचं रक्त बघशील. (त्याच्या बाहूला जखम करतो त्यामुळे त्याचा भाला पडतो.)

युरनुल्फः फार भक्कम वार केलास, योद्ध्या!

तेज तुझी सळसळती तलवार

झोंबणारी वेगवान

धिप्पाड सिगूर्ड झेलून वार
उभा तुजपुढे तुकवुनि मान.

सिगूर्ड: (सस्मित) अशा तऱ्हेने मान तुकवण्यात त्याला भूषणच वाटेल.

युरनुल्फची मुले:(आश्चर्याने ओरडतात) काय, प्रत्यक्ष सिगूर्ड! सामर्थ्यवान सिगूर्ड!

युरनुल्फ: पण ज्या दिवशी तू माझ्या मुलीला, डॅनीला पळवून नेलंस त्यावेळी
तुझ्या वारांना काही वेगळीच अनोखी धार होती. (बुरखा मागे घेतो.)

सिगूर्ड आणि

त्याचे साथीदार:खाडीचा युरनुल्फ!

डॅनी: (आनंदाने पण अस्वस्थतेने) माझे वडील आणि माझे भाऊ...

सिगूर्ड: माझ्या मागे उभी रहा.

युरनुल्फ: नाही, त्याची आवश्यकता नाही. (सिगूर्डच्या जवळ जात) जेव्हा मी
तुला पाहिलं तेव्हाच मी तुला ओळखलं आणि मी युद्धास प्रवृत्त झालो.
एक शूर बलवान माणूस ज्याची नॉर्वेत ख्याती आहे हे सिद्ध करून
बघण्यासाठी. येथून पुढे आपल्यात शांतता नांदू दे.

सिगूर्ड: तसं झालं तर उत्तमच.

युरनुल्फ: हा माझा प्रेमाचा हात. तू खरोखरच योद्धा आहेस. या म्हाताऱ्या
युरनुल्फने असे वार कधी झेलले नाहीत की केले नाहीत.

सिगूर्ड: (त्याचे पसरलेले हात घट्ट पकडून) आपण एकमेकांना हे दिले घेतलेले
वार अखेरचे ठरोत आणि आपल्या दोघांमध्ये जे घडलं त्याचा
न्यायनिवाडा तूच कर. आहे ना तशी तुमची इच्छा?

युरनुल्फ: होय, आपल्या तडक झालेल्या भांडणाचा समेट घडून येईल.
(दुसऱ्यांना) आता हे सारं काही साऱ्यांना कळलं असेलच. पाच
हिवाळ्यांपूर्वी सिगूर्ड आणि गुणार हे पाटील आईसलॅंडमध्ये चांचे

म्हणून आले होते. माझ्या घरासमोरच त्यांनी नांगर टाकला होता. त्यानंतर गुणारनं फसवून बळजोरीनं हियुर्डिसला, माझ्या मानलेल्या मुलीला पळवून नेलं,- सिगूर्ड, तू तर माझ्या स्वतःच्या मुलीला पळवून नेऊन समुद्रापलीकडे घेऊन गेलास. त्याबद्दल मी तुला असे फर्मावतो की मला तू चांदीची तीनशे नाणी द्यावीस, ज्यायोगे तुझ्या गुन्ह्याचे तुला प्रायश्चित्त मिळेल.

सिगूर्ड: तुमचा निर्णय न्याय्य आहे, युरनुल्फ, तीनशे नाणी मी देईन. आणि त्याचबरोबर सोन्याची सुशोभित झालर लावलेला रेशमी झगा देईन. इंग्लंडच्या ऍथेलस्टान राजाकडून ही मला भेटवस्तू मिळालेली आहे, आणि आईसलँडमधील असा सर्वोत्तम झगा कुणालाही घालायला मिळाला नसेल.

डॅनी: किती छान बोललात तुम्ही माझ्या धाडसी पतिराजा; आणि बाबा मी तुमचे आभार मानते. आता माझ्या जीवात जीव आला. (ती तिच्या वडिलांचे आणि भावांचे हात स्नेहाने दाबते आणि हळू आवाजात बोलते.)

युरनुल्फ: आता आपल्यामध्ये सद्भावना प्रस्थापित झाली आहे. आणि ह्या दिवसापासून पूर्ण सन्मानाने कायदेशीररित्या वागदत्तवधू म्हणून मानली जाईल, तिच्या कुटुंबियांच्या सदिच्छेसह.

सिगूर्ड: आणि माझ्यावर तुम्ही तुमचं स्वतःचं रक्त म्हणून विश्वास ठेवायला हवा.

युरनुल्फ: त्याबद्दल शंकाच नाही, आणि तू तुझी मैत्री लगेचच सिद्ध करून दाखवावी.

सिगूर्ड: मी तयार आहे, बोला तुमची काय इच्छा आहे?

युरनुल्फः स्पष्टीकरण आणि प्रत्यक्ष कृतीत मदत करा. मी समुद्रप्रवास करून हेल्गलँडकडे आलो आहे, गुणार नाईकला शोधण्यासाठी आणि हियुर्डिसला पळवून नेल्याबद्दल त्याला जाब विचारण्यासाठी.

सिगूर्डः (आश्चर्याने) गुणार!

डॅनीः (त्याच सुरात) आणि हियुर्डिस—कोठे आहेत ते?

युरनुल्फः गुणारच्या घरी, माझी खात्री आहे.

सिगूर्डः आणि ते कोठे?

युरनुल्फः फार लांब नाही, येथून पुढे फार बाणांच्या अंतरावर नाही; तुला हे ठाऊक नव्हतं?

सिगूर्डः (दडपलेल्या भावनांसह) नाही, खरोखर ठाऊक नव्हतं, आम्ही दोघं, गुणार आणि मी आईसलँडहून समुद्रप्रवास करून निघालो तेव्हापासून आमची क्वचितच भेट झाली असेल. मी सर्व ठिकाणी फिरत अनेक अपरिचित राजांच्या पदरी नोकरी केली, गुणार तेव्हा घरीच थांबला होता. वादळानं पिटाळून लावल्यागत आम्ही आज पहाटेच किनाऱ्यापर्यंत पोहोचलो. मला ठाऊक होतं, खरोखर, की गुणारचं घर इथेच कुठेतरी उत्तरेला आहे पण—

डॅनीः (युरनुल्फला) ह्या उद्देशाने प्रवास करीत तुम्ही येथे आलात?

युरनुल्फः हाच उद्देश, दुसरा काहीही नाही. (सिगूर्डला) आपली भेट ही वरील काहीतरी संकेतच म्हणावा लागेल. माझी तुम्हाला भेटायची इच्छा होती पण तुमचा ठावठिकाणा मला ठाऊक नव्हता.

सिगूर्डः (विचारपूर्वक) खरं, खरं!—पण गुणारच्या संबंधी—सांगा मला, युरनुल्फ, हे चांगलं असो की वार्डट तुला सर्व सामर्थ्य एकवटून कठोरपणे हे काम उरकून घ्यायचे आहे का?

युरनुल्फः मी करणारच तसं. सिगूर्ड ऐक, मी काय सांगतोय ते. गेल्या उन्हाळ्यात असलेल्या एका परिषदेसाठी मी घोडयावरून गेलो होतो. तेथे मी अनेक सन्माननीय व्यक्तींना भेटलो. दिवसभराची परिषद संपल्यावर मी हॉलमध्ये माझ्या परगण्यातील व्यक्तींबरोबर दारू पीत बसलो होतो आणि गप्पा स्त्रियांना पळविण्याबाबतच्या गोष्टींवर आल्या. मला अतिशय तुच्छतेचे शब्द त्यांच्याकडून ऐकून घ्यावे लागले, कारण की मी इतक्या वर्षांपर्यंत बदला घेऊ शकलो नव्हतो. मग मी क्रोधाने ठरविले की मी नॉर्वेला जाऊन त्या गोष्टींचा हेशेब चुकता करावा किंवा बदला घ्यावा. त्याशिवाय मी माझा उद्देश पूर्ण झाल्याशिवाय मी आईसलॅंडमध्ये जाणारच नाही.

सिगूर्डः होय, होय, आता मला पटलं की ह्या गोष्टीचा निकाल तू निकडीने लावायलाच हवा.

युरनुल्फः हे व्हायलाच हवं, पण मी फारशी हाव धरणार नाही, आणि गुणार सन्माननीय प्रतिष्ठित व्यक्ती म्हणून सुप्रसिद्ध आहे. मला खूप आनंद वाटतो की त्याच्या शोधार्थ मी प्रवासाला निघालो आहे, आईसलॅंडमधील वेळ मी खिन्नतेत घालवला; निव्या पाण्यावरच मी वाढलो आणि वृद्ध झालो, तोच पूर्वीसारखा प्रवास मी पुन्हा करावाच असं मला वाटतं. मी—ठीक, ठीक—बर्गथोरा, माझी विश्वसनीय पत्नी—तिला जाऊन खूप वर्षे झालीत. माझी मोठी मुलं प्रत्येक उन्हाळ्यात चाचेगिरीवर समुद्रप्रवास करतात, आणि जेव्हापासून तुरोल्फ मोठा व्हायला लागला—

डॅनीः (आनंदाने) तुरोल्फ तुमच्यासोबत आहे? कोठे आहे तो?

युरनुल्फः (मागच्या बाजूला उजवीकडे बोट दाखवित) त्या पोराला तुम्ही बहुधा ओळखूच शकणार नाहीत पुन्हा, कारण तो मजबूत, बलवान आणि उमदा झाला आहे. तो शक्तिमान योद्धा होणार. सिगूर्ड, एक दिवस तो तुझ्यासारखा होणार.

डॅनी: (स्मित करीत) आता मला कळलं, नेहमीसारखंच तुरोल्फवर तुमचं घनिष्ठ प्रेम आहे.

युरनुल्फ: तो सर्वात लहान, आणि त्याच्या आईसारखा दिसतो; म्हणून तसं आहे.

सिगूर्ड: पण मला सांगा, गुणारशी आजच निपटायचा—तुमचा विचार आहे काय?

युरनुल्फ: उद्यापेक्षा आजच बरं. त्याने चांगुलपणा दाखविल्यास मला समाधानच लाभेल; जर त्याने नकार दर्शविला तर त्याला पुढच्या भयंकर परिणामाला सामोरे जावे लागेल. (उजव्या बाजूने कोअर शेतकरी घाईघाईने प्रवेश करतो; त्याने जाडयाभरडया लोकरीचा करडया रंगाचा झगा आणि बसकी कडा असलेली बुरणूस हॅट घातलेली असून त्याच्याजवळ कुंपणाची एक मोडकी सळई आहे.)

कोअर: बरे भेटलात, चाच्यांनो!

युरनुल्फ: चाचे क्वचितच चांगले भेटतात.

कोअर: तुम्ही जर प्रामाणिक प्रतिष्ठित माणसं असाल तर मला तुमच्यात आश्रय द्याल; गुणार नाईक- खेड्याच्या प्रमुखाचे अंगरक्षक मला ठार मारण्यासाठी शोधीत आहेत.

युरनुल्फ: गुणारची?

सिगूर्ड: मग तुम्ही त्याचं काहीतरी वाईट केलेलं आहे!

कोअर: मी स्वतः केलेलं आहे ते न्याय्यच केलेलं आहे. आईसलँडवर आमची गुरं एकत्र चरत होती, समुद्राच्या किनाऱ्यालगत; गुणारच्या माणसांनी माझे उत्तम बैल पळवून नेले. त्यापैकी एकाने माझी गुलामासारखी अवहेलना केली. मग मी माझी तलवार उपसली आणि त्याला कापून काढलं.

युरनुल्फ: हे तू न्याय्यच केलंस.

कोअरः पण ह्या सकाळी त्याची माणसं शस्त्रसज्ज होऊन माझ्यावर चालून आली. सुदैवाने मला हे कळले व मी पळ काढला. पण हे माझे वैरी माझ्या मागावर आहेत आणि मला स्वतःला ठाऊक आहे की मला ठार मारल्याशिवाय ते राहणार नाही.

सिगूर्डः शेतकरी माझा तुझ्यावर विश्वास बसला नाही. पूर्वी मी गुणारला ओळखत होतो जसा मी स्वतःला ओळखतो. आणि मला ठाऊक आहे की शांतताप्रिय माणसांवर त्याने कधीच अन्याय केला नाही.

कोअरः ह्या दुष्कृत्यात गुणारचा सहभाग नाही; तो तर दक्षिण देशात आहे; नाही, ही हियुर्डिसची, त्याच्या बायकोची कारवाई आहे.

डॅनीः हियुर्डिस!

युरनुल्फः (स्वतःशीच) होय, होय तशीच आहे ती!

कोअरः माझ्या चुकीबद्दल मी नुकसानभरपाई करायला तयार होतो; गुणारचीही तशी इच्छा होती; पण नंतर हियुर्डिस आली, तिने नवऱ्याला तिरस्कारदर्शक शब्दात खडसावले आणि माझ्याविरुद्ध त्याला भडकवले आणि शांतता भंग केली. तेव्हापासून गुणार दक्षिणेकडे गेला आणि आज—

सिगूर्डः (डाव्या बाजूने बाहेर बघत) उत्तरेकडून वाटसरूंचा घोळका येत आहे. नाही का-?

कोअरः स्वतः गुणारच आहे.

युरनुल्फः अंतःकरण स्वच्छ ठेव, मला खात्री आहे की मी तुमच्यात सलोखा घडवून आणीन. (गुणार नाईक अनेक माणसांसह डावीकडून प्रवेश करतो. त्याचा पोषाख शांतताप्रियतेचे द्योतक वाटतो, त्याने बदामी रंगाचा घट्ट अंगरखा, आडव्या बंदाचे पायमोजे, बिनबाह्यांचा निळा सैल झगा, आणि मोठी हॅट घातली असून त्याच्याजवळ एका लहानशा कुन्हाडीशिवाय दुसरे कुठलेही शस्त्र नाही.)

गुणारः (आश्चर्याने थबकून, आकस्मिक लोकांचा गट पाहून) युरनुल्फ, हिमखाडीचा! होय, खात्रीने-!

युरनुल्फः अगदी बिनचूक ओळखलेस.

गुणारः (जवळ जात) मग मी माझ्या ह्या देशात तुझं स्वागत करीत आहे, जर तू शांततेच्या उद्देशानं आला असशील तर.

युरनुल्फः जो माझा उद्देश आहे तोच तुझा असेल तर आपल्या दोघात झगडा होणार नाही.

सिगूर्डः (त्याच्यापुढे उभा राहत) गुणार, आपली भेट झाली हे छानच झालं!

गुणारः (आनंदाने) सिगूर्ड—माझा मानलेला भाऊ! (त्याचा हात हाती घेत) आता खरोखर तू इथं असल्यामुळे माझी खात्री झाली की युरनुल्फ येथे शांततेच्या उद्देशाने आला आहे. (युरनुल्फला) वृद्ध, ज्ञानी माणसा, दे तुझा हात माझ्या हाती! तुझा उत्तरेकडे फेरी टाकण्याचा अदमास मला किंचित आला आहे: तुझी मानलेली मुलगी हियुर्डिसच्या संदर्भात.

युरनुल्फः तुझ्या म्हणण्याप्रमाणे माझ्या इच्छेविरुद्ध तू तिला पळवून आईसलंडला नेण्याची घोडचूक केलीस.

गुणारः तू केलेला आरोप अगदी न्याय्य आहे; तारूण्यात केलेल्या गैरवर्तनाची एखाद्या माणसाने नुकसानभरपाई करायलाच हवी. फार काळापासून ह्या गोष्टीची मी वाट बघत आहे, युरनुल्फ, ह्या कारणासाठी आणि जर मी नुकसानभरपाई केली तर, तर आपल्यात सलोखा निर्माण होईल.

सिगूर्डः मी ही तसंच समजतो. युरनुल्फ या बाबतीत फारसा ताठरपणा दाखविणार नाही.

गुणारः (प्रेमळपणे) नाही, युरनुल्फ, तू जर तिच्या मोलाची पूर्णपणे हाव धरलीस तर त्यासाठी माझी संपूर्ण धनदौलत पुरेशी पडणार नाही!

युरनुल्फः मी कायदेशीर आणि रितीरिवाजाप्रमाणेच वागेन, त्याबद्दल तू खात्री बाळग. पण आता दुसरी बाब. (कोअरकडे निर्देश करीत) त्या माणसाला तू ओळखतोस?

गुणारः कोअर! (युरनुल्फला) आमच्यामध्ये झालेल्या झगडयाबद्दल तुला कळले असणारच, नाही?

युरनुल्फः तुझ्या माणसांनी त्याची गुरे चोरली आणि ह्या चोरीबद्दल भरपाई व्हायलाच हवी.

गुणारः खुनाची भरपाई पण व्हायलाच हवी; त्याने माझ्या माणसाला ठार केलं.

कोअरः कारण त्याने माझी अवहेलना केली.

गुणारः शांततेच्या शर्तीच्या साऱ्या गोष्टी मी त्यात देऊ केल्या आहेत.

कोअरः पण हियुर्डिसला त्यांची काहीच कदर नाही, आणि आज सकाळी जेव्हा तू निघून गेला होतास तेव्हा तिने माझ्यावर हल्ला केला आणि आता मला ठार करण्यासाठी ती माझा पाठलाग करीत आहे.

गुणारः खरं बोलतोस का तू हे? तिनं-?

कोअरः खरं, प्रत्येक शब्द.

युरनुल्फः ह्याच कारणासाठी ह्या शेतकऱ्याने त्याच्या बाजूला उभं राहायची माझ्याकडे याचना केली. आणि मी ते करीन.

गुणारः (क्षणभर विचार केल्यानंतर) तू माझ्याशी सन्मानाने वागलास म्हणून मला तुझ्या इच्छेपुढे नमतं घ्यायलाच हवं. ऐक मग कोअरः तू माझ्या माणसाला ठार मारलंस हे खरं, ती ही परतफेड झाली.

कोअरः (गुणारला मैत्रीचा हात देत) तू देऊ केलेली छान देणगी मला मान्य आहे. मी खूप समाधनी आहे.

युरनुल्फः आता तुझ्यात आणि माझ्यात शांततेचा सलोखा राहिल, नाही?

- गुणारः त्याच्या घरी आणि तो जेथे कोठेही गेला तरी त्याला शांतता लाभेल.
- सिगूर्डः (उजवीकडे निर्देश करीत) बघ तिकडे!
- गुणारः (अस्वस्थपणे) ही तर हियुर्डिस आहे!
- युरनुल्फः तिच्याबरोबर सशस्त्र लोक!
- कोअरः ती मला शोधतेय! (हियुर्डिस अंगरक्षकांच्या टोळीबरोबर प्रवेश करते. तिने काळा स्कर्ट, मोठा झगा घातला असून डोके व मान आच्छादण्यासाठी टोपी घातलेली आहे. त्या माणसांजवळ तलवारी आणि कुऱ्हाडी असून तिच्याजवळही एक हलकासा भाला आहे.)
- हियुर्डिसः (प्रवेश केल्याबरोबर थांबते) आपली येथे सुसंघटित दलाशी भेट होते आहे, असे मला वाटते.
- डॅनीः (तिला भेटायला धावत जाते) हियुर्डिस, तुला शांतता आणि आनंद मिळो.
- हियुर्डिसः (थंडपणे) मी तुझी आभारी आहे. तुम्ही फार दूर गेला नाहीत असं मला सांगण्यात आलं होतं. (पुढे येत, कठोरतेने जमलेल्या लोकांकडे बघते) गुणार, आणि -कोअर माझा वैरी—युरनुल्फ आणि त्याची मुले, आणि—(सिगूर्डकडे तिचे लक्ष जाताच ती हळूच दचकते, क्षणभर शांत होते, पण स्वतःला सावरून बोलू लागते.) इथं मी बऱ्याच जणांना ओळखते पण मला फारसं ठाऊक नाही की माझ्या बऱ्यावर कोण आहे.
- युरनुल्फः आम्ही सर्वजण तुझे हितच चिंतितो.
- हियुर्डिसः असं जर आहे तर, कोअरला माझ्या नवऱ्याच्या ताब्यात घायला तुम्ही नकार देणार नाहीत.
- युरनुल्फः त्याची काही गरज नाही.
- गुणारः आमच्यात शांतता आणि मैत्री निर्माण झाली आहे-

हियुर्डिसः (दबलेल्या तुच्छतेने) मैत्री! छान, छान. मला ठाऊक आहे तू फार शहाणा आहेस! आणि कोअरला निःसंशयपणे सुरक्षितता मिळाली असे मला वाटते.

गुणारः तुझ्या ह्या टोमण्यांचा काहीही उपयोग नाही! (प्रतिष्ठेसह) कोअर आणि आपल्यात सलोखा निर्माण झाला आहे!

हियुर्डिसः (स्वतःवर ताबा ठेवीत) ठीक, चांगलंच आहे, जर तू शांततेची शपथ घेतली तर, ती शपथ पाळली जाईल.

गुणारः (सक्तीने, पण न रागावता) ही शपथ पाळली पाहिजे आणि ती पाळली जाईलच.

युरनुल्फः (हियुर्डिसला) तू यायच्या पूर्वी दुसराही एक तह जवळ जवळ होत आला होता.

हियुर्डिसः (कठोरपणे) तुझ्या आणि गुणारमध्ये?

युरनुल्फः (मान हलवत) तो करार तुझ्या बाबतीत केला गेला होता.

हियुर्डिसः तो कशाबाबत केला गेला असेल ह्याचा अंदाज मी करू शकते, पण मी हे तुला सांगते, की तू माझा मानलेला बाप असलास तरी मी असं कदापि मानणार नाही की तुला सशस्त्र आलेलं पाहून तो घाबरला असेल. तू एक साधा प्रवासी म्हणून एकटा जरी आमच्या घरी आला असतास तरी हे भांडण मिटलं असतं.

गुणारः युरनुल्फ आणि त्याची मुले इथं शांततेच्या उद्देशानंच आली आहेत.

हियुर्डिसः कदाचित. पण इतर लोकांच्या तोंडून वेगळंच सूचित होईल; तुझा स्वतःचा सुद्धा खूपच अल्प असा विश्वास बसला होता काल गुणार, जेव्हा तुला कळलं की युरनुल्फचे लढाऊ जहाज खाडीत येऊन उभे आहे तेव्हा तू योगिलला दक्षिणेकडे पाठवून दिलंस.

सिगूर्डः (गुणारला) तू तुझ्या मुलाला दक्षिणेकडे पाठवून दिलंस?

हियुर्डिसः होय, युरनुल्फने आमच्यावर हल्ला केल्यास तो सुरक्षित रहावा म्हणून.

युरनुल्फः हियुर्डिस, त्याचा असा उपहास करू नकोस. गुणारनं जे काही केलं तेच अखेरीस शहाणपणाचं ठरेल, जर तू कराराला अशीच अडथळा आणत गेलीस तर.

हियुर्डिसः जीवनात संधी घ्यायलाच हवी; होऊ द्या काय होईल ते, पण असा लज्जास्पद करार करून जगण्यापेक्षा मृत्यू बरा.

डॅनीः सिगूर्ड प्रायश्चित्त घेतोय, म्हणून काही तो कमी दर्जाचा माणूस होणार नाही.

हियुर्डिसः सिगूर्डला स्वतःचा मानसन्मान माहित असून त्याचं महत्त्वही त्याला ठाऊक आहे.

सिगूर्डः ह्यासंबंधी मला कुणीही कधीही आठवण करून देण्याची गरज नाही.

हियुर्डिसः सिगूर्डने प्रसिद्ध कृत्ये केलेली आहेत. पण त्यापेक्षा अधिक धाडसी गुणार आहे, त्याने बाहेर असलेल्या माझ्या पिंजऱ्यातील पांढऱ्या अस्वलाला ठार केले होते.

गुणारः (सिगूर्डकडे गोंधळलेला कटाक्ष टाकीत) नाही, नाही, त्याबाबतीत अधिक काही नको!

युरनुल्फः वास्तविक असं धाडसी कृत्य कुणाच्याही बघण्यात आलं नाही साऱ्या आईसलँडमध्ये- आणि म्हणूनच---

सिगूर्डः गुणार अधिक सहजतेने नमतं घेऊ शकतो आणि तो भित्रा आहे असं कुणीही मानू शकत नाही.

हियुर्डिसः ती दुरूस्ती केली जावी, त्याचप्रमाणे दुरूस्ती व्हावी. विचार कर गुणार, तू घेतलेल्या शपथेचा.

गुणारः ती शपथ वार्डट विचारांची होती, ते तू माझ्यावर लादणार काय?

हियुर्डिसः मी तसं करीन, जर आपण दोघं एकाच छपराखाली राहणार असू ह्यानंतरच्या दिवसांपुढे. समजून घे मग युरनुल्फ, तुझी मानलेली मुलगी पळवून नेल्याबद्दल तुला त्याचे प्रायश्चित्त हवं असेल तर आधी माझ्या वडिलांना ज्युकूलला तू ठार मारून त्याची सारी स्थावर जंगम मालमत्ता काबीज केली त्याचेही प्रायश्चित्त तुला भोगायलाच हवं.

युरनुल्फः ज्युकूल हा निष्पक्षपातीपणे द्वंद्वयुद्धात ठार झाला- अतिशय वाईट अवैध रीतीची वागणूक तर मला दिली गेली. माझी फसवणूक करून तुझ्या नातेवाईकांनी तुला आईसलंडला पाठवून अजाणतेपणे दत्तक म्हणून तुझा स्वीकार करायला लावलं.

हियुर्डिसः हे अप्रस्तुत नाही, तुला त्याची मुलगी संगोपनासाठी दिली हा एक प्रकारे तुझा सन्मानच केला.

युरनुल्फः तसं काहीच नाही, पण झगडे मात्र घडवून आणलेत.

हियुर्डिसः सर्वात कडक भांडण जवळच असेल जर---

युरनुल्फः मी येथे स्त्रियांशी वादावादी करायला आलो नाही! -गुणार, माझे शेवटचे शब्द ऐकः तू नुकसानभरपाई करशील की नाही?

हियुर्डिसः (गुणारला) तू घेतलेल्या शपथेबद्दल विचार कर!

गुणारः (युरनुल्फला) ऐकलंस ना तू, मी शपथ घेतली आहे आणि मला ती पाळायलाच-

युरनुल्फः (संतप्त होऊन) पुरे, पुरे, तो न्याय्य रीतीनेच युद्धात मारला गेला- त्याबद्दल नुकसानभरपाई द्यावी असं मला कुणी म्हणू नये.

हियुर्डिसः (सक्तीने) मग आम्ही तुला आणि तुझ्या माणसांना आव्हान देतो.

युरनुल्फः (वाढत्या क्रोधाने) आणि ज्युकूलच्या मृत्यूची भरपाई मागण्याचा कोणाला अधिकार आहे? त्याचे नातेवाईक कोण? त्यापैकी कुणीच जिवंत नाही! त्याचा कायदेशीर बदला घेणारे कोठे आहेत?

हियुर्डिसः तो गुणार आहे, माझ्या वतीने.

युरनुल्फः गुणार! तुझा वाङ्निश्चय तुझ्या पालक पित्याच्या सदिच्छेने झाला असता किंवा तुला पळवून नेल्याबद्दल त्याने दंड भरला असता, तर तुझ्या वडिलांच्या मृत्यूचा कायदेशीररित्या बदला घेण्याचा त्याला अधिकार राहिला असता, पण-

डॅनीः (भयभीत होऊन गयावया करीत) बाबा, बाबा!

सिगूर्डः (त्वरेने) असं बोलू नकोस!

युरनुल्फः (आवाज चढवीत) नाही, मी ओरडून बोलणार! जुलूम जबरदस्तीने लग्न लावलेला नवरा कायदेशीर नवरा नसतो!

गुणारः (आवेशाने) युरनुल्फ!

हियुर्डिसः (भावनेचा अतिक्रुद्ध उद्रेक होऊन) अवहेलना आणि अपमान! (थरथरत्या आवाजात) हे- ह्याबद्दल तुला पश्चात्ताप करावा लागेल!

युरनुल्फः (बोलणे पुढे चालू ठेवीत) जबरदस्तीने ज्या स्त्रीचे लग्न लावले जाते तिला कायदा रखेलीपेक्षा अधिक काही लेखत नाही! तुला जर स्वतःचा मानसन्मान परत मिळवायचा असेल तर तू ते करायलाच-

हियुर्डिसः (स्वतःवर ताबा ठेवीत) नाही, युरनुल्फ, मला ठाऊक आहे काय उत्तम अनुरूप आहे ते. मी गुणारची रखेली म्हणून मानली गेली आहे- ठीक, मग मला सन्मानाने जिंकण्यासाठी त्याने काहीतरी शौर्य करायलाच हवे- की त्या पराक्रमी शौर्यामुळे माझा काळिमा नाहीसा व्हायला हवा! आणि तू, युरनुल्फ, सावध रहा! येथे आपले मार्ग वेगळे होताहेत, आणि आजपासून तुझ्याशी मी सदासर्वकाळ युद्धच करीत राहीन; लक्षात ठेव ह्यापुढे तुझा जीव आणि जीवन धोक्यात आहे- (कोअरकडे भयानकपणे बघत) कोअर! तुझ्या गटातील लोक आता सुरक्षित नाहीत असं समज-कोअर! युरनुल्फ तुझा मित्र म्हणून तुझ्या पाठीशी उभा आहे, खात्रीने आपल्यात शांतता आहे; पण मी तुला सल्ला देते

की काही काळापर्यंत तू घराचा आश्रय घेऊ नकोस. ज्या माणसाला तू ठार मारलंस त्याच्या मृत्यूचा बदला घेणारे खूप जण आहेत, आणि तसं घडण्याची शक्यता आहे- बघ मी तुला धोका दाखवला आहे त्याला तोंड द्यायची तू तयारी ठेव. चल गुणार आपल्याला युद्धासाठी सज्ज रहायलाच हवं. आईसलँडमध्ये केलेल्या महान कृत्यांमुळे तू प्रसिद्ध झालेला आहेस, पण त्याहीपेक्षा मोठी कृत्ये तुला येथे करावीच लागणार आहेत. तुझ्याबद्दलची घृणा आणि स्वतःबद्दलची शरम तुझ्या रखेलीला वाटू नये असे तुला वाटत असल्यास-

गुणारः जरा स्वतःवर ताबा ठेव, हियुर्डिस. तुझं हे असं शिष्टाचारहीन बोलणं सहनशीलतेच्या पलिकडचे आहे बस!

डॅनीः (काकुळतीने) थांब माझ्या पालक भगिनी थांब, मी माझ्या वडिलांचा राग शांत करते.

हियुर्डिसः (तिचं न ऐकून) घराकडे, घराकडे! कुणी असं भाकित कसं करू शकतं की मी नकोशी, निरूपयोगी, तिरस्करणीय, सर्वसामान्य रखेल आहे? पण असं लाजिरवाणं जिणं जगण्याची वेळ माझ्यावर येऊ नये यासाठी एक दिवस माझ्या नवऱ्याने असं काही मोठं कर्तृत्व करून दाखवावं की जी मोठी कर्तृत्ववान माणसं आहेत त्यांची कीर्ती माझ्या नवऱ्याच्या कर्तृत्वापुढे फिकी पडेल. (उजव्या बाजूने बाहेर निघून जाते.)

गुणारः (हळूच) सिगूर्ड, तू हा देश सोडण्यापूर्वी आपल्या दोघांत बोलणं व्हावं यासाठी तू मला वचन दे. (त्याच्या माणसांबरोबर उजव्या बाजूने निघून जातो. त्या दरम्यान वादळ थांबतं. मध्यान्हीचा सूर्य एखाद्या लाल तबकडीसारखा दिसू लागतो. समुद्राच्या काठावर त्याचा मंद प्रकाश दिसतो.)

युरनुल्फः (धमकावणीच्या सुरात) आज तू जे काही काम केलंस त्याची किंमत तुला मोजावी लागेल, पालक बेटी!

- डॅनी: बाबा, बाबा, खात्रीनं तुम्ही तिला काही हानी पोहचवणार नाही!
- युरनुल्फ: बोलू दे मला! आता सिगूर्ड, गुणारने नुकसानभरपाई केली तरी त्याचा काही उपयोग नाही.
- सिगूर्ड: काय करायचा विचार आहे तुमचा?
- युरनुल्फ: ते मला ठाऊक नाही, पण ही गोष्ट दूरवर आणि सर्वत्र सांगितली जाईल की हिमखाडीचा युरनुल्फ गुणारच्या घरावर कसा चालून गेला.
- सिगूर्ड: (निश्चल निर्धाराने) कदाचित, पण मी तुम्हाला सांगून ठेवतो की मी जोपर्यंत जिवंत आहे तोपर्यंत त्याच्या विरूद्ध कधीही शस्त्र चालवणार नाही.
- युरनुल्फ: तेच, तेच! आणि तेच करायची माझी इच्छा असली तर?
- सिगूर्ड: तसं होणार नाही- तुमची इच्छा कधीही प्रबळ होऊ देऊ नका.
- युरनुल्फ: (क्रोधाने) जा मग, माझ्या शत्रूला जाऊन मिळ, तुम्हा दोघांना मी धैर्याने तोंड देईन.
- सिगूर्ड: माझे ऐका, युरनुल्फ, तो दिवस कधीही उगवणार नाही ज्या दिवशी तुमच्यात आणि माझ्यात झगडा निर्माण होईल. आपल्या दोघांत सद्भाव्याची शांतता आहे. शस्त्रास्त्रे आणि सोन्यानाण्यापेक्षाही डॅनी मला मोलाची आणि प्रिय आहे आणि तुम्ही तिच्या अगदी जवळचे नातेसंबंधी आहात हे मी कधीही विसरणार नाही.
- युरनुल्फ: आता मी पुन्हा तुला जाणलं की तू किती शूर आहेस सिगूर्ड!
- सिगूर्ड: पण गुणार माझ्या भावासारखा आहे, आमच्या दोघांत मैत्री आणि विश्वासाचं नातं रहावं अशी आम्ही शपथ घेतली आहे. युद्ध आणि शांती यावेळेत आम्ही दोघांनी एकत्र नशीबाला तोंड दिलेले होते. त्याची सारी माणसे मला प्रिय आहेत. तो महाबली असला तरी त्याला युद्धाची आवड नाही; —पण माझं म्हणशील तर तुम्ही सर्वाना ठाऊक

आहेच की मी युद्धाला भिणारा नाही. तरीही हा मी तुझ्यापुढे उभा आहे, युरनुल्फ- मी माझ्या वतीने गुणारसाठी शांततेची कळकळीची विनंती करतो, माझी इच्छा मान्य कर!

युरनुल्फ: नाही, मी नाही करू शकत तसं; मी रिकाम्या हातानं आईसलँडला परतल्यास सारी शूर माणसं माझा उपहास करून टवाळी करतील.

सिगूर्ड: तुम्हाला रिकाम्या हातानं परत जावं लागणार नाही. येथे छोट्या उपसागरात माझी दोन अजस्त्र जहाज उभी आहेत, ज्यात चांचेगिरी करून मी जिंकून मिळवलेली सारी संपत्ती त्यात आहे. दूरदूरच्या राजांकडून प्राप्त झालेल्या अनेक मौल्यवान वस्तू, उत्तम शस्त्रास्त्रे भरलेल्या मोठ्या ट्रंक आणि इतर मौल्यवान वस्तू त्या दोन जहाजांपैकी तुम्हाला आवडेल ते निवडा—ते जहाज त्यात असलेल्या साऱ्या मालमत्तेसह तुमच्या मालमत्तेचे होईल. हे सारं हियुर्डिसच्या कृत्याच्या नुकसानभरपाईबद्दल आणि गुणारला सुरक्षित राहू देण्याबद्दल.

युरनुल्फ: शूर सिगूर्ड, हे गुणारसाठी तू करणार.

सिगूर्ड: एका विश्वासू मित्रासाठी, त्या जिवलग मित्रासाठी करावं तेवढं थोडंच.

युरनुल्फ: फक्त अर्ध्या चीजवस्तू आणि शस्त्रास्त्रे मला दे.

सिगूर्ड: (तातडीने) सगळं घ्या, माझी दोन्ही जहाजं घ्या, जे काही माझ्या मालकीचं आहे ते सारं घ्या. आणि तुमच्याबरोबर मला आईसलँडला तुमच्या लवाजम्यामध्ये एक अतिशय दरिद्री माणूस म्हणून येऊ द्या. जे काही मी देतोय ते मी पुन्हा एकदा मिळवीन; पण तुम्ही आणि गुणारमध्ये भांडण झालं तर मी पुन्हा आनंदाचे दिवस कधीच पाहू शकणार नाही. आता, युरनुल्फ, उत्तर द्याल?

युरनुल्फ: (पूर्ण विचार करीत) देन भली मोठी जहाजे, शस्त्रास्त्रे आणि चीजवस्तूंनी भरलेल्या पेटयांसह—ह्यापेक्षा अधिक संपत्ती कुणाला

मिळेल? पण (आवेशाने) नाही, नाही! हियुर्डिसने मला धमकी दिली आहे; मी हे घेणार नाही—जर मी हे घेतलं तर माझी प्रतिष्ठा जाईल!

सिगूर्ड: तरीही ऐका माझं—

युरनुल्फ: नाही, मी म्हणतो! मला माझ्या हक्कासाठी लढायलाच हवं. मग माझ्या नशिबात काहीही असो.

कोअर: (जवळ जात) सिगूर्डची गोष्ट हिताची आणि मैत्रीची आहे हे तितकंच खरं पण तुला जर आपली सगळी शक्ती लावून लढायचेच असेल तर मी तुला एक उत्तम सल्ला देऊ शकतो. जोपर्यंत हियुर्डिस सहजगत्या म्हणत नाही तोपर्यंत नुकसानभरपाईचं स्वप्नही बघू नकोस; माझं म्हणणं ऐकलंस तर तू सूड घेऊ शकतोस.

युरनुल्फ: सूड? काय सल्ला आहे तुझा?

सिगूर्ड: वाईट, मी स्पष्टपणे पाहू शकतो.

डॅनी: (युरनुल्फला) ओह, त्याचं ऐकू नका!

कोअर: हियुर्डिसने मला फरारी गुन्हेगार म्हणून जाहीर केले आहे. मला कचाट्यात पकडण्यासाठी ती जाळं टाकणार आहे; माझ्या सुरक्षिततेची तू शपथ घे आणि मी आज रात्री त्याच्या घराला आग लावून घरातील सारं काही जाळून भस्मसात करणार आहे. तुम्हाला आवडेल हे?

सिगूर्ड: भेकड!

युरनुल्फ: (शांतपणे) मला आवडेल का हे? लक्षात ठेव माझ्या मनात अधिक काय आहे ते आहे तुला ठाऊक? (मेघगर्जनेच्या आवाजात) नीच, अधम, मी तुझे नाक आणि कान छाटून टाकीन. युरनुल्फला तू फारच थोडं ओळखलं आहेस. ह्या नीच कृत्यात मी तुला अशी साथ देईन असं तुला वाटलं, बेशरम?

- कोअरः (जो भीतीने मागे सरलेला आहे) जर तुम्ही गुणारवर हल्ला केला नाही तर तो तुमच्यावर तुटून पडेल.
- युरनुल्फः माझ्याजवळ शस्त्रास्त्रे, ताकद नाही का तोंड द्यायला?
- सिगूर्डः (कोअरला) चल निघ येथून! तुझं अस्तित्व सन्माननीय माणसाला शरम वाटण्याजोगं आहे!
- कोअरः (निघून जाताना) ठीक, ठीक, मला स्वतःला जितकं उत्तम शक्य होईल तेवढं मला येथून हललंच पाहिजे. पण मी हे सांगून ठेवतो, जर तुम्ही हियुर्डिसशी कनवाळूपणे वागलात तर तुम्हाला हळहळ करायची पाळी येईल. मी तिला चांगलंच ओळखतो—आणि तिच्या मर्मावर कोठे आघात करायचा तेही मला ठाऊक आहे! (खाली किनाऱ्याकडे जातो.)
- डॅनीः तो बदला घेण्यासाठी गुप्त कट रचत आहे. सिगूर्ड ह्याला प्रतिबंध घालायलाच हवा.
- युरनुल्फः (रागाने) नाही, करू दे त्याला, जे हवं असेल; ह्यापेक्षा तिची योग्यता अधिक नाही.
- डॅनीः असा अर्थ काढू नका तुम्ही; विचार करा, ती तुमची दत्तक मुलगी आहे.
- युरनुल्फः जेव्हापासून तिला मी आसरा दिला तेव्हापासून माझ्यावर अरिष्टेच येत आहेत. ज्युकूलचे शब्द खरे ठरायला सुरूवात झाली आहे.
- सिगूर्डः ज्युकूलचे?
- युरनुल्फः होय, तिच्या पित्याचे. जेव्हा मी त्याच्यावर प्राणांतिक वार केला तेव्हा तो मागे गवतावर पडला. तेव्हा त्याने माझ्यावर नजर खिळवली आणि गायलं

ज्युकूलच्या खुनाचा बदला

घेतील ज्युकूलची नाती

लुटली ज्यांनी दौलत त्याची

त्यास ना मिळणार कधीही सुख आणि शांती.

जेव्हा त्याने ते गीत संपवलं तेव्हा काही काळ तो निःशब्द होता, तो हसला आणि त्याने प्राण त्याग केला.

सिगूर्ड: त्याचे शब्द तुम्ही का मनावर घ्यावेत?

युरनुल्फ: कुणास ठाऊक? अशा कथांवर अनेकांचा विश्वास आहे की ज्युकूल त्याच्या मुलांना लांडग्याचं काळीज खायला द्यायचा, जेणेकरून ती भयानक आणि अतिशय क्रूर व्हावीत. निश्चितच हियुर्डिसलाही तिचा वाटा मिळाला होता हे कुणालाही स्पष्ट दिसू शकेल. (बाहेर उजवीकडे बघून अकस्मात थांबतो.) गुणार!- आपण पुन्हा भेटत आहोत!

गुणार: (प्रवेश करतो) होय, युरनुल्फ, विचार कर माझा, पण एक शत्रू म्हणून तुझ्यापासून वेगळा होऊ शकत नाही मी.

युरनुल्फ: तुझा उद्देश काय?

गुणार: आपण एकमेकांना निरोप देण्यापूर्वी आपल्यात शांती आणि सलोखा व्हावा हा उद्देश. सारेजण माझं ऐका: तुम्ही माझ्या घरी चला आणि जितके दिवस राहता येईल तितके दिवस राहून माझ्याकडे यथेच्छ पाहुणचार घ्या. आमच्याकडे मांस, पेय तसेच आरामाची भरपूर सोय आहे, भाडणतंटयाची भाषा ना आज काढायची ना उद्या.

सिगूर्ड: पण हियुर्डिस-?

गुणार: ती माझ्यापुढे नमतं घेते, घरी जाताना रस्त्यातच तिचे विचार बदलले आणि मी जे काही म्हणालो ते ती समजली की तुम्ही आमच्याकडे पाहुणचार घ्यायला आलात की आपल्यात सलोखा निर्माण होईल.

डॅनी: होय, होय, असंच होऊ द्या.

सिगूर्ड: (साशंक) पण मला ठाऊक नाही जर—

- डॅनी: रक्ताच्या नात्याचा नसला तरी गुणार हा तुझा मानलेला भाऊ आहे; तू जर नाही म्हणालास तर तुला मी ओळखलंच नाही असं वाटेल.
- गुणार: (सिगूर्डला) जिथे जिथे आपलं वास्तव्य होतं तिथे तिथे तू माझा सोबती म्हणून राहिलास. आता तू ह्या गोष्टीला विरोध करू नकोस.
- डॅनी: हियुर्डिसच्या मनात तिरस्कार ठेवून हा देश सोडून निघून जायचं— नाही, नाही, ते आपण करायलाच नको!
- गुणार: मी युरनुल्फशी वागताना घोडचूक केली आहे, ती मी सुधारत नाही तोपर्यंत मला मनाची शांतता मिळणार नाही.
- सिगूर्ड: (आवेशाने) एवढं सर्व सोडून मी तुझ्यासाठी सारं काही करीन, पण मी येथे थांबणार नाही! (स्वतःवर ताबा ठेवीत) मी एथेलस्तानच्या राजाचा शपथेवर वचनबद्ध असलेला विश्वासू अनुयायी आहे आणि हिवाळा संपायच्या आतच मी इंग्लंडमध्ये त्यांच्या सोबत असायलाच हवे.
- डॅनी: तरीसुद्धा तुला जाणं शक्य नाही.
- गुणार: त्याच्यासाठी नशीबाने काय वाढून ठेवले आहे हे कुठल्याही माणसाला ठाऊक असणं शक्य नाही; सिगूर्ड, कदाचित आपली ही शेवटचीच भेट असू शकते, अखेरपर्यंत तू माझ्या बाजूला उभा राहू शकला नाहीस ह्याचा तुला पश्चात्ताप होईल.
- डॅनी: आणि जर तू आजच समुद्रप्रवासाला सुरूवात केलीस तर ह्यापुढे मी तुला आनंदी दिसणार नाही.
- सिगूर्ड: (निश्चयपूर्वक) ठीक, होऊ दे तसं! तुझ्या इच्छेप्रमाणे होईल यद्यपि— पण अधिक काही त्याविषयी नको. हा माझा हात घे, तुझ्या बरोबर आणि हियुर्डिसबरोबर मी मेजवानीसाठी थांबायला तयार आहे.
- गुणार: (हस्तांदोलन करतो) मला ठाऊक होते, सिगूर्ड, मी कृतज्ञता व्यक्त करतो—आणि तू, युरनुल्फ—तसंच म्हणतोस ना तू पण?

युरनुल्फः (चिडखोरपणे) मी ह्यावर विचार करीन. हियुर्डिसने माझा अतिशय कडवटपणे द्वेष केलेला आहे, आज मी काहीच उत्तर देणार नाही.

गुणारः ते ठीक आहे, वृद्ध धाडसी योद्ध्या, सिगूर्ड आणि डॅनी यांना तुझं सांत्वन कसं करावं हे ठाऊक आहे. आता मला मेजवानीची तयारी करायलाच हवी; तेवढ्या अवधीत तुला मनःशांती लाभो आणि आपण आता हॉलमध्ये भेटू. (उजव्या बाजूने बाहेर जातो.)

सिगूर्डः (स्वतःशी) हियुर्डिसने स्वतःचे विचार बदलले असं म्हणाला का तो? मी अंमळसं असं मानतो की ती थोडंसं कारस्थान रचतेय—(स्वतःला मध्येच थांबवून आणि त्याच्या माणसांकडे वळून) चला माझ्या मागे या जहाजांकडे, गुणार आणि त्याच्या घरातील मंडळींना देण्यासाठी भेटवस्तूची मी निवड करणार आहे.

डॅनीः आमच्याजवळ छान भेटवस्तू आहेत, आणि बाबा, तुम्ही नमतं घेईपर्यंत मला शांतता लाभणार नाही. (ती व सिगूर्ड आणि त्यांची माणसं मागील बाजूस खाली किनाऱ्याकडे निघून जातात.)

युरनुल्फः नमतं घेऊ मी? जर गुणारच्या घरी स्त्रिया राहिल्या नसत्या तर, मग— ओह, जर मला ठाऊक राहिले असते तर तेथेच तिच्यावर आघात केला असता! –तुरोल्फ, तू इथेच आहेस?

तुरोल्फः (घाईघाईने प्रवेश करतो) तुम्ही बघताच आहात. तुम्ही गुणारला भेटलात हे खरं का?

युरनुल्फः होय.

तुरोल्फः त्याच्याशी तुमचा वादविवाद झाला का?

युरनुल्फः हं—निदान हियुर्डिसशी तरी.

तुरोल्फः मग तुम्ही खुश व्हा, लवकरच तुमचा बदला घेतला जाईल.

युरनुल्फः बदला घेतला जाईल? कोण घेईल माझा बदला?

तुरोल्फः ऐका- मी जहाजाच्या वरील भागावर उभा होतो, तेवढ्यात एक माणूस हातात भक्कम काठी घेऊन धावत आला आणि तो मला म्हणाला की जर तुम्ही युरनुल्फच्या जहाजावरील माणसांपैकी असाल तर शेतकरी कोअरकडून तुम्हाला अभिवादन. आणि म्हणाला की तो आपल्या दोघांचा बदला घेईल. त्यानंतर लगेच त्याने एक नाव घेतली आणि जाताना तो म्हणाला, जवळ जवळ वीस वाटमारे हिमखाडीत उतरले आहेत; त्यांच्याबरोबर मी दक्षिणेकडे प्रवास करतोय आणि सायंकाळच्या आतच हियुर्डिस निःसंतान होईल.

युरनुल्फः असं म्हणाला तो! हा, आता मला समजलं, गुणारने त्याच्या मुलाला दूर पाठवून दिलेले आहे, कोअरचं त्याच्याशी हाडवैर आहे—

तुरोल्फः आणि आता तो समुद्रावरून दक्षिणेकडे त्याच्या मुलाला ठार मारण्यासाठी जात आहे.

युरनुल्फः (आकस्मिक दृढ निश्चयाने) उठा सारे आपण ह्या लुटीसाठी युद्ध करू या.

तुरोल्फः काय करणार आहात तुम्ही आता?

युरनुल्फः ते माझ्यावर सोड- मी करीन ते, आणि कोअर नाही तर मीच बदला घेईन!

तुरोल्फः मी येतो तुमच्याबरोबर!

युरनुल्फः नाही, तू सिगूर्ड आणि तुझी बहीण सगळे गुणारच्या घरी जा.

तुरोल्फः सिगूर्ड? तो इथं या बेटावर?

युरनुल्फः बघ त्याच्या युद्धनौका, आता आमच्यात एकोपा झाला आहे. तू त्याच्या बरोबर जा.

तुरोल्फः तुमच्या शत्रू समवेत?

युरनुल्फः तू मेजवानीला जा. आता तिला कळेल की हा वृद्ध युरनुल्फ काय आहे म्हणून! पण कान देऊन ऐक तू तुरोल्फ- माझा उद्देश काय आहे हे कुणालाही सांगू नकोस, ऐकतो आहेस ना माझं? कुणालाही नाही!

तुरोल्फः मी तसं वचन देतो.

युरनुल्फः (त्याचा एक हात हाती घेतो व प्रेमळपणाने त्याच्याकडे बघतो) येतो मग, माझ्या लाडक्या पोरा; मेजवानीच्या ठिकाणी सौजन्यपूर्वक व समंजसपणे वाग, जेणेकरून तुझ्यामुळे मला सन्मान मिळेल. व्यर्थ लुडबुडीपासून सावध रहा, पण बोललास तर तलवारीसारखं धारदार बोल. कुणी मित्रत्वानं वागलं तर त्याच्याशी मैत्रीनंच वाग. पण कुणी उपरोधानं बोललं तर गप्प बसू नकोस. सहन होईन तेवढीच दारू पी, अधिक नको. पण तुला आजमावण्यासाठी चषक पुढे धरला तर नाकारू नकोस नाहीतरी तुला ते बायल्या म्हणतील.

तुरोल्फः नाही, तुम्ही स्वस्थ रहा!

युरनुल्फः मग जा आता गुणारच्या घरी मेजवानीला. मी सुद्धा मेजवानीला येईन, आणि तेही वेष बदलून जेणेकरून मला कुणी ओळखणार नाही. (आनंदाने इतरांना) चला माझ्या लांडग्याच्या छाव्यांनो—आता रक्त पिणार आहात तुम्ही. (तो आपल्या मोठ्या मुलांबरोबर उजवीकडून मागे निघून जातो. सिगूर्ड आणि डॅनी जहाजावरून वर येतात. मेजवानीसाठी त्यांनी उंची पोषाख घातलेला आहे. त्यांच्या मागून दोन माणसे मोठी संदूक घेऊन येतात, ती खाली ठेवून परत जातात.)

तुरोल्फः (वडील गेल्याच्या दिशेने बघत) आता ते सारे युद्धावर जात आहेत, आणि मला मागेच रहावे लागणार. ह्या घरातील सर्वात लहान होणं खरोखरच कठीण आहे.—डॅनी! तुझे सर्वस्वी स्वागत आहे अभिवादन करतो मी, माझी बहना!

डॅनीः सर्व शुभ शक्ती तुझे रक्षण करोत! तू आता प्रौढ झालास, मोठा माणूस म्हणून वाढलास की!

तुरोल्फः अगं झालो नाही, पण एवढ्या पाच वर्षांत निश्चितच होईन.

डॅनीः ए, खरंच, खरं आहे.

सिगूर्डः (त्याला त्याचा हात देत) तुझ्या रूपानं युरनुल्फला चांगला भक्कम गडी मिळालाय, का मी चूक तर नाही करीत ना?

तुरोल्फः पण तशी संधी—सिद्ध करण्यासाठी त्यांनी मला—!

डॅनीः (स्मित करीत) तुझी ते फारच काळजी घेतात, नाही? सुरूवातीपासून तुझ्यावर खूप जीव आहे त्यांचा.

सिगूर्डः ते गेले का?

तुरोल्फः त्यांच्या जहाजाकडे खाली, तुम्ही जा, ते तुमच्या मागून येतीलच.

सिगूर्डः मी माझ्या माणसांची वाट बघत आहे, ते जहाज दारखंडाने बांधून किनाऱ्याला लावीत आहेत आणि त्यातला माल ते घेऊन येताहेत.

तुरोल्फः मग मी त्यांना मदत करणं आवश्यक आहे!

सिगूर्डः (क्षणभर विचार केल्यानंतर) डॅनी, माझ्या प्रिय वल्लभे, आता आपण एकटे आहोत, मला तुला जे काही सांगायचंय ते फार काळ लपवून ठेवायलाच नको.

डॅनीः (साश्चर्य) काय तुम्हाला म्हणायचंय?

सिगूर्डः गुणारच्या घरी जाण्यात धोका असण्याची शक्यता आहे.

डॅनीः धोका? असा विचार करतोस तू, गुणार--?

सिगूर्डः नाही, गुणार शूर आणि विश्वासू आहे—तरीही त्याचा उंबरठा न ओलांडता मी ह्या बेटावरून निघून गेलो असतो तर बरं झालं असतं.

डॅनीः तू मला भीती घालतोस! सिगूर्ड, काही अनुचित?

सिगूर्डः आधी माइया प्रश्नाचं उत्तर दे की मी तुला दिलेला सोन्याचा बाजूबंद कुठं आहे?

डॅनीः (दाखवित) येथे माइया बाहूवर, तुम्हीच मला दिला होता घालायला.

सिगूर्डः फेकून दे ते समुद्राच्या तळाशी, इतकं खोल की तो पुन्हा कुणीही पाहू शकणार नाही; नाहीतर तो अनेक माणसांच्या नाशाला कारणीभूत होईल!

डॅनीः तो बाजूबंद!

सिगूर्डः (खालच्या आवाजात) त्या रात्री तुम्हाला दोघींना आम्ही घेऊन दूर निघून गेलो—आठवते का तुला?

डॅनीः मला चांगलंच आठवतं!

सिगूर्डः त्याबद्दलच मी सांगणार आहे.

डॅनीः (आतुरतेने) काय ते? सांगा ना!

सिगूर्डः तुला ठाऊक आहे तेव्हा मेजवानी होती. तू लवकरच तुझ्या खोलीत झोपायला निघून गेलीस पण हियुर्डिस अजूनही त्या माणसांबरोबर मेजवानीच्या हॉलमध्ये बसून होती. मद्याचा प्याला भराभर फिरत होता आणि अनेक शपथा आणि प्रतिज्ञा घेतल्या जात होत्या. आईसलँडहून मी एक सुंदर ललना पळवून नेण्याची प्रतिज्ञा केली; गुणारनेही तशीच प्रतिज्ञा केली, माइयासारखीच आणि हियुर्डिसपुढे चषक धरला. तिने तो चषक घट्ट पकडला, ती उभी राहिली आणि तिने प्रतिज्ञा करून अशी शपथ घेतली की कुठल्याही योद्ध्याची मी पत्नी होणार नाही परंतु जो माइया लताकुंजाशी जाऊन तेथे दाराशी बांधलेल्या पांढऱ्या अस्वलाला ठार मारील आणि मला आपल्या बाहूत धरून नेईल त्याच्याशीच मी लग्न करीन.

डॅनीः हो, हो, हे सगळं मला ठाऊक आहे.

सिगूर्डः समस्त माणसांना ते अशक्य वाटलं, कारण ते अस्वल अतिशय भयंकर प्राण्यांपैकी एक होते, हियुर्डिसशिवाय कुणीही त्याच्याजवळ जाऊ शकत नव्हते आणि त्याच्या अंगात वीस माणसांची ताकद होती.

डॅनीः पण गुणारने त्याला ठार केले, आणि ह्या मोठ्या शौर्यामुळे तो सर्व प्रदेशात विख्यात झाला.

सिगूर्डः (खालच्या आवाजात) त्याने ती ख्याति मिळविली—पण—ते शौर्य मी केले!

डॅनीः (ओरडून) तुम्ही!

सिगूर्डः जेव्हा सारी माणसे मेजवानीचा हॉल सोडून गेली, तेव्हा गुणारने मला त्याच्या झोपण्याच्या जागी एकटं भेटण्याची विनंती केली. मग तो म्हणाला: 'हियुर्डिस मला सर्व स्त्रियांपेक्षा अधिक प्रिय आहे, तिच्याशिवाय मी जगूच शकत नाही.' त्यावर मी उत्तरलो, 'मग जा तिच्या लताकुंजाशी. तिने केलेली प्रतिज्ञा तुला ठाऊक आहेच.' पण तो म्हणाला, 'ज्या जगण्यावर मी प्रेम करतो ते जीवनही मला प्रिय आहे; मी जर त्या अस्वलावर हल्ला केला तर शेवट काय होईल ह्याचा भरवसा नाही, आणि मी माझा जीव गमावून बसलो तर हियुर्डिसलाही गमावून बसेन.' खूप दूरवर आम्ही चालत गेलो आणि शेवटी असं ठरलं की गुणारनं आपलं जहाज तयार ठेवावं. तेवढ्यात मी माझी तलवार काढली, गुणारचा युद्धसरंजाम माझ्या अंगावर चढवला आणि त्या लताकुंजाशी पोहोचलो.

डॅनीः (गर्व आणि हर्षाने) आणि तुम्ही—तुम्ही त्या अस्वलाला ठार केलं?

सिगूर्डः मी ठार केलं त्याला. लताकुंजात डोंबकावळ्याच्या पंखाखाली असतो तसा अंधार होता; त्या अंधारात हियुर्डिसला वाटलं की गुणारच तिच्याजवळ बसलेला होता—मद्यप्राशनामुळे ती धुंद झालेली होती—तिने आपल्या दंडातील बाहूबंद ओरबाडून काढून मला दिलं—आता ते तू घातलेलं आहेस.

डॅनी: (अडखळत) आणि त्या रात्री तुम्ही दोघे एकटेच बरोबर हियुर्डिसच्या लताकुंजात होता?

सिगूर्ड: आमच्या दोघात बाहेर काढलेली तलवार होती. (थोड्या विरामानंतर) पहाट होण्याआधी, मी हियुर्डिसला गुणारच्या जहाजावर घेऊन गेलो. आमच्या काव्याबद्दल तिला स्वप्नातही समजलं नाही, नंतर तो तिला घेऊन समुद्रावरून जहाजाने दूर निघून गेला. नंतर मी, तू जेथे शय्यागृहात झोपलेली होतीस त्या शय्यागृहात गेलो आणि तुला तुझ्या सखींबरोबर बघितले—त्यानंतर काय घडले हे तुला ठाऊक आहेच. एका सुंदर ललनेला घेऊन मी आईसलँडहून निघालो, जशी मी शपथ घेतली होती, आणि त्या दिवसापासून तू माझ्यासोबत एकनिष्ठतेने उभी राहिलीस जेथे जेथे मी भटकलो.

डॅनी: (सद्गदित होऊन) माझ्या शूर नाथा! आणि ते तुझं शौर्य होतं!—ओह, मला ते कळायला हवं होतं. तुमच्याशिवाय असं धाडस कुणीही करू शकणार नाही! हियुर्डिस घमेंडी आणि दिमाखदार स्त्री, तुम्ही तिला जिंकलं असतं तरी तुम्ही मला पसंत केलं! आता तुम्ही मला दहा पटीने प्रिय आहात, ह्यापूर्वी तुम्ही मला जगात सर्वात जास्त प्रिय होतातच.

सिगूर्ड: डॅनी, माझ्या प्रियतम वल्लभे, जे सारं काही तुला सांगायची निकड होती ते सर्व तुला आता ठाऊक झाले आहेच. मी तुला धोक्याची सूचना देऊ शकत नव्हतो; त्या बाजूबंदाची—हियुर्डिसला ते दिसायला नकोच! माझ्या इच्छेप्रमाणे तू जर करणार असशील तर ते फेकून दे समुद्राच्या तळाशी.

डॅनी: नाही, सिगूर्ड, ती सुद्धा माझी खूप खूप आवडती वस्तू आहे. ही तूच मला दिलेली भेटवस्तू नाही का? तुम्ही चिंता करू नका, मी प्रत्येक नजरेपासून ते लपवून ठेवीन आणि जे तुम्ही मला सांगितलं ते मी गुपित ठेवीन. (तुरोल्फ जहाजापासून सिगूर्डच्या माणसांबरोबर वर येतो.)

तुरोल्फ: मेजवानीची सर्व तयारी झालेली आहे.

डॅनी: चला मग, सिगूर्ड—माझ्या शूर उमद्या योद्ध्या!

सिगूर्ड: डॅनी—सावध! ह्या भेटीचा शेवट शांततेने होणार की रक्तपाताने हे आता तुझ्या वागण्यावर अवलंबून आहे. (उत्साहपूर्वक इतरांना) चला मग, गुणारच्या घरी मेजवानीसाठी जाऊ या. (डॅनीबरोबर उजव्या बाजूने जातो, इतर त्याच्या मागून जातात.)

* * * * *

अंक दुसरा

गुणारच्या घरातील मेजवानीचा हॉल. प्रवेशद्वार मागील बाजूस आहे. बाजूच्या भिंतींना लहान दरवाजे आहेत. डाव्या बाजूस समोरच्या बाजूस मोठं उंच आसन आहे, त्याच्या विरूद्ध उजव्या बाजूस कमी उंचीच्या खुर्च्या आहेत. खोलीच्या मध्यभागी शेकोटीच्या भोवताली लाकडे जळत आहेत. मागील बाजूस दरवाज्याच्या दोन्ही बाजूस घरातील स्त्रियांना बसण्याची व्यवस्था आहे. प्रत्येक उंच खुर्चीच्या पुढे लांब टेबल असून ते भिंतीलगत आहेत. बाहेर अंधार असून शेगडीच्या विस्तवाचा उजेड खोलीत प्रकाश पाडतोय. हियुर्डिस आणि डॅनी उजव्या बाजूने आत येतात.

डॅनी: नाही, हियुर्डिस, माझ्या बुद्धीला हे पटत नाही की मी तुला समजूच शकले नाही. तू मला तुझं हे सर्व घर दाखवलंस. तुला कशाची उणीव आहे हे मला समजत नाही. आणि सारं काही तुझ्याजवळ सुंदर आणि अप्रतिम आहे, मग तू एवढा शोक का करावास?

हियुर्डिस: गरूडाला तू पिंजऱ्यात कोंडून ठेवले तरी तो त्या गजांना चावणारच- मग ते लोखंडाचे असोत की सोन्याचे.

डॅनी: एका गोष्टीत कमीत कमी तू माझ्यापेक्षा अधिक श्रीमंत आहेस, योगिल, तुझा लहान मुलगा.

हियुर्डिस: अशा लांछनास्पद अवस्थेत झालेल्या एका मुलापेक्षा मूल नसलेलं उत्तम.

डॅनी: लांछनास्पद अवस्थेत?

हियुर्डिस: तुझ्या वडिलांचे शब्द तू विसरलीस का? योगिल हा रखेलीचा मुलगा आहे; हाच त्यांचा शब्द होता.

डॅनी: तो शब्द संतापाच्या भरात बोलला गेला होता- का तू त्याचं एवढं मनावर घेतेस?

हियुर्डिस: नाही, नाही, युरनुल्फचं म्हणणं बरोबरच होतं; योगिल कमजोर आहे. एखादी व्यक्ती सुद्धा सांगू शकते की हे गुलामगिरीत वाढलेलं पोर आहे.

डॅनी: हियुर्डिस, असं कसं बोलू शकतेस तू-?

हियुर्डिस: (तिच्याकडे दुर्लक्ष करून) यात संशयच नाही की त्याच्या रक्ताने ते लांछन आत शोषून घेतले आहे, सर्पाने दंश केलेल्या विषासारखं. सामर्थ्यवान माणसांच्या गुलामगिरीत न वाढलेल्या मुलांचं तेज काही आगळं वेगळंच असतं. मी एका सम्राज्ञीबद्दल असं ऐकलं आहे की तिने तिच्या मुलाला घेतलं आणि त्याच्या कातडीलाच त्याचा झगा घट्ट शिवून टाकला, तरीही त्याने त्याच्या डोळ्याचं पातं कधीही लववलं नाही. (नजरेतील दुष्टपणासह) तोच प्रयोग मी योगिलवर करण्याचा प्रयत्न करणार आहे.

डॅनी: (भेदरलेली) हियुर्डिस, हियुर्डिस!

हियुर्डिस: (हसत) हा-हा-हा-! तुला काय वाटलं मी खरंच तसं करीन? (स्वर बदलीत) तू माझ्यावर विश्वास ठेव अगर ठेवू नकोस ते तू ठरव. पण अशा काही गोष्टी मला प्रलोभनं दाखवून ते करायला प्रवृत्त करतात. निःसंशयपणे ते माझ्या रक्तातच आहे. मी ज्युकूल्सच्या वंशातली आहे असं ते म्हणतात. (स्कँडिनेव्हियन पौराणिक कथांमधील अजस्र राक्षस)- ये, येथे बैस, डॅनी. तू खूप लांब लांब प्रवास केले या पाच वर्षांत; सांग मला कितीतरी वेळा तू मोठमोठ्या राजा, सम्राटांकडे पाहुणचार घेतला असणार!

डॅनी: अनेक वेळा- आणि प्रामुख्याने इंग्लंडच्या एथेलस्तान बरोबर.

हियुर्डिसः आणि सर्वत्र तुला मानसन्मान मिळाला असेल आणि मेजवानीत तुला बसायला उच्चासन मिळाले असेल.

डॅनीः निःसंदेह. सिगूर्डची पत्नी म्हणून-

हियुर्डिसः होय, होय—सुविख्यात माणूस आहे सिगूर्ड—जरी गुणार त्याच्यापेक्षा श्रेष्ठ असला तरीही.

डॅनीः गुणार?

हियुर्डिसः गुणारने ते कृत्य केले जे करायला सिगूर्ड मागे हटला. पण ते जाऊ दे! मला हे सांग, सिगूर्ड चाचेगिरीवर गेला होता, तेव्हा तू त्याच्या सोबत होतीस, त्या घनघोर संग्रामात जेव्हा तलवारींची पाती सळसळत खणखण गात असताना तू ऐकलं होतंस, जेव्हा रक्ताच्या लाल प्रवाहांनी जहाजावरील फळ्या रक्तरंजित झाल्या होत्या तेव्हा मुसंडी मारून त्या धुमश्चक्रीत झेप घ्यावी अशी अनिवार्य हिंस्र अभिलाषा तुझ्या मनात आली नाही? चिलखत चढवून सज्ज होऊन त्याच वेळी तू शस्त्रे उचलली नाहीस?

डॅनीः मुळीच नाही! असा विचार तू करू शकतेस? मी, एक अबला स्त्री आहे!

हियुर्डिसः स्त्री, अबला- एक स्त्री काय करू शकते हे कुणाला ठाऊक असते काय? पण एक गोष्ट तू मला सांगू शकशील डॅनी, कारण तुला ती निश्चित ठाऊक आहे, जेव्हा एखादा पुरूष जिच्यावर त्याचं प्रेम आहे अशा स्त्रीला छातीशी लावून दड आलिंगन देतो- तेव्हा तिचं रक्त पेटतं, तिचं वक्षस्थळ स्फुरण पावतं- ती विलक्षण हर्षोन्मादाने बेहोष होते हे खरं का?

डॅनीः (लाजून) हियुर्डिस असं कसं तू--!

हियुर्डिसः चल, सांग मला---!

डॅनी: निश्चितच तुला ते ठाऊक असणार.

हियुर्डिस: होय, एकदाच—फक्त एकदाच. त्या रात्री लताकुंजात गुणार माझ्याजवळ बसलेला होता; त्याने त्याच्या बाहुपाशात मला इतकं जोरात आवळलं की माझं वक्षस्थळावरचं कवच फुटलं, आणि नंतर; नंतर--!

डॅनी: (आश्चर्याने व भीतीने) काय! सिगूर्ड--!

हियुर्डिस: सिगूर्ड? सिगूर्डचं काय? मी गुणारविषयी बोलत होते जेव्हा तो मला घेऊन गेला दूर—

डॅनी: (स्वतःला सावरीत) होय, होय, मला आठवतंय—मला चांगलंच ठाऊक आहे—

हियुर्डिस: त्याच वेळी, फक्त तेवढ्याच वेळी. पुन्हा कधी, कधीही नाही! मला वाटलं माझ्यावर भुरळ घातली गेली होती; कारण गुणार स्त्रीला एवढं दृढालिंगन देईल—(थांबते आणि डॅनीकडे बघते) तुला काही त्रास होतोय का? मला वाटतं तुझा चेहरा निस्तेज आणि लाल झाला आहे!

डॅनी: नाही, नाही!

हियुर्डिस: (तिच्याकडे लक्ष न देता) आहा, चाच्यांचं लुटारू जीवन माझ्या नशिबी यायला हवं होतं; ते माझ्यासाठी उत्तम झालं असतं आणि—आपल्या सर्वांसाठी सुद्धा, तेच खरं जीवन, परिपूर्ण आणि समृद्ध जीवन! डॅनी तुला आश्चर्य वाटत नाही का की तुला मी येथे जिवंत दिसते ह्याचं? ह्या हॉलमध्ये माझ्याबरोबर एकटी अशा या गडद अंधारात राहताना तुला भीती नाही वाटत? तू असं मानत नाहीस का की मी ह्या समस्त वर्षांमध्ये मृत्यू पावलेली आहे आणि आता तुझ्या बाजूला माझं भूत उभं आहे म्हणून?

डॅनी: (अतिशय दुःखाने भांबावलेली) चल—आपण जाऊया—इतरांकडे.

हियुर्डिसः (तिचा बाहू पकडीत) नाही, थांब! तुला हे विलक्षण वाटत नाही का, डॅनी इथं अशा प्रकारच्या पाच रात्री घालवून एखादी स्त्री जिवंत कशी राहू शकते ह्याचं?

डॅनीः पाच रात्री?

हियुर्डिसः उत्तरेकडील ह्या देशात प्रत्येक रात्र म्हणजे दीर्घ हिवाळाच. (चटकन आणि आविर्भाव बदलीत) ही जागा पुरेशी योग्य आहे ह्यात शंका नाही. इंग्लिश सम्राटांच्या हॉलमध्ये तुला पहायला मिळाली नसतील अशी दृश्ये तू येथे पाहू शकशील. तू माझा निरोप घेईपर्यंत आपण दोघी सख्ख्या बहिणींसारख्या राहू; आपण दोघी वादळ सुरू झालं की समुद्रावर जाऊ नव्याने; पांढऱ्या आयाळींच्या अश्रवांसारख्या बेफाम दौडणाऱ्या प्रचंड लाटा तू बघशील. आणि दूरवर समुद्रात राहणारे अजस्त देवमासे चिलखते असलेल्या भयंकर योद्ध्यासारखे एकमेकांवर तुटून पडतात. हा! एखादी चेटकीण होऊन देवमाशांच्या पाठीवर स्वार व्हावे, मोठमोठ्या वेगाने धावणाऱ्या जहाजांच्या पुढे दौड मारावी. भयंकर मोठं वादळ उठवावं आणि जादूटोणा अवगत असलेल्या चेटकिणींची मंजूळ व मुग्ध करणारी गाणी म्हणत माणसांवर भुरळ पाडून खोल खोल समुद्रात ओढून न्यावं.

डॅनीः शीः, हियुर्डिस, अशा गोष्टी कशा बोलू शकतेस तू!

हियुर्डिसः तुला जादूटोणा येतो, डॅनी? आणि चेटकिणींची गाणी येतात?

डॅनीः (भयग्रस्त) मला? जादूटोणा?

हियुर्डिसः मला वाटतं तुला जादूटोणा येतो; एरवी तू सिगूर्डला कशी भुरळ घालू शकली असतीस?

डॅनीः तुझं बोलणं लज्जास्पद आहे; जाऊ दे मला.

हियुर्डिसः (तिला मागे खेचून) अगं मी थट्टा करतेय! माझं बोलणं शेवटपर्यंत ऐक. विचार कर डॅनी, सायंकाळच्या कातरवेळेला खिडकीजवळ बसायचं

आणि नौकाघरातील प्रचंड अक्राळविक्राळ केलपी ह्या समुद्रराक्षसाचं आक्रंदन ऐकायचं; वाट बघत बसायचं त्या मृत योद्ध्यांची, जे मृत योद्ध्यांच्या देवतेकडे रपेट करून त्यांच्या निर्णयाची वाट बघतात, कारण त्यांनी उत्तरेत त्यांचं अतीत घालवलेलं आहे, ओजस्वी आणि सामर्थ्यवान स्त्रिया, तुझ्या—माझ्यासारख्या लेच्यापेच्या नव्हेत, त्यांच्यामागे आयुष्य फरफटत नेत नाहीत; त्या स्वतःला धावणाऱ्या ढगांच्या समूहात आणि भयंकर तुफानात झोकून देतात, आरूढ झालेल्या कृष्णवर्णी अश्वांसह आणि घंटांच्या घणघणणाऱ्या नादात! (डॅनीला मिठी मारते आणि तिचे बाहू हळुवारपणे दाबते) हा, डॅनी! विचार कर, ह्या अखेरच्या स्वारीचा, उमद्या व मौल्यवान अश्वावरून केलेल्या रपेटीचा!

डॅनी: (तिच्या विळख्यातून सुटण्याची धडपड करीत) हियुर्डिस, हियुर्डिस जाऊ दे मला! मला तुझं बोलणं ऐकायचं नाहीये.

हियुर्डिस: (हसत) किती कमजोर दिलाची आणि सहजगत्या भेदरणारी आहेस. (गुणार व तुरोल्फ यांच्याबरोबर मागून सिगूर्ड प्रवेश करतो.)

गुणार: आता, खरोखर सर्व गोष्टी माझ्या मनासारख्या झाल्यात! सिगूर्ड, माझ्या शूर भावा, मला तू पुन्हा पूर्वीप्रमाणेच कनवाळू आणि सच्चा असल्याचं दिसून आलंय. युरनुल्फचा मुलगा माझ्या छताखाली आलाय आणि तो वृद्ध माणूसही वेगाने आमच्या मागे येत आहे; खरं आहे ना की नाही?

तुरोल्फ: त्यांनी तसं वचन दिलंय.

गुणार: मग सर्वात अधिक उणीव आहे ह्याची की योगिल येथे असायला हवा होता.

तुरोल्फ: खरंच तुम्ही त्या मुलावर किती प्रेम करता, किती तरी वेळा तुम्ही त्याचं नाव घेतलं.

गुणारः मी त्याच्यावर मनापासून प्रेम करतो, तो माझा एकुलता एक मुलगा आहे; आणि तो किती सुंदर आणि कोमल आहे.

हियुर्डिसः पण योद्धा नाही.

गुणारः नाही—ते तू बोलायलाच नकोस.

सिगूर्डः तू त्याला आपल्यापासून दूरवर कसं पाठवू शकलास-

गुणारः मी त्याला तसं पाठवलं नसतं तर बरं झालं असतं. पण तुला ठाऊक आहे, सिगूर्ड, वाजवीपेक्षा जास्त प्रेम असलं की माणसाचं मन दुबळं होऊन जातं. (मोठ्यानं) थोडीशीच माणसं माझ्या घरात होती, आणि जेव्हा युरनुल्फ युद्धनौका घेऊन खाडीत उतरलाय हे कळून चुकलं तेव्हा कुणालाच आपल्या स्वतःच्या जीविताची सुरक्षितता वाटेनाशी झाली.

हियुर्डिसः मला एका गोष्टीची जाणीव आहे की एका गोष्टीची सुरक्षितता आधी करायला हवी, नंतर जीविताची.

तुरोल्फः कोणती ती गोष्ट?

हियुर्डिसः आपल्या माणसांत असलेला आपला सन्मान आणि कीर्ती.

गुणारः हियुर्डिस!

सिगूर्डः असं करून गुणारनं आपल्या सन्मानाला कलंकित केलं असं समजायला काही एक कारण नाही.

गुणारः (कठोरपणे) कुणीही माझ्यात आणि युरनुल्फच्या माणसांत झगडा निर्माण करण्याचा प्रयत्न करू नये.

हियुर्डिसः (सस्मित) मला सांग, सिगूर्ड- वारा कसाही असला तरी तुझं जहाज समुद्रावरून चालू शकेल काय?

सिगूर्डः होय, कौशल्याने हाकारलं तर.

हियुर्डिसः छान! मी सुद्धा माझं जहाज कौशल्याने हाकारेन आणि मला वाटेल तिकडे मी जाईन. (उठून मागील बाजूकडे निघून जाते.)

डॅनीः (अस्वस्थपणे कुजबुजते) सिगूर्ड, चला आपण येथून जाऊ या- आजच ह्याच रात्री!

सिगूर्डः आता खूपच उशीर झाला आहे; तूच तसं—

डॅनीः तेव्हा मी हियुर्डिसला प्रिय समजत होते, पण आता- तिचा एकेक शब्द-विचार केला तर थरकाप उडतो माझा.

(सिगूर्डची माणसे, इतर पाहुण्यांसोबत काही स्त्रीपुरूष, मोलकरणी मागच्या बाजूने आत येतात.)

गुणारः (काही क्षणांनंतर, एकमेकांचे स्वागत अभिवादन केल्यानंतर) चला आता जेवणासाठी! माझा प्रमुख पाहुणा हिमखाडीचा युरनुल्फ, नंतर येतोय, असं तुरोल्फनं आश्वासन दिलं आहे.

हियुर्डिसः (घरच्या नोकरांना) सगळीकडे बिअरचे ग्लास व भोजनाची ताटे फिरवा. सर्वांना आनंदाने बेहोष होऊ द्या आणि सर्वांच्या जिव्हा सैल होऊ द्या.

(गुणार सिगूर्डला उजव्या बाजूस उच्चासनावर बसायला घेऊन जातो, डॅनी सिगूर्डच्या उजव्या बाजूस बसते, हियुर्डिस त्याच टेबलाच्या बाजूस अगदी त्याच्या समोर बसते; तुरोल्फला शिष्टाचाराप्रमाणे दुसऱ्या टेबलाकडे बसायला लावले जाते, त्याचप्रमाणे तो समोर उच्चासनावर स्थानापन्न होतो. पलिकडे मागे इतर सारेजण जागेवर बसतात.)

हियुर्डिसः (थोड्या विरामानंतर एकमेकांबरोबर मद्यपान सुरू होते, टेबलावर शांतपणे संभाषणे सुरू होतात.) मी बघतेय आज रात्री आमच्या हॉलमध्ये अनेक शूरवीर एकत्रित येऊन बसले आहेत, असा योगायोग क्वचितच होतो. ह्या अनुरूप प्रसंगी भूतकाळ स्मरू याः प्रत्येक

पुरूषानं त्याने गाजवलेलं मुख्य शौर्य सांगावं, त्या सर्वात कुणाचं शौर्य श्रेष्ठ आहे ते सर्वजण ठरवतील.

गुणारः मद्याच्या मेजवानीत होणारी ही एक वाईट चाल आहे, त्यामुळे भांडणं आणि वादविवाद माजतात.

हियुर्डिसः गुणार इतका घाबरेल ह्याचा जराही विचार माझ्या मनाला शिवला नव्हता.

सिगूर्डः तसं कुणीच मानणार नाही, पण आपण येथे इतकी मंडळी जमलो आहोत की प्रत्येकानं जर आपलं शौर्य, पराक्रम सांगायला सुरूवात केली तर फार उशीर होईल. त्याऐवजी गुणार तूच तुझ्या बियार्मलॅंडच्या सफरीबद्दल बोलणं अधिक श्रेयस्कर होईल. उत्तरेकडे इतक्या दूरवर जाऊन एवढं मोठं अचाट साहसी कृत्य करणं म्हणजे लहान सहान काम नव्हे, तू सांग गुणार आम्ही ते आनंदाने ऐकू.

हियुर्डिसः बियार्मलॅंडची सफर म्हणजे फेरीवाल्याचं काम, ते म्हणजे शूरवीरांच्या पराक्रमात कमी योग्यतेचं. नाही, तू सुरूवात कर सिगूर्ड माझ्या नवऱ्याची स्तुती तुला आवडत नसेल असा ग्रह होऊ द्यायचा नसेल तर तूच सुरूवात कर. सांग सर्वात अचाट असं कृत्य ज्याला तू सर्वात अधिक किंमत देतोस.

सिगूर्डः ठीक, तुझी इच्छा आहे, म्हणून ते मला सांगावंच लागेल. सांगितलं जाऊ दे, मग, अर्कनीत मी चांचेगिरी करीत होतो, तेथे आमच्या शत्रूंनी आमच्यावर हल्ला केला, पण आम्ही त्यांना जहाजावरून खाली ओढून त्यांचा धुव्वा उडविला, आणि मी एकट्याने आठ जणांशी युद्ध केले.

हियुर्डिसः हे छान कृत्य होते, पण त्यावेळी तू पूर्णपणे शस्त्रसज्ज होतास?

सिगूर्डः शस्त्रास्त्रांनी पूर्णपणे सुसज्ज, परशु, भाला आणि तलवारीसोबत.

हियुर्डिसः तरीही तुझं काम उत्तम शौर्याचं होतं. पतिराज गुणार आता तुझ्या साहसी कृत्यांमधील प्रमुख अचाट साहसी कृत्याबद्दल सांगायला हवं.

गुणारः (अनिच्छेने) मी दोन नॉर्वेजियन योद्ध्यांना ठार मारलं जेव्हा त्यांनी एका व्यापारी जहाजाचा जबरदस्तीने ताबा घेतला होता; आणि तात्काळ त्या बंदी व्यापाऱ्यांची खंडणी न घेता मुक्तता केली आणि त्यांना त्यांच्या घरी पाठवलं. इंग्लंडच्या राजाला माझं हे कृत्य फार आवडलं, आणि माझे आभार मानून मला छान वस्तू भेट देऊन माझा सन्मान केला.

हियुर्डिसः हे खरं नाही गुणार यापेक्षाही उत्तम अशा तुझ्या साहसी कृत्याबद्दल तू सांगितले नाहीस.

गुणारः (आवेशाने) मला दुसऱ्या कोणत्याही साहसी कृत्याची प्रशंसा करायची नाही! आईसलँडहून शेवटच्या परतीच्या प्रवासापासून मी शांततेत आणि व्यापारी व्यवसायात दिवस घालवत आहे. ह्या परते एक शब्दही मला ह्या विषयाबाबत बोलायचे नाही!

हियुर्डिसः जर तुम्हाला स्वतःच तुमची ख्याती लपवायची असेल, तर तुमची बायको बोलेल.

गुणारः शांतता, हियुर्डिस—माझा हुकूम आहे तुला!

हियुर्डिसः सिगूर्ड आठ माणसांबरोबर लढला, पूर्णपणे सशस्त्र असून; गुणार अंधाऱ्या रात्री माझ्या लताकुंजाकडे आला, आणि त्याने वीस माणसांची ताकद असलेल्या अस्वलाला ठार केलं आणि तेही त्याच्या हातात तेव्हा फक्त छोटीशी तलवारच होती, त्याशिवाय कुठलेही शस्त्र नव्हतं.

गुणारः (आवेशाने क्षुब्ध झालेला) ए बाई, ह्याउपर एक शब्दसुद्धा बोलू नकोस.

डॅनीः (सौम्यपणे) सिगूर्ड, तू हे सहन करणार आहेस--?

सिगूर्डः (त्याचप्रमाणे) शांत रहा!

हियुर्डिसः (पाहुण्यांना उद्देशून) आणि आता, सांगा शूर वीरांनो, कोण अधिक बलवान आहे—सिगूर्ड की गुणार?

गुणारः गप्प बैस.

हियुर्डिसः (मोठ्याने) बोला, बोला; तुमचा निर्णय मागण्याचा मला अधिकार आहे.
एक म्हातारा

वीरः खरं सांगायचं झाल्यास इतर कुणाच्याही कृत्यांपेक्षा गुणारचं कृत्य मोठं आहे. गुणार हा सर्वाधिक बलवान योद्धा आहे. सिगूर्डचा दर्जा दुसऱ्या स्थानावर.

गुणारः (टेबलावरून दृष्टिक्षेप टाकतो.) ओह, सिगूर्ड, सिगूर्ड, तुला जर नुसतं कळलं—

डॅनीः (सौम्यपणे) हे अति होतय—तुमचा तो मित्र असला तरी!

सिगूर्डः शांत रहा, वल्लभे! (इतरांना मोठ्याने) होय गुणार खरोखरच इतरांपेक्षा अधिक सन्माननीय आहे, म्हणून मी त्याचा मरेपर्यंत आदर करीन; जरी त्याने हे कृत्य केलं नसतं तरीही. त्याच्या ह्या एकाच कृत्याची मला तुमच्यासारखी महती वाटत नाही.

हियुर्डिसः तुझ्या बोलण्यात ईर्ष्या आहे चाच्या सिगूर्ड!

सिगूर्डः (सस्मित) तू खूपच चूक करते आहेस. (प्रेमभराने गुणारकडे बघून त्याचे यश चिंतून टेबलाकडे जातो, मद्याचा प्याला ओठाला लावतो.) तू विजयी होवो थोर गुणार; आपलं दृढ मित्रत्व चिरकाल टिको, मग ते कुणीही कितीही तोडण्याचा प्रयत्न करो.

हियुर्डिसः कुणीसुद्धा आपल्या मनात असा विचार येऊ देणार नाही.

सिगूर्डः असं म्हणू नकोस; आमच्यातील झगड्याला चिथावणी मिळावी या गुप्त हेतूनेच तुम्ही आम्हाला या मेजवानीला बोलावलं असंच मला बहुधा वाटतं.

हियुर्डिसः तुला तसंच वाटतं, सिगूर्ड- कारण या मेजवानीत तुला सर्वशक्तिमान कुणीच मानत नाहीत.

सिगूर्डः मी गुणारचा आदरच करीत आलो आहे व मी स्वतःला गुणारपेक्षा शक्तिमान कधीच मानलं नाही.

हियुर्डिसः ठीक, ठीक- गुणारपेक्षा दुय्यम स्थान मिळणं हेही चांगलंच आहे. आणि- (तुरोल्फकडे तिरप्या नजरेने बघत) जर युरनुल्फ इथं असता तर त्याचं स्थान तिसरं राहिलं असतं.

तुरोल्फः मग ज्युकूल, तुझे वडील कमी दर्जाच्या स्थानावर, खरंच ना; युरनुल्फपुढे त्याने शरणागती पत्करली म्हणून. (दोन्ही पक्षांत वादविवाद माजतो आणि संताप वाढतो पण त्याला आवर घातला जातो.)

हियुर्डिसः तू ते कधीच बोलणार नाहीस! युरनुल्फ हा भाट आहे आणि त्याने काही मोठी कृत्ये केली नाहीत तरी तो स्वतःचेच पोवाडे गातो असे लोक कुजबुजतात.

तुरोल्फः मग त्या कुजबुजणाऱ्याने माझ्या कानाजवळ मोठ्याने कुजबुजावे मग त्याला कुठल्या अनर्थाला तोंड द्यावे लागणार आहे हे त्याला कळेल.

हियुर्डिसः (त्याला डिवचण्यासाठी स्मित करून) तू बदला घेणार त्याचा?

तुरोल्फः होय, जेणेकरून माझ्या ह्या बदल्याची वार्ता दूर दूर सर्वत्र सांगितली जाईल.

हियुर्डिसः मग प्रेमाचे प्रतीक म्हणून शुभेच्छेसाठी हा मद्याचा पेला मी ओठाला लावते, तुझ्या हनुवटीवर लवकर दाढी येऊन तू प्रौढ शूर माणूस होवो.

तुरोल्फः बायकांशी झगडा करायला दाढी नसलेला जोमदार उमदा तरूणही पुरे.

हियुर्डिसः पण पुरूषांशी लढायला मात्र कमजोर, म्हणूनच तुझे भाऊ चांचेगिरीवर गेले तरी तुझ्या बापानं तुला आईसलँडमधील घरातच शेकोट्यांजवळ डांबून ठेवलं.

तुरोल्फः एवढी काळजी त्यांनी माझ्याऐवजी तुझी घेतली असती तर बिनलग्राची तू अशी घराबाहेर पडली नसतीस.

गुणार आणि

सिगूर्डः तुरोल्फ!

डॅनीः (त्याच वेळी) बंधू!

हियुर्डिसः (सौम्यपणे आणि क्रोधाने थरथरत) हा! थांब—थांब!

तुरोल्फः (त्याचा हात त्याच्या हातात देत) राग मानू नकोस गुणार, माझ्या तोंडून वार्ड शब्द निघाले; पण तुझ्या बायकोनेच मला खिजवलं होतं!

डॅनीः (नरमाईने व काकुळतीने) भगिनी, तुझं माझ्यावर प्रेम असेल तर ह्या झगड्याला भडकवू नकोस!

हियुर्डिसः (हसत) भरभरून आनंद उपभोगायचा असेल तर मेजवानीत थट्टामस्करी व्हायलाच हवी.

गुणारः (जो तुरोल्फशी सौम्यपणे बोलतोय) तू खरोखरच शूर उमदा तरूण आहेस. (उच्चासनाच्या बाजूस लटकवलेली तलवार काढून त्याला देतो) हे बघ, तुरोल्फ, ही तुझ्यासाठी छान भेटवस्तू. तिचा चांगला वापर कर आणि आपल्यात मैत्रीचे संबंध वाढू देत.

हियुर्डिसः गुणार आपलं शस्त्र देऊन टाकताना सावध रहा; लोक म्हणतील गुणारला जी शस्त्रास्त्रे वापरता येत नाहीत ती तो दुसऱ्यांना देऊन टाकतो!

तुरोल्फः (जो दरम्यानच्या वेळात तलवारीचे निरीक्षण करत असतो.) भेटवस्तू दिल्याबद्दल तुझे आभार मानतो मी गुणार; अनुचित कारणासाठी मी ती कधीच बाहेर उपसणार नाही.

हियुर्डिसः तुला आपलं वचन पाळायचं असेल तर तुझ्या भावांना ही तलवार तू कधीही देऊ नयेस.

गुणारः हियुर्डिस!

हियुर्डिसः (न थांबता) ना तू ही तलवार तुझ्या बापाच्या भिंतीवर टांगून ठेवणार; कारण दुष्ट माणसांच्या शस्त्रास्त्रांबरोबर ती शोभणार नाही. त्यांची संगत नको तिला.

तुरोल्फः अगदी बरोबर, हियुर्डिस—कारण तेथे तुझ्या बापाची ढाल आणि कुन्हाड बऱ्याच वर्षांपासून टांगून ठेवली आहेत.

हियुर्डिसः (स्वतःवर ताबा ठेवीत) युरनुल्फने माझ्या बापाला ठार मारलं—ते कृत्य तुझ्या जिभेवर सारखं घोळत आहे; पण जर वार्ता खरी असेल तर तुझ्या बापाचं हे कृत्य तू मानतोस तेवढं जवळजवळ सन्माननीय नाहीच.

तुरोल्फः कोणत्या वार्तेबद्दल बोलत आहेस तू?

हियुर्डिसः (स्मित करीत) मी ते सांगू धजत नाही, कारण त्यामुळे तुझा जळफळाट होईल.

तुरोल्फः मग शांत रहा—तेच तुझ्यासाठी उत्तम. (तिच्यापासून दूर जातो.)

हियुर्डिसः नाही, का सांगू नये मी ते? ते खरं आहे. तुरोल्फ, तुझ्या बापाने तीन रात्री विधवेच्या सुतकी वेषात स्मॉल्सहॉर्मच्या चेटकीणींबरोबर बसून काळी जादू केली तेव्हा कुठे त्याला ज्युकूलशी युद्ध करण्याचे धैर्य प्राप्त झाले. (सर्वजण उभे राहतात, पाहुण्यांमध्ये प्रचंड खळबळ निर्माण होते.)

गुणार,सिगूर्ड

आणि डॅनी: हियुर्डिस!

तुरोल्फ: (तीव्र दुःखाने व संतापाने भडकून) हिमखाडीच्या युरनुल्फविषयी इतके नीच खोटेपणाचे बोलणे! तू स्वतःच या हिडीस गोष्टी कल्पल्यास, इतक्या जहरी विचारांची स्वप्ने तुझ्या शिवाय कुणीही बघू शकणार नाही. काळंकुट्ट, लांच्छनास्पद कृत्य करण्याबद्दल माझ्या बापाला तू जबाबदार ठरवलंस. (तलवार दूरवर फेकीत) घे, ही तुझी वस्तू तुला परत. ज्या घरात माझ्या बापाची निंदानालस्ती केली जाते तिथली एक क्षुद्र वस्तूही मी स्विकारू शकत नाही.

गुणार: तुरोल्फ, ऐक माझं—!

तुरोल्फ: जाऊ द्या मला! पण सावध रहा तू आणि हियुर्डिस, कारण आता माझ्या वडिलांच्या तावडीत तुम्हाला प्राणापेक्षाही प्रिय असलेली गोष्ट आहे तुमची!

हियुर्डिस: (भीतीने दचकून) तुझ्या बापाच्या—!

गुणार: (आक्रोशून) काय म्हणालास तू?

सिगूर्ड: (आवेशाने) कोठे आहे युरनुल्फ?

तुरोल्फ: (उपहासाने हसत) दक्षिणेकडे गेलाय—माझ्या भावांबरोबर!

गुणार: दक्षिणेकडे!

हियुर्डिस: (किंचाळत) गुणार! युरनुल्फने आपल्या मुलाला योगिलला ठार मारलं.

गुणार: ठार मारलं! -योगिलला ठार मारलं! तर मग युरनुल्फ आणि त्याच्या वंशाचा नायनाट होवो! (मोठ्याने) बोल, बोल,--खरं का हे?

सिगूर्ड: गुणार, गुणार—ऐक माझं!

गुणारः तुला तुझ्या जीवाची पर्वा असेल तर बोल.

तुरोल्फः तुम्ही मला दहशत घालू नका! माझा बाप इथं येईस्तो थांबा; तो गुणारच्या घराण्याची अब्रू चव्हाटयावर टांगेल! आणि दरम्यानच्या काळात, हियुर्डिस, आज आनंदाच्या जल्लोषात तुझ्या तोंडून ऐकलेले शब्द : “सायंकाळच्या आत गुणार आणि त्याची बायको निपुत्रिक होतील.” (मागच्या बाजूने निघून जातो.)

गुणारः (तीव्र दुःखाने) ठार मारला गेला—ठार! माझा योगिल, माझं लहानसं कोकरू!

हियुर्डिसः आणि तू—त्याला सोडून देणार? योगिलला, आपल्या बाळाला, सूडविरहित—चिरविश्रांती घेत असलेल्याला! जर तू सोडलंस तर तुझ्यासारखा भ्याड, भेकड, दुष्ट, नीच, हलकट तूच!

गुणारः (जणूकाही स्वतः अतिप्रक्षुब्ध होत) माझी तलवार,—माझा परशु! अशा बातमी मी त्याला आणू देणार नाही. (जवळ उभ्या असलेल्या एकाच्या हातातील परशु हिसकावून घेत बाहेर पळत सुटतो.)

सिगूर्डः (त्याच्या मागे जाण्याच्या बेतात) गुणार, हात आवर तुझा!

हियुर्डिसः (त्याला मागे खेचत) थांब, थांब! त्या दोघात लोक पडतील आणि त्यांना सोडवतील; गुणारला मी ओळखते. (मुख्य द्वारापाशी घोळक्याने जमलेल्या गर्दीतून किंचाळ्या व आरडाओरड ऐकू येते.)

सिगूर्ड व डॅनीः काय आहे ते?

गर्दीतला आवाजः तुरोल्फ पडला.

सिगूर्डः तुरोल्फ! हां, जाऊ द्या मला!

डॅनीः माझा भाऊ! ओह, माझ्या भावा! (सिगूर्ड वेगाने बाहेर जाऊ पाहतो. त्याच क्षणी गर्दी पांगते. गुणार प्रवेश करतो आणि परशू दाराशी फेकतो.)

गुणारः आता संपलं. तुरोल्फ बदला घेण्यात संपला.

सिगूर्डः ठीक, त्यासाठी तू हातघाईवर येऊ नकोस.

गुणारः शक्य आहे. शक्य आहे; पण योगिल, माझं सुंदर बाळ!

हियुर्डिसः आता आपण शस्त्रसज्ज व्हायलाच हवं आणि आपल्या मित्रांची मदत घ्यायला हवी; कारण तुरोल्फसाठी आपला बदला घेणारे बरेच असतील.

गुणारः (विमनस्कपणे) तो स्वतःच भयंकर बदला घेईल; तो रात्रंदिवस माझ्यासोबत असेल.

हियुर्डिसः तुरोल्फला त्याचं फळ मिळालं. नातेवाईकांना त्यांच्या नातेवाईकांनी केलेल्या कर्माची फळे भोगायलाच हवीत.

गुणारः खरं, खरं आहे; मला हे कळलं. हे घडण्यापूर्वी माझं मन हलकं होतं.

हियुर्डिसः पहिली रात्र अतिशय वाईट रक्तपाताची आहे, जेव्हा ती संपेल तेव्हा तुम्हाला काहीही वाटणार नाही. युरनुल्फने कपट करून सूड घेण्याचा बेशरमपणा दाखवला, आपल्या समोरसमोर उघडपणे लढण्याची त्याची छाती नाही. आपण शांतताप्रिय आहोत असं त्याने ढोंग केलं; आणि मग आपल्या असहाय्य बाळावर त्याने झडप घातली! तुमच्या पेक्षा स्पष्टपणे मी त्याला ओळखलं, ठीक तो दुष्ट प्रवृत्तीचा आणि दगाबाज होता तो युरनुल्फ हे मी जाणलं. तो असा विश्वासघातकी जमातीचा म्हणून ह्या कारणामुळे मी तुम्हाला त्याच्या विरुद्ध लढण्यासाठी चिथावणी दिली.

गुणारः (उग्रपणे) खरं होतं तुझं. युरनुल्फच्या लांछनास्पद कृत्यापुढे मी घतलेला बदला तुटपुंजाच आहे. त्याने तुरोल्फला गमावलं तरी त्याची सहा मुलं बाकीच आहेत- आणि मला एकही नाही—काहीही नाही.

नोकरः (मागच्या बाजूने घाईने प्रवेश करतो) हिमखाडीचा युरनुल्फ हाताच्या अंतरावर आलाय.

गुणारः युरनुल्फ!

हियुर्डिस आणि

अनेक माणसेः शस्त्रसज्ज व्हा! शस्त्रसज्ज!

डॅनीः (त्याचवेळी) माझे वडील!

सिगूर्डः (आपत्ती येत आहे ह्या भावनेने त्रस्त होऊन) युरनुल्फ--! ओह, गुणार, गुणार!

गुणारः (तलवार उपसून) तयार रहा सर्व जण! योगिलच्या मृत्यूचा बदला घ्यायचाय.

(योगितलला कडेवर घेऊन युरनुल्फ प्रवेश करतो.)

गुणारः (किंचाळून) योगिल!

युरनुल्फः लहानशा योगिलला मी परत घऊन आलो.

सगळेः योगिल! योगिल जिवंत आहे!

गुणारः (तलवार खाली टाकून) काय माझं दुर्दैव! काय केलं मी हे?

डॅनीः ओह, तुरोल्फ माझा भाऊ-

सिगूर्डः मला ठाऊक होतं! मला ठाऊक होतं!

युरनुल्फः (योगिलला खाली ठेऊन) बघ गुणार, तुझं सुंदर बाळ तुझ्याकडे परतलंय.

योगिलः बाबा! म्हाताऱ्या युरनुल्फने मला काहीच अपाय कला नाही. जेव्हा मी गेलो तेव्हा तुम्ही म्हणाला होतात तसे ते नाहीत.

युरनुल्फः (हियुर्डिसला) आता मी प्रायश्चित्त घेतलं आहे, तुझ्या वडिलांच्या मृत्यूची भरपाई करून! आता मला खात्री आहे आपल्यात शांतता आणि सलोखा होईल ह्याची.

हियुर्डिसः (भावना दाबून) शक्य आहे!

गुणारः (खडबडून जागा झाल्यासारखा) ते वेड लावणारं भयानक स्वप्न आहे!—तू योगिलला घरी आणलंस?

युरनुल्फः तू बघतो आहेसच, पण खरं म्हणजे तो मृत्यूच्या अगदी जवळ येऊन ठेपला होता.

गुणारः ते ठाऊक आहे मला.

युरनुल्फः आणि त्याच्या परतीचा तुला एवढा आनंद नाही झाला?

गुणारः जर तो लवकर परतला असता, तर मला अधिक आनंद झाला असता. पण काय घडलं ते सगळं मला सांग.

युरनुल्फः ते झटक्यात सांगता येईल. शेतकरी कोअर तुझ्या विरोधात वाईट कारस्थान रचत होता, दुसऱ्या नीच हरामखोराबरोबर तो योगिलच्या मागे दक्षिणेकडे गेला.

गुणारः कोअर! (स्वतःशी) हा. तुरोल्फच्या शब्दांचा अर्थ आता मला कळला.

युरनुल्फः त्याचा दुष्ट हेतू माझ्या कानावर आला. त्याचं कृष्णकृत्य उधळून लावणं अतिशय आवश्यकच होतं. ज्युकुलच्या मृत्यूचं प्रायश्चित्त घ्यायला मी तयार नसतो, आणि, प्रसंग पडला असता तर व्दंद्दयुदधात तुलाही ठार मारायला मागेपुढे पाहिलं नसतं, गुणार, तरीही मी ते करू शकलो नाही, पण तुझ्या मुलाला मी वाचवलं. माझ्या मुलांना घऊन त्वरेने मी कोअरच्या मागावर गेलो.

सिगूर्डः (सौम्यपणे) किती निंद्य प्रकारचं कृत्य ह्या ठिकाणी घडवलं गेलं.

युरनुल्फः जेव्हा मी त्याच्यापर्यंत पोहोचलो, तेव्हा योगिलच्या अंगरक्षकांच्या मुसक्या बांधलेल्या व योगिल तुझ्या शत्रूंच्या तावडीत सापडलेला बघितला. त्यांनी त्याला फार काळ जिवंत राहू दिलं नसतं. तुंबळ युद्ध

झालं! कोअर आणि त्याचे साथीदार दूर पळून गेले. बाकीच्यांना मी लोळवलं आणि आता ते चिरनिद्रेतून कधीच उठू शकणार नाहीत.

गुणारः (चिंतातूरपणे) पण तू—तू—युरनुल्फ--?

युरनुल्फः (उदासीनतेने) माझी सहा मुलं माझ्या मागे युद्धासाठी आली.

गुणारः (श्वास रोखून) आणि परतताना?

युरनुल्फः एकही नाही.

गुणारः (भीतीने गांगरून) एकही नाही! (पडलेल्या आवाजात) आणि तुरोल्फ! तुरोल्फ! (बाजूला उभ्या असलेल्या लोकांच्या भावना दाटून येतात. मनाची भयंकर तडफड चाललेली हियुर्डिस दाखविते. उजव्या बाजूच्या उच्चासनाजवळ डॅनी स्फुंदून स्फुंदून रडू लागते. तिच्या बाजूला सिगूर्ड उभा राहतो, दुःखाने व्याकूळ झालेला.)

युरनुल्फः (थोड्या स्तब्धते नंतर) अनेक फांद्या असलेला पाईन वृक्ष एकाच वादळात उन्मळून पडावा ही गोष्ट अतिशय वाईट. पण माणसं जन्माला येतात आणि माणसं मृत्युमुखी पडतात. द्या मला मद्याचा पेला द्या. माझ्या मुलांची आठवण म्हणून मी पिईन. (सिगूर्डच्या माणसांपैकी एक त्याच्या हाती पेला देतो.) माझ्या साहसी मुलांनो तुम्ही जिथं असाल तेथे तुमच्या आत्म्यास शांती मिळो. घोडे भरधाव सोडा. तुम्ही प्रवेश कराल तेव्हा पंचधातूंची स्वर्गाची द्वारे दाणकन बंद होणार नाहीत. कारण तिथं पोहोचणारे तुमच्या मागून येणारे अनेक असतील. (पिऊन पेला परत करतो.) आणि आता आईसलँडला घराकडे! युरनुल्फ त्याची स्वतःची लढाई लढला आहे. ह्या जीर्ण झाडाची एकच हिरवी फांदी उरली आहे, तिची काळजीपूर्वक जोपासना करायला हवी. तुरोल्फ कोठे आहे?

योगिलः (त्याच्या वडिलांना) होय, तुरोल्फला पाहू द्या मला! युरनुल्फ, तो म्हणतो मी तुला एक जहाज बनवून देईन व त्यावर दूरच्या खूप योद्ध्यांची चित्रे कोरून देईन.

युरनुल्फः तुरोल्फ आमच्याबरोबर आला नव्हता हे फार बरे झाले; कारण तो सुध्दा खूप बलवान होता तरीही कदाचित—नाही तो धक्का मला सहन करता आला नसता. त्याबद्दल मी त्या चांगल्या माणसांना धन्यवाद देतो. पण तो समोर का येत नाही? वडिलांचं स्वागत करायला तो नेहमीच पुढे असायचा; कारण एक दिवस सुध्दा आम्हाला एकमेकांपासून दूर राहणं आवडत नाही.

गुणारः युरनुल्फ, युरनुल्फ.

युरनुल्फः (वाढत्या अस्वस्थतेने) तुम्ही सगळे स्तब्ध उभे का? माझ्या लक्षात आलंय आता. कोणतं दुःख आहे तुम्हाला? तुरोल्फ कोठे आहे?

डॅनीः सिगूर्ड, सिगूर्ड—हा त्याच्या मर्मस्थानावर अतिशय दुःखदायक धक्का बसेल!

गुणारः (मनाला आवर घालण्याची धडपड करीत) वृद्ध माणसा!—नाही – आणि तरीही ते लपवणं शक्य नाही—

युरनुल्फः (आवेशाने) माझा मुलगा! कोठे आहे तो?

गुणारः तुरोल्फ ठार मारला गेला.

युरनुल्फः ठार मारला गेला! तुरोल्फ? तुरोल्फ? हा, तू खोटं बोलतोयस.

गुणारः तो जिवंत आहे असं जर मला कुणी सांगितलं तर मी माझ्या हृदयातलं रूधिर त्याला प्रदान करीन.

हियुर्डिसः (युरनुल्फला) जे काही घडलं त्याचा दोष स्वतः तुरोल्फलाच द्यायला हवा. अविचारीपणाचं बोलून त्याने आमची अशी धारणा करून दिली की तू योगिलवर तुटून पडून त्याला ठार मारलेलं आहे. आपण

एकमेकांचा निरोप जवळजवळ अर्धा संतापाच्या भरातच घेतला होता आणि आता तू आमचा निर्वंश करण्यासाठी मृत्यूची संक्रांत आणली होती आमच्या रक्ताच्या माणसांवर आणि त्याच्या भरीला मेजवानीच्या वेळी तो बेबंद आणि बेभान पोरसारखा वागला. आम्ही केलेली थट्टा त्याला सहन झाली नाही, आणि अनेक वाईट गोष्टी तो बोलला. तरीही तेव्हा गुणार रागाने व क्रोधाने लाल झाला नाही; आणि तोपर्यंत त्याने तुझ्या मुलावर हात उचलला नाही; पण सहनशक्तीचा अंत झाल्यावर मात्र—मला वाटतं गुणारनं जे काही केलं ते वाईट केलं नाही, त्याचं हे कृत्य कायदेशीरच होतं.

युरनुल्फः (शांतपणे) ठीक, आम्ही समजू शकतो की तू बाईमाणूस आहेस म्हणून फारच शब्दांचा पाल्हाळ लावला. पण अखेरी, काय? जर तुरोल्फ ठार मारला गेलाय तर त्याची शौर्यकथाच संपली.

योगिलः जर तुरोल्फ मारला गेला असेल, तर मग माझ्याकडे योद्धे नसणार.

युरनुल्फः नाही, योगिल—आपण आता आपले योद्धे गमावलेत, दोघांनी तू आणि मी. (हियुर्डिसला) तुझे वडील गायचे :

ज्युकूलला मारल्यावर ज्युकूलचं रक्तच उलटेल
अरिष्टांची परंपरा ही अशीच अविरत चालेल.

ठीक, तू तुझ्या वडिलांचा शब्द पाळलास हे खरे. (थोडा वेळ थांबून, मग त्या माणसांमधल्या एकाकडे वळत) त्याच्या शरीराच्या कुठल्या भागावर प्राणघातक जखम झाली होती?

एक जणः थेट त्याच्या भुवईवर.

युरनुल्फः (उत्साहाने) हा, ती सन्माननीय जखम आहे; त्याने आपली पाठ फिरविली नाही. पण तो बाजूला पडला की गुणारच्या पायावर?

एक माणूसः अर्धा कडेला आणि अर्धा बाजूला.

युरनुल्फः म्हणजे फक्त अर्ध्या सूडाचीच गरज आहे. ठीक, ठीक, बघुया आपण पुढे!

गुणारः (जवळ येत) युरनुल्फ, मला ठाऊक आहे चांगलंच की तुझ्या हानीची भरपाई माझी सारी धनदौलत करू शकणार नाही; पण तुला हवं ते मागून घे—

युरनुल्फः (करारीपणे त्याला मधेच अडवित) तुरोल्फचं कलेवर मला दे, आणि जाऊ दे मला! कुठे धारातीर्थी पडलाय तो? (गुणार शांतपणे मागच्या बाजूस बोट दाखवतो.)

युरनुल्फः (एक दोन पावले पुढे सरतो आणि सिगूर्ड, डॅनी यांना मेघगर्जनेच्या आवाजात ऐकवतो जे त्यांच्या मागे ओळीने दुःख व्यक्त करीत चालणार असतात, हुंदके देऊन दुःख व्यक्त करणाऱ्या स्त्रीसारखे) थांबा, मी एकटा माझ्या तुरोल्फला नेऊ शकतो. (धीरगंभीरपणे) मी निपुत्रिक होऊन चाललो आहे. पण कुणीही म्हणू शकणार नाही की मी मान तुकविलेली त्याने पाहिली. (तो शांतपणे बाहेर निघून जातो.)

हियुर्डिसः (बळजोरीने हसत) होय, जाऊ द्या त्याला त्याच्या इच्छेप्रमाणे. तो जर पुन्हा युद्ध करण्यासाठी आला तर त्याच्याशी युद्ध करायला फार माणसांची गरज लागणार नाही! डॅनी, आता मला असं वाटतं की तुझ्या वडिलांची आईसलँडहून मोहिमेवर जाण्याची ही अखेरची वेळ होती.

सिगूर्डः (संतप्तपणे) ओह, शरम वाटू दे!

डॅनीः (सिगूर्डप्रमाणेच) आणि तू त्याची अशी थट्टा कशी करू शकतेस?—हे सगळं घडून गेल्यावरही तू त्याची थट्टा करतेस?

हियुर्डिसः एकदा एखादं कृत्य घडून गेलं ते घडून गेलं, ते झाल्यावर त्याची प्रशंसाच करायला हवी. आज सकाळी मी त्याचा तिरस्कार करण्याची युरनुल्फच्या विरोधात बदला घेण्याची प्रतिज्ञा केली होती. ज्युकूलचा मृत्यू मी विसरू शकले असते पण त्याने मला लांछनास्पद बोलून

माझ्या चारित्र्यावर काळिमा फासला. मला तो वेश्या म्हणाला; असं जरी असलं, तरी मला काही त्याची शरम वाटत नाही; कारण गुणार हा तुझ्या बापापेक्षा अधिक बलवान आहे. तो सर्वात श्रेष्ठ, अधिक सुविख्यात आहे सिगूर्ड, माझ्या नवऱ्यापेक्षा!

डॅनी: (भयंकर संतापाने) तेथे तू चूक केलीस, हियुर्डिस—आणि तरीही आता सर्वाना कळायलाच हवं की तू एका भ्याड माणसाच्या आश्रयाखाली राहतेस.

सिगूर्ड: (आवेशाने) डॅनी, सांभाळून बोल.

गुणार: भ्याड!

हियुर्डिस: (तिरस्काराने हसत) मूर्खपणे व्यर्थ बडबडू नकोस.

डॅनी: आता हे फार काळ लपवून ठेवता येणार नाही. माझ्या वडिलांबद्दल आणि मृत भावांबद्दल तू उपहासाने बोलत नव्हतीस तोपर्यंत मी शांत होते; युरनुल्फच्या उपस्थितीत मी तोंड उघडले नाही, मला भीती वाटली की तुरोल्फ नीच, हलकट माणसांकडून मारला गेला हे त्याला कळायला नको म्हणून. पण आता गुणारने आईसलँडमध्ये गाजवलेल्या शौर्याची कधीही प्रशंसा करायला नको; कारण गुणार भ्याड आहे! ती नंगी समशेर पांढऱ्या बलदंड अस्वलाला मारणाऱ्यामध्ये आणि तुझ्यामध्ये पडलेली होती ती माझ्या नवऱ्याची होती. तुझ्या बोटातून अंगठी काढून ती तू सिगूर्डच्या बोटात घातलीस (अंगठी काढते आणि उंचावर धरते) ही बघ.

हियुर्डिस: (हिंस्त्रपणे) सिगूर्ड!

सगळी गर्दी: सिगूर्ड! ते कृत्य सिगूर्डने केलं?

हियुर्डिस: (व्याकुळतेने तडफडत) त्याने! त्याने! —गुणार खरं का हे?

गुणारः (शांत वृत्तीने) हे सगळं खरं आहे. मी भ्याड, नीच, हलकट आहे हे मात्र खरं नाही.

सिगूर्डः (भावनाविवश) खरं आहे गुणार, तू भेकड नाहीस, कधीच नव्हतास!
(इतर साथीदारांना) चला साथीदारांनो, इथून निघूया!

डॅनीः (दरवाजाजवळ, हियुर्डिसला) ह्या मेजवानीतला सर्वात बलवान माणूस कोण—माझा नवरा की तुझा (सिगूर्ड आणि त्याच्या साथीदारांसह ती बाहेर जाते.)

हियुर्डिसः (स्वतःशी) मला आता एकच गोष्ट करायची राहिली आहे—पण आता एकाच कृत्याचा विचार : —सिगूर्ड किंवा मी मरायलाच हवं!

* * * * *

अंक तिसरा

(गुणारच्या घरातील दिवाणखाना. दिवसाची वेळ. छोट्या आसनासमोरील बाकावर हियुर्डिस बसली असून ती धनुष्याची दोरी पिळण्यात व्यग्र आहे, तिच्या बाजूला एक धनुष्य व काही बाण पडलेले आहेत.)

हियुर्डिस: (धनुष्याची दोरी ओढून बघत) ही मजबूत आणि भक्कम आहे. (बाणांकडे दृष्टिक्षेप टाकून) बाण तीक्ष्ण आणि धारदार चांगलाच वजनदार आहे. (मांडीवर हात जाऊ देत) पण तो हात कोणाचा आहे—! (आवेशाने) अवहेलना, अनादर त्याच्या कडनं—सिगूर्ड कडनं! इतर कुणाहीपेक्षा त्याचा आत्यंतिक तिरस्कार व्हायलाच हवा; मी चांगलाच लक्ष्यवेध घेऊ शकते. फार दिवस वाट बघायला नको—(मनन व ध्यान करून) होय, पण ते बाहू ते बाहू हे कृत्य करतील—? (गुणार मागून प्रवेश करतो, तो निःशब्द व विचारमग्न आहे.)

हियुर्डिस: (थोड्या विरामानंतर) कसं वाटतंय तुम्हाला प्राणनाथ?

गुणार: क्लेशपूर्ण, हियुर्डिस; मी विसरूच शकत नाही कालचं ते अमानुष कृत्य; माझ्या हृदयावर जबरदस्त ओझं आहे असं वाटतंय.

हियुर्डिस: मी करते आहे तसं करा. मन गुंतवण्यासाठी एखादं काम हाती घ्या.

गुणार: निःसंशयपणे मला काहीतरी करायलाच हवं. (थोडा विराम, गुणार हॉलमध्ये इकडे तिकडे फेऱ्या मारतो, हियुर्डिस काय करते आहे हे लक्षात येऊन तिच्या जवळ जातो) काय करते आहेस तू तिथे?

हियुर्डिस: (वर न बघताच) मी धनुष्याची दोरी पिळत आहे; दिसत नाही तुम्हाला?

गुणार: धनुष्याची दोरी!—आणि तीसुद्धा तुझ्या स्वतःच्या केसांनी बनवलेली?

हियुर्डिस: (सस्मित) ह्या काळात प्रत्येक तासाला मोठमोठी कृत्ये जन्माला येत आहेत. काल तू माझ्या मानलेल्या भावाला ठार मारलंस आणि आज पहाटेपासून मी हे विणलं आहे.

गुणारः हियुर्डिस, हियुर्डिस!

हियुर्डिसः (वर बघत) काही चुकलं का?

गुणारः काल रात्री तू कोठे होतीस?

हियुर्डिसः काल रात्री?

गुणारः काल रात्री तू शय्यागारात नव्हतीस.

हियुर्डिसः तुम्हाला ठाऊक आहे?

गुणारः मी झोपू शकत नव्हतो; मी तळमळत होतो अस्वस्थ स्वप्नांनी—तुरोल्फवर बेतलेला प्रसंग माझ्या स्वप्नात येत होता. तो आल्याचे स्वप्नात आले—ते जाऊ दे; मी जागा झालो. नंतर मला वाटलं की विचित्र आणि सुंदर गाण्याचे सूर संबंध घरात घुमताहेत; मी उठलो, दरवाजा किलकिला ढकलला; येथे मी पाहिलं की लाकडाच्या ऑडक्यांनी पेटलेल्या शेकोटीपाशी तू बसलेली होतीस—ती निळ्या लाल ज्वालांनी भडकलेली होती—तू बाणांची टोकं बसवत होतीस आणि त्यावर चेटकिणींची गाणी म्हणून ते बाण मंतरत होतीस.

हियुर्डिसः जे आवश्यक होतं तेच करीत होते मी; कारण जी छाती आपल्याला भेदून काढायची आहे ती खूपच मजबूत आहे.

गुणारः मला समजलं तुला काय म्हणायचंय ते : सिगूर्ड मारला जावा असंच तुला वाटतं ना?

हियुर्डिसः तसंच असेल.

गुणारः ही तुझी इच्छा कधीही पूर्ण होणार नाही; तू मला कितीही प्रवृत्त केलंस तरी मी सिगूर्डशी मैत्रीच ठेवणार.

हियुर्डिसः (स्मित करीत) तुम्हाला तसं वाटतं?

गुणारः मला ठाऊक आहे ते!

हियुर्डिसः (त्याच्या हातात धनुष्याची दोरी देत) सांगा मला गुणार, ही गाठ तुम्ही सैल करू शकणार?

गुणारः (प्रयत्न करतो) नाही, ती युक्तीबाजपणे घट्ट विणलेली आहे.

हियुर्डिसः नॉर्नस्* याहीपेक्षा अधिक युक्तीबाजपणे विणतात, त्यांच्या हातची वीण उलगडणं याहूनही कठीण.

गुणारः त्या सर्वशक्तीमानाचे मार्ग दुर्बोध असतात; त्यांचे मार्ग आपल्याला काय विदित असणार, तुला किंवा मला?

* Norn—Nornir –नॉर्वेजियन पौरणिककथांमधील सर्व शक्तीमान तीन देवतांपैकी एक, Urd Verdani आणि Skuld (past, present and future) जी मानव आणि देवतांची प्राक्तने निकालात काढतात.

हियुर्डिसः तरी देखील मला एक गोष्ट निःसंशयपणे कळते की आपणा दोघांसाठी सिगूर्डचं जिवंत राहणं हानीकारक आहे. (थोडा विराम; गुणार विचारमग्न होऊन उभा असतो. हियुर्डिस त्याच्याकडे शांतपणे लक्षपूर्वक बघत) कसला विचार करताहात तुम्ही?

गुणारः मला इतक्यात झालेल्या स्वप्नवत् भासाचा. तुझ्या उत्कट इच्छेप्रमाणे ते कृत्य मी केलं असून सिगूर्ड जमिनीवर मरून पडला आहे; तू त्याच्या बाजूला उभी आहेस आणि तुझा चेहरा विस्मयकारकरित्या निस्तेज झाला आहे. नंतर मी म्हणालो, “तू खूप झालीस ना, आता मी तुझ्या इच्छेप्रमाणेच केलेलं आहे ना?” तू उत्तरलीस, “गुणार, सिगूर्डच्याऐवजी तू पडला असतास तर मी अधिक खूप झाले असते.”

हियुर्डिसः (बळजबरीने हसत) अशा निरर्थक आभासात्मक स्वप्नांमुळे तुम्ही जर तुमचा हात आवरला तर तुम्ही मला पुरतं ओळखलं नाही असंच म्हणावं लागेल.

गुणारः सांग मला हियुर्डिस, ह्या हॉलविषयी तुला काय वाटतं?

हियुर्डिसः खरं बोलायचं म्हणजे, गुणार, काही वेळा तो अडचणीचा आणि अरूंद वाटतो.

गुणारः होय, होय, तसाच मीही विचार करतो. एकजण अधिक झाला तरी गर्दी वाटते.

हियुर्डिसः दोघांचीही गर्दी होत असेल.

गुणारः (त्याने तिचे शेवटचे शब्द ऐकलेले नसतात.) पण ती अडचण आता दूर करण्यात येईल.

हियुर्डिसः (त्याच्याकडे प्रश्नार्थक दृष्टीने बघत) अडचण दूर करता येईल? म्हणजे तुमच्या मनात—?

गुणारः माझी युद्धनौका साधनसामुग्रीने सज्ज करून मी समुद्र पर्यटनाला जाईन, तू मला जगात सर्वात प्रिय आहेस म्हणून गेलेला मानसन्मान परत मिळवून येईन.

हियुर्डिसः (विचारपूर्वक) तुम्ही समुद्रपर्यटनाला जाणार. होय, ते आपल्या दोघांसाठी उत्तमच ठरेल.

गुणारः आपण आईसलँडहून निघालो त्या दिवसापासून मी बघितले की आपलं निभणार नाही. तुझी विचारधारा खंबीर आणि अहंकारी आहे; काही वेळा तर मला तुझी चांगलीच भीती वाटते—मुख्यत्वे करून त्या कारणानेच मला तू खूप प्रिय वाटतेस. ह्या भीतीमुळेच मला तू भुरळ पाडल्यागत तुझे आकर्षण वाटते. मला वाटतं तू मला प्रलोभन दाखवून कृष्णकृत्य करायला भुरळ पाडतेस. तुझ्या इच्छेनुसार वागल्याने मला सगळंच चांगलं असं वाटू लागेल. (विचारमग्न होऊन डोके हलवित) नॉर्नचे विधिलिखित भयंकर अथांग आहे; सिगूर्डच तुझा नवरा व्हायला हवा होता.

हियुर्डिसः (आवेशाने) सिगूर्ड!

गुणारः होय, सिगूर्ड. द्वेष आणि सूडाच्या भावनेने तुला आंधळं बनवलं आहे, नाही तर तुला त्याची किंमत उत्तमरित्या कळली असती. मी सिगूर्डसारखा असतो तर मी तुझं जीवन सुखी करू शकलो असतो.

हियुर्डिसः (खंबीरपणे भावना दाबून) सिगूर्ड ते करू शकला असता असं तुम्हाला वाटतं?

गुणारः तो मनाने खंबीर, आणि तुझ्यासारखाच मानीसुद्धा आहे.

हियुर्डिसः (आवेशाने) तसं जर असेल तर—(स्वतःला आवर घालत) हरकत नाही, हरकत नाही! (भावनेच्या हिंस्त उद्रेकासह) गुणार, सिगूर्डचा जीव घे.

गुणारः कधीच नाही!

हियुर्डिसः लबाडी आणि खोटेपणा करून तू मला तुझी बायको बनविलीस—ते विसरलं जाईल! ह्या घरात मी पाच वर्षे विषण्णतेने आणि उदासवाणेपणे घालविलीत, ती ही मी विसरायला तयार आहे पण ज्या दिवशी सिगूर्ड गतप्राण होईल त्या दिवसापासून!

गुणारः माझ्या हातून त्याला कदापि इजा होणार नाही. (नकळत मागे सरतो.) हियुर्डिस, हियुर्डिस दुष्कृत्य करण्यासाठी मला भरीस पाडू नको.

हियुर्डिसः मग सूड घेणारा दुसरा कुणीतरी मला शोधावाच लागेल; सिगूर्डला मी, तुझी आणि माझी फार काळ थट्टा करू देणार नाही. (भयंकर संतापाने मुठी आवळीत) आत्ताही तो त्या बावळट बाईबरोबर एकांतात बसून रमत गमत आपल्या दोघांची थट्टा करीत असेल. तुझ्याऐवजी त्यानं मला फसवून कसं उचलून नेलं आणि हसून सांगत असेल की रात्रीच्या अंधारात माझ्या लताकुंजात तो लबाडीनं उभा होता आणि मी त्याला कशी ओळखू शकले नाही, याची त्याला कशी गंमत वाटली हे तो तिला सर्व सांगत असेल.

गुणारः नाही, नाही, तो तसं करणार नाही!

हियुर्डिसः (ठामपणे) सिगूर्ड आणि डॅनी मरायलाच हवेत! ती दोघं जिवंत आहेत तोपर्यंत मी श्वासही घेणार नाही. (ती त्याच्या अगदी जवळ येते, चमकत्या डोळ्यांनिशी आणि विकारवशतेने बोलते, पण कुजबुजत) जर तू मला ह्या बाबतीत मदत केलीस गुणार, तर मी तुझ्यासोबत अतिशय प्रेमाने राहीन. तुला कधी स्वप्नातही जाणवला नसेल इतका भावनांचा आवेग आणि उब तुला माझ्या मिठीतच प्रत्ययाला येईल.

गुणारः (थरथरत) हियुर्डिस! तू असं—?

हियुर्डिसः गुणार जर तू कामाला लागलास तर हे असह्य दिवस निघून जातील. तू हॉलमध्ये आलास की मी तेथून निघून जाणार नाही. तू आनंदाने हसू लागलास की कठोर शब्दांनी तुझा आनंद मी घालवणार नाही. मी मऊ केसाळ आणि मौल्यवान रेशमी वस्त्रे अंगावर चढवीन. जेव्हा तू युद्धावर जाशील तेव्हा मी तुझ्या मागोमाग येईन, माझा घोडा तुझ्या बाजूला असेल; जेव्हा शांततेचे दिवस असतील तेव्हा मी तुझ्या बाजूने घोड्यावरून येईन. मेजवानीच्या वेळी मी तुझ्या बाजूला बसेन. आणि मद्याचे पेले भरभरून तुला देईन आणि तुझ्यासोबत मी ते रिकामे करीन. सुंदर मोहक गाणी गाऊन तुमचं मन प्रसन्न करीन.

गुणारः (जवळजवळ वश होत) खरं आहे हे? तू हे सारं—

हियुर्डिसः त्यापेक्षाही जास्त, विश्वास ठेव माझ्यावर, आणखी दसपटीने! पण मला सूड दे! सूड घे सिगूर्ड आणि डॅनीचा, आणि मी (उघडलेले दार पाहून थांबते) डॅनी—ये इकडे!

डॅनीः (मागच्या बाजूने) त्वरा करा गुणार! तुमच्या माणसांना शस्त्रसज्ज व्हायला सांगा!

गुणारः शस्त्रसज्ज? कुणाविरुद्ध?

डॅनी: शेतकरी कोअर चालून येत आहे आणि त्याच्यासोबत अनेक लुटारू आहेत- तो तुझ्या वार्डटावर आहे. सिगूर्डने एकदा त्याचा रस्ता रोखला; पण कोण सांगू शकेल—

गुणार: (भावविवश) सिगूर्डने माझ्यासाठी हे केलं?

डॅनी: सिगूर्ड तुझा एकनिष्ठ मित्र आहे, सदैव.

गुणार: आणि आपण, हियुर्डिस—आपण, जो विचार करीत होतो की--! जसं मी म्हटलं होतं तसं—तुझ्या साऱ्या बोलण्यात भुरळ पाडण्याचं चेटूक आहे; कृत्य नाही पण त्याचा तू उल्लेख केलास की मला ते योग्यच वाटतं.

डॅनी: (आश्चर्याने) काय तुमच्या बोलण्याचा अर्थ?

गुणार: काही नाही, काही नाही! तू वेळेवर सूचना दिल्याबद्दल तुझा फार आभारी आहे डॅनी, मी जातो आणि माझी माणसं एकत्रित करतो. (दरवाज्याकडे वळतो, पण थांबतो आणि पुन्हा पुढे येतो.) युरनुल्फचं कसं चाललंय ते मला सांगशील?

डॅनी: (त्याच्यापुढे नतमस्तक होते) त्याच्याबद्दल विचारू नकोस. काल त्याने तुरोल्फचं कलेवर जहाजाकडे नेलं, आता तो त्याचं थडगं बनवतोय समुद्रकिनाऱ्यावर; तेथे त्याचा मुलगा दफनविधी झालेल्या थडग्यात चिरविश्रांती घेईल. (गुणार मागच्या बाजूने शांत चित्ताने निघून जातो.)

डॅनी: सायंकाळपर्यंत तरी धोका नाही. (जवळ येऊन) हियुर्डिस मला तुझ्या घरात एक दुसरं काम आहे; त्यासाठीच मी तुझ्याकडे आल्ये आहे.

हियुर्डिस: माझ्याकडे? तो सगळा प्रसंग काल गुदरल्यावरही?

डॅनी: तरीही त्या कारणाने हियुर्डिस माझी पालक बहिण, माझा द्वेष करू नकोस; विसरून जा ते शब्द जे क्लेशपूर्ण आणि जे विनाशकारी पिशाच्चाने माझ्या तोंडी घातले; मी जे काही अन्याय्य केले असेल ते

सारे तू विसरून जा, कारण विश्वास ठेव मी.... तुझ्यापेक्षा दसपट असहाय्य आहे.

हियुर्डिस: असहाय्य—तू! सिगूर्डची बायको!

डॅनी: हे जे काही वार्डट प्रसंग ओढवले त्याला कारणीभूत मी आहे. मीच भांडण भडकवलं, माझ्यामुळेच तुरोल्फ मरण पावला; माझ्यामुळे तू आणि गुणार तिरस्काराचा विषय झालात. सगळा अपराध माझाच आहे! धिक्कार असो माझा! मी अतिशय सुखात दिवस घालविले, पण आजपासून पुढे मी सुखाला पारखी होईन, मला पुढे कधीही आनंद मिळणार नाही.

हियुर्डिस: (अवचित आलेल्या विचाराने पकड घेतली आहे) पण—पूर्वी ह्या पाच वर्षांच्या दीर्घ काळात—सर्व काळ तू आनंदात नव्हतीस का?

डॅनी: तुला शंका वाटते?

हियुर्डिस: काल नव्हती वाटली मला शंका, पण—

डॅनी: काय म्हणायचंय तुला?

हियुर्डिस: नाही, काही नाही; आपण दुसऱ्या विषयांबद्दल बोलू.

डॅनी: नाही, मनापासून नाही. हियुर्डिस, सांग मला--!

हियुर्डिस: ते तुझ्यासाठी फारच कमी फायदेशीर आहे; पण तुझी इच्छा आहे म्हणून—(द्वेषाने धुमसणाऱ्या आविर्भावात) तुला आठवतं, आपण आईसलॅंडला असताना एकदा युरनुल्फबरोबर, तुझ्या वडिलांबरोबर परिषदेला गेलो होतो, तिथं आपण आपल्या सख्यांबरोबर बायकांच्या रिवाजाप्रमाणे परिषदेच्या हॉलमध्ये बसलो होतो. मग दोन नवख्या व्यक्तींनी हॉलमध्ये प्रवेश केला.

डॅनी: सिगूर्ड आणि गुणार.

हियुर्डिसः त्यांनी अत्यंत सभ्यतेने व सौजन्यपूर्णतेने आपल्याला अभिवादन केले आणि दोघेही बाकावर आपल्याशेजारी बसले; आणि आपल्यात मजेदार संभाषणे झाली. त्या सभागृहातील काही लोकांना, हे दोन चाचें येथे कशाला आलेत हे जाणून घ्यायची गरज भासली आणि ह्या बेटांवरच्या मुलींशी त्यांनी विवाह करायचे तर ठरवले नाही ना? तेव्हा सिगूर्ड म्हणाला, “माझ्या मनाला पसंत पडेल अशी मुलगी येथे सापडणं कठीण आहे.” त्यावर युरनुल्फ हसला आणि म्हणाला, ह्या आईसलँडमध्ये उच्च कुळात जन्मलेल्या श्रीमंत मुलींची वानवा नाही; पण सिगूर्डने उत्तर दिले, “योद्ध्याला तेजस्विनी पत्नीची गरज आहे. जिची मी निवड करीन तिने सर्वसामान्य जीवनात समाधान मानायला नको; कोणताही सन्मान ज्याची ती इच्छा करील तो तिला सर्वोच्च प्रतीचा वाटायला नको. ह्या चाच्याबरोबर तिनं आनंदानं सोबत करायला हवी. युद्धाचा वेश तिने परिधान करायला हवा, युद्धात तिने मला प्रोत्साहन करायला हवं. लकाकत्या सळसळ तळपणाच्या तलवारी बघून तिच्या डोळ्याचं पातंही लवायला नको. कारण ती दुबळ्या हृदयाची असल्यास मला सन्मान कसा मिळणार?” ...सिगूर्ड असं बोलला होता हे खरं नाही का?

डॅनीः (अडखळत) खरं आहे—बोलले खरं ते असं—पण—

हियुर्डिसः तशीच ती असायला हवी होती, त्याचं जीवन सुरेख सुंदर करू शकणारी, आणि नंतर—(तिरस्काराने हसत) नंतर त्याने तुझी निवड केली.

डॅनीः (दचकत, दुःखात) हा, तुला म्हणायचं आहे की—?

हियुर्डिसः निःसंशय, तू अभिमान आणि तेजस्विता दाखवून सर्वांकडून मान मिळवलास, तुझ्यामुळे सिगूर्डला प्रतिष्ठा मिळाली असेल—असंच नाही का?

डॅनीः नाही, हियुर्डिस, पण—

हियुर्डिसः मोठमोठ्या कृत्यांसाठी तू त्याला प्रवृत्त केलंस, योद्ध्याचा वेश घालून शस्त्रसज्ज होऊन तू त्याची सोबत केलीस, युद्धाच्या पेटत्या धुमश्चक्रीत त्याला सुखाची साथ दिलीस- नाही दिलीस का तू?

डॅनीः (गंभीर व्यथेने) नाही, नाही!

हियुर्डिसः मग तुला दुबळं हृदय आहे, त्यामुळे सिगूर्डला तू शरमेने मान खाली घालायला लावलीस?

डॅनीः (भारावून) हियुर्डिस... हियुर्डिस!

हियुर्डिसः (तिरस्काराने स्मित करीत) असं असलं तरी तुझी ही सारी वर्षे सुदैवाने सुखात गेली! तुला काय वाटतं सिगूर्ड तसंच म्हणेल?

डॅनीः पुरे, पुरे. धिक्कार असो माझा! हाय रे दैवा गतआयुष्याचं किती भेसूर चित्र तू माझ्यापुढे स्पष्टपणे उभं केलंस!

हियुर्डिसः चेष्टेच्या शब्दांनी तडक तुझ्या डोळ्यात आंसवे आणली! त्याचा जास्त विचार करू नको बघ मी आज काय केलं ते. (मेजावरील काही बाण दाखवून) किती तीक्ष्ण व धारदार पाती आहेत त्यांची! —हात लावून बघ! बाणांना किती छान धार लावू शकते मी, नाही का मला येत हे?

डॅनीः आणि त्यांचा उपयोग सुद्धा, तू अचूक तीरंदाजी करू शकतेस हियुर्डिस! हे जे सर्व आज तू मला बोललीस ह्याचा मी कधीही विचार केला नव्हता. (अधिक आवेशाने) पण ते सिगूर्ड—! खिन्न आणि सन्मानरहित बनवलं; नाही, नाही, हे खरं असू शकत नाही.

हियुर्डिसः आत्ता नाही, तुला दिलासा देणारे डॅनी- खरोखर ते सत्य नाही. पूर्वीच्या दिवसासारखा त्याचा स्वभाव आत्ताही तसाच राहिला असता तर ते कदाचित खरं राहिलं असतं. त्या काळी सर्वात श्रेष्ठ व्हावं अशा गोष्टींकडे त्याच्या मनाचा कल होता; आता कनिष्ठ दर्जाच्या दैवातच तो समाधानी आहे.

डॅनी: नाही, हियुर्डिस, सिगूर्ड हे पूर्वीसारखेच तेजस्वी आहेत आणि सदोदित राहतील. मला चांगलंच कळतं, मी त्यांची योग्य जोडीदारीण नाही. त्यांनी माझ्यापासून हे लपवून ठेवलेलं होतं; पण ह्यापुढे हे फारकाळ लपून राहणार नाही.

हियुर्डिस: काय करणार आहेस तू?

डॅनी: त्यांच्या पायात मी खोडा घालणार नाही; त्यांच्या मार्गात मी अडथळा आणणार नाही ह्यापुढे.

हियुर्डिस: मग तू—?

डॅनी: शांत हो; कुणीतरी येतंय! (मागील बाजूने घरातील एक नोकर प्रवेश करतो.)

नोकर: चाचा सिगूर्ड हॉलकडे येत आहे.

हियुर्डिस: सिगूर्ड—! मग गुणारला इथे बोलव.

नोकर: गुणार घोड्यावर स्वार होऊन शेजाऱ्यांना एकत्र जमवण्यासाठी पुढे गेलेत; कारण शेतकरी कोअर—

हियुर्डिस: छान, छान, ठाऊक आहे मला ते; जा! (नोकर जातो, डॅनी जायला निघते तिला उद्देशून) तू कुठे चाललीस?

डॅनी: मी सिगूर्डला भेटणार नाही. आम्ही एकमेकांपासून वेगळं झालेलं खूप चांगलं; पण आता त्यांना भेटणं—नाही, नाही ते शक्य नाही! (डाव्या बाजूने बाहेर जाते.)

हियुर्डिस: (तिच्या पाठमोऱ्या आकृतीकडे काही क्षण स्तब्धतेने पाहत) आणि हिला मी—(धनुष्याच्या दोरीकडे एक कटाक्ष टाकून तिचा विचार पूर्ण करते) तो तुटपुंजा सूड उगवला गेला असता;--नाही, आता मी खोलवर जखम केली आहे! मृत्यूच्या यातना कठीणच पण काही वेळा जगण्याच्या यातना त्याहून कठीण असतात. (सिगूर्ड मागून येतो) असं

दिसतं की तू गुणारला शोधतो आहेस, बैस ना इतक्यात येईलच तो येथे. (ती जायला निघते.)

सिगूर्डः नाही, थांब, मी तुलाच शोधतोय त्याच्यापेक्षा.

हियुर्डिसः मला?

सिगूर्डः आणि हे चांगलं झालं की तू मला एकटी सापडलीस.

हियुर्डिसः जर तू माझा उपहास करायला आला असशील तर तुला कोण अडवणार? हा हॉल स्त्रीपुरूषांनी भरलेला असता तरीही त्यांच्यापैकी तुला कुणीही अडवू शकलं नसतं.

सिगूर्डः होय, होय, ठीक मला ठाऊक आहे माझ्याविषयी तुझे काय विचार आहेत ते.

हियुर्डिसः (कडवटपणे) कदाचित तुझ्याबाबतीत मी काही चूक केली असेल! नाही, नाही, सिगूर्ड ह्या माझ्या संबंध दिवसांत तू विष बनून राहिलास. विचार कर तूच ज्याने माझ्यावर कपट कारस्थान केलंस, लज्जास्पदरित्या; जो लताकुंजात माझ्याजवळ बसला होता तो प्रेमाचं ढोंग करीत होता मनातच धूर्तपणे हसत होतास. ज्याने मला गुणारपुढे फेकून दिलं निश्चितच मी गुणारच्या लायकीची आहे असे भासवून— आणि मग तुला आवडलेल्या स्त्रीला घेऊन तू समुद्रप्रवासाला निघून गेलास!

सिगूर्डः माणसाची इच्छाशक्ती हे किंवा ते करू शकते; पण विधिलिखितात प्राक्तन अधिराज्य गाजवून आपल्या जीवनाला आकार देते—तसंच आपल्या दोघांच्या बाबतीत घडलं.

हियुर्डिसः तंतोतंत खरंय; दुष्ट नॉर्नसच्या प्रभुत्वाचा प्रभाव समस्त जगावर वर्चस्व गाजवतो. पण आपलं हृदय जर खंबीर असलं तर त्यांचं सामर्थ्य दुबळं होतं. आनंदी आणि सुखी तोच जो ह्या नॉर्न विरूद्ध संग्राम करू शकेल—आणि तेच माझ्या हाताशी आहे.

सिगूर्डः काय तुइया बोलण्याचा अर्थ?

हियुर्डिसः जे माइयापेक्षा वरच्या दर्जाचे आहेत त्यांच्या विरोधात मी माझे सामर्थ्य पणाला लावण्याचे धाडस करणार आहे. पण आपण आता याविषयी अधिक बोलायला नको. आज मला पुष्कळसं करायचं आहे. (ती स्वतः मेजापाशी बसते.)

सिगूर्डः (छोट्याशा विरामानंतर) तु गुणारसाठी चांगली शस्त्रे केलेली आहेत.

हियुर्डिसः (शांतपणे स्मित करून) गुणारसाठी नव्हे; तर तुइया विरूद्ध वापरायला.

सिगूर्डः म्हणजे बहुधा तेच.

हियुर्डिसः बहुतेक तेच; कारण मी जर नॉर्नशी तुल्यबळ झाले तर आज ना उद्या तुझं आणि गुणारचं—(थांबते, टेबलाकडे रेलते, त्याच्याकडे स्मित करून बघते आणि आवाज बदलून बोलते) माइया मनात कधी कधी कसा विचार येतो हे तुला ठाऊक आहे? मी माझा अतीत रमणीय चित्रे रंगविण्यात बनविलेला आहे; अशा वेळी मी डोळे मिटून घेते आणि विचार करते: आता शक्तिशाली सिगूर्ड आईसलँडकडे येतो- तो मला आणि माइया नवऱ्याला आमचे घर पेटवून जाळून टाकतो. गुणारची सारी माणसे कोसळून पडतात; फक्त तो आणि मीच उरते; ते छपराला बाहेरून आग लावतात. “फक्त एका बाणाच्या सोडण्याची गरज आहे!” गुणार ओरडतो, “एक शरसंधान आपल्याला वाचवू शकते,” -नंतर धनुष्याची प्रत्यंचा तुटते- “हियुर्डिस तुइया केसांची वेणी काप आणि त्यापासून धनुष्याची प्रत्यंचा बनव- आपलं जीवन धोक्यात आहे.” पण मग मी हसते- “जळू द्या, जळू द्या; माइयापुढे जीवनाची किंमत केसांच्या एका गुंडाळीएवढी सुद्धा नाही.!”

सिगूर्डः तुइया साऱ्या संभाषणात एक विलक्षण सामर्थ्य आहे. (तिच्या जवळ जातो.)

हियुर्डिसः (त्याच्याकडे निर्विकारपणे बघते) माझ्या बाजूला बसायचंय?

सिगूर्डः तुला असं वाटतं का की माझं हृदय तुझ्याविषयी कडवट झालंय? ही शेवटची वेळ आहे, हियुर्डिस, की आपण एकमेकांशी संभाषण करतोय. माझ्या हृदयाला कुरतडतेय गं ही वेदना... हे दुःख... आणि या अवस्थेत मला तुला सोडून जावंसं वाटत नाही गं. तुला हे चांगलंच ठाऊक आहे.

हियुर्डिसः काय आहे तुझ्या मनात?

सिगूर्डः तुला एक शौर्यकथा सांगायचीय.

हियुर्डिसः शोकाकुल आहे का ती?

सिगूर्डः शोकाकुल, जीवनासारखीच.

हियुर्डिसः (कडवटपणे) जीवनाची शोकाकुलता तुला काय ठाऊक?

सिगूर्डः माझी शौर्यकथा संपल्यावर निर्णय दे.

हियुर्डिसः मग सांग ती मला; तेवढ्या अवधीत मी काम करीन. (तिच्या उजव्या बाजूस तो एका तिर्वईवर बसतो.)

सिगूर्डः फार फार वर्षांपूर्वी दोन तरूण चांचे संपत्ती व प्रतिष्ठा मिळविण्यासाठी नॉर्वेहून प्रवासाला निघाले होते. त्यांनी एकमेकांवरील प्रेमाच्या आणाभाका घेतल्या होत्या, ते कितीही दूरदेशी गेले तरी त्यांची मैत्री दृढ राहणार होती.

हियुर्डिसः आणि त्या तरूण चाच्यांची नावे होती सिगूर्ड आणि गुणार.

सिगूर्डः होय, आपण त्यांना तीच नावे ठेऊ. शेवटी ते आईसलँडला पोहचले; तेथे एक वृद्ध ज्येष्ठतम अधिकारी राहत होता जो पुढे किंग हेराल्डच्या कारकीर्दीत नॉर्वेहून तेथे आला होता. त्याच्या घरात दोन अतिशय सुंदर स्त्रिया होत्या; पण एक दत्तक मुलगी होती, कुलीन तेजस्वी, ती प्रज्ञावान आणि खंबीर हृदयाची होती आणि ते चाचे- त्या दोघांमध्ये

तिच्याविषयीच बोलणं व्हायचं, आणि इतकी अनुपम सुंदर मुलगी आपण आयुष्यात कधीही पाहिली नाही असं त्या दोघांनाही वाटे.

हियुर्डिसः (उत्कंठेने) दोघांनाही? तू माझी थट्टा करतोयस का?

सिगूर्डः गुणार तिचा रात्रंदिवस विचार करत असायचा आणि सिगूर्डही तितकाच; पण दोघांनीही मौन पाळले, पण कोणीच तिच्या वागण्यावरून सांगू शकत नव्हतं की गुणारवर तिची मेहेरनजर आहे; पण सिगूर्डलाही सहजगत्या तिची पारख करता आली नाही.

हियुर्डिसः (श्वास रोखून) पुढे सांगा- पुढे सांगा!

सिगूर्डः अद्यापपर्यंत तरी सिगूर्डला तिची अधिकाधिक स्वप्ने पडत होती पण त्याच्या ह्या आशाळभूतपणाबद्दल कोणालाच कल्पना नव्हती. आता एके दिवशी सायंकाळी मद्यपानाची मेजवानी होती आणि तेथे त्या अहंकारी स्त्रीने प्रतिज्ञा केली की जो कुणी तिने सांगितल्याप्रमाणे सामर्थ्यशाली कृत्य करून दाखविल त्यालाच माझी प्राप्ती होईल, अन्यथा कुणालाही नाही. मग हे ऐकून सिगूर्डच्या हृदयात आनंदाच्या उकळ्या फुटल्या; कारण हे कृत्य करण्याचे सामर्थ्य त्याच्यातच आहे हे तो जाणून होता. पण गुणारनं त्याला एकांतात नेऊन त्याच्या प्रेमाबद्दल त्याला सांगितलं;- सिगूर्ड काहीच बोलला नाही व तो तेथून चालता झाला---

हियुर्डिसः (आवेशाने) सिगूर्ड, सिगूर्ड! (स्वतःवर ताबा मिळवीत) आणि ही शौर्यकथा—खरी आहे ती?

सिगूर्डः अगदी खरी आहे. आमच्यापैकी एकाला त्याग करणं भाग होतं; गुणार माझा मित्र होता. मी आणखी दुसरं काहीच करू शकत नव्हतो. म्हणून तू गुणारची पत्नी झालीस आणि मी दुसऱ्या स्त्रीशी विवाह केला.

हियुर्डिसः आणि पुढे मग तिच्यावर प्रेम करू लागलास.

सिगूर्डः मी तिला मानानं वागवायचं शिकलो; पण फक्त आणि फक्त एकाच स्त्रीवर सिगूर्डने प्रेम केलं, आणि ती जिने पहिल्याच भेटीत माझ्याकडे बघून कपाळावर आठया घातल्या—अगदी पहिल्याच दिवशी. (उठतो) येथे शौर्यकथा संपते. आणि आता आपण निरोप घेऊया.— नमस्कार, गुणारच्या धर्मपत्नी; आता आपण पुन्हा कधीही भेटणार नाही आहोत.

हियुर्डिसः (उसळून) थांब, थांब! धिक्कार असो आपल्या दैवाचा; सिगूर्ड, काय केलंस तू हे?

सिगूर्डः (दचकून) मी केलं? काय तुझ्या दुःखाचं कारण?

हियुर्डिसः आणि हे सगळं तू मला आता सांगतोस! पण नाही—हे खरं असूच शकत नाही!

सिगूर्डः तुझ्यासाठी माझे हे शेवटचे शब्द आहेत, आणि प्रत्येक शब्द खरा आहे. तू निर्दयपणे माझ्याविषयी विचार करू नये म्हणून मला हे बोलावंच लागलं.

हियुर्डिसः (नाखुषीने हात एकत्र घट्ट बांधते आणि त्याच्याकडे अनिमिष दृष्टीने निःशब्द साश्चर्याने बघते.) प्रेम केलं—प्रेम केलं माझ्यावर—तू! (आवेशाने त्याच्या जवळ जात) मी तुझ्यावर विश्वास ठेवणार नाही! (त्याच्याकडे कठोरपणे बघते, आणि क्षुब्ध होऊन अतितीव्र दुःखाचा स्फोट होतो.) होय, खरं आहे ते, आणि—आपल्या दोघांसाठी तिरस्करणीय! (आपल्या हातांनी तोंड झाकून घेते, आणि मान वळवून त्याच्यापासून दूर सरते.)

सिगूर्डः (व्याकूळ होऊन) हियुर्डिस!

हियुर्डिसः (सौम्यपणे हास्य आणि आसवांशी झगडत) नाही, बघू नकोस माझ्याकडे! पण माझा अर्थ असा (आपला हात त्याच्या बाहूवर ठेवते.) सिगूर्ड तू आपली कहाणी—शौर्यकथा पूर्णपणे, अखेरपर्यंत नाही

सांगितलीस; त्या अहंकारी स्त्रीबद्दल तू बोललास—तिचंही तुझ्यावर प्रेम होतं?

सिगूर्ड: (मागे सरतो) तुझं?

हियुर्डिस: होय, सिगूर्ड, मी तुझ्यावर प्रेम केलंय, मला ते अखेरीस कळलं. तू म्हटले की मी तुझ्याशी असभ्यपणे आणि त्रोटक बोलले; अशावेळी स्त्रीनं कसं वागायचं असतं? माझं प्रेम मी तुला अर्पण करू शकले असते का? मगच मी तुझ्यासाठी थोडीशी पात्र ठरली असती का? समस्त पुरूषांत तू मला भारदस्त कुलीन वाटायचास, श्रेष्ठ वाटायचास आणि नंतर मग कळावं की तू दुसरीचा नवरा झालास—माझ्या अतीव, तीव्र, कडवट दुःखाचे कारण बनलास त्याचा मला बोध होऊ शकला नव्हता!

सिगूर्ड: (अतिशय व्यथित होऊन) नॉर्नच्या विनाशकारी जाळ्यात त्याने आपल्याला सभोवती जखडून टाकलं.

हियुर्डिस: दोष तुझ्या स्वतःचाच आहे; धैर्यानं आणि खंबीरपणानं कृती करणं पुरूषाचं कर्तव्यच आहे. जेव्हा ती अतिशय दुरापास्त प्रतिज्ञा मी केली तेव्हा कोण मला जिंकू शकेल, माझे सर्व विचार तुझ्याभोवतीच रूज्जी घालत होते—तू ते करू शकला असतास—!

सिगूर्ड: गुणारच्या हृदयाची व्याधी मला ठाऊक होती; मीच त्याला त्या व्याधीपासून मुक्त करू शकत होतो, —मी तरी दुसऱ्या कुठल्या गोष्टीची निवड करू शकत होतो? आणि तरीही आज मला जे ज्ञात झालं ते पूर्वी झालं असतं, मला स्वतःलाच भीती वाटते की काय उत्तर द्यावं; कारण प्रेम नितांत प्रबळ, शक्तीशाली, ओजस्वी आहे.

हियुर्डिस: (उल्हासाने) पण आता, सिगूर्ड!—हानीकारक दुर्दैवानं आपल्याला एकमेकांपासून दूर केलं ह्या संबंध वर्षात; हे बंधन, ही गाठ आता सैल

झाली आहेत; अजूनही येणारे दिवस गतकाळातल्या दुःखाची भरपाई करून चांगले दिवस येऊ शकतात.

सिगूर्डः (मान हलवून) ते शक्य नाही. तुला ठाऊक आहेच की आता आपण एकमेकांपासून पुन्हा वेगळं व्हायलाच हवं.

हियुर्डिसः नाही, नकोच करायला आपण तसं; मी तुझ्यावर प्रेम करते, हे सांगताना आता मी निर्लज्ज झाली असेन; कारण माझं प्रेम म्हणजे एखाद्या दुबळ्या स्त्रीच्या केवळ पोरकटपणासारखं नव्हे. जर मी पुरूष असते—सर्व शक्तीमान पुरूषांमधील एक. तथापि मी तुझ्यावर प्रेम करू शकते असे असूनही! तयार हो सिगूर्ड! सौख्य हे धाडशी कृत्याइतकेच मौल्यवान असते; आपण दोघेही मुक्त आहोत जर आपण हा जीवनाचा खेळ जिंकला.

सिगूर्डः मुक्त? काय तुझ्या म्हणण्याचा अर्थ?

हियुर्डिसः डॅनी तुझ्यासाठी काय आहे? तुझ्यासाठी आता ती काय करू शकते? माझ्या प्रच्छन्न हृदयात गुणारची फारशी किंमत नाही. त्या दोन निरर्थक जीवांची वाताहात झाली तर काय बिघडणार आहे?

सिगूर्डः हियुर्डिस, हियुर्डिस!

हियुर्डिसः गुणार जेथे आहे तेथेच त्याला राहू देत; डॅनीला तिच्या बापाकडे आईसल्लंडला जाऊ दे. पोलादाचे चिलखत चढवून घोड्यावर स्वार होऊन तू जिथे जिथे जाशील तिथे तिथे मी तुझ्यामागून येईन. (सिगूर्डची चलबिचल होते.) तुझी बायको म्हणून नाही तुझ्या मागे मी येणार; कारण मी दुसऱ्याच्या मालकीची आहे, आणि ती स्त्री जिवंत आहे जी तुझ्या शय्येवर तुझ्या बाजूला झोपते. नाही सिगूर्ड, तुझी बायको म्हणून नाही Hildë's बहिणीप्रमाणे (The Valkyries*) त्या सामर्थ्यवान स्त्रियांप्रमाणे मी तुमच्या मागे येईन, संघर्ष पेटवून पौरुषी कृत्यात सहभागी होईन. सर्व प्रदेशात सर्वत्र तुझं नाव दुमदुमून जाईल. तलवारींच्या लढाईत मी तुझ्या बाजूला राहीन; चाच्यांच्या हल्ल्यात

आणि योद्ध्यांच्या झंजावातात मी तुझ्या पुढ्यात असेन. आणि तुझ्या वीरमृत्यूच्या पोवाड्यात सिगूर्ड आणि हियुर्डिसचा एकत्रित उल्लेख होईल!

सिगूर्ड: एकदा माझंही असंच सुंदर स्वप्न होतं, पण आता त्याला फार विलंब झालाय. गुणार आणि डॅनी आपल्या दोघांच्या मध्ये उभी आहेत— आणि तो हक्कच आहे त्यांचा. माझं नवजात प्रेम गुणारने चिरडून टाकलं; —कसे आणि किती प्रचंड क्लेश मी सहन केले—मी ते आता बदलू शकत नाही. आणि डॅनी—तिने माझ्यावर संपूर्ण निष्ठा आणि विश्वास टाकून आपलं घर आणि माणसं सोडून आली; जेव्हा मी तिच्या बाहुपाशात बद्ध असायचो तेव्हा स्वप्नातही मी कधीच—

* the Valkyries नॉर्वेजियन पौराणिक कथेतील कुमारिकांपैकी एक जी घोड्यावर स्वार होऊन हवेतून रपेट करायची. द्वंद्वयुद्धात ज्यांचा वध झालेला आहे अशा शूरवीरांच्या मृतात्म्यांची निवड करायची आणि त्यांना Valhalla (युद्धात ठार झालेल्या शूरवीरांच्या आत्म्यांना ठेवण्याचा हॉल) येथे आणून Odin या सर्वश्रेष्ठ देवतेकडून मेजवानी देऊन तृप्त करीत असे.

हियुर्डिसचा विचार करीत नाही असा वागायचो.

हियुर्डिस: आणि अशा कारणासाठी तू हे अवजड ओझे तुमच्या समस्त जीवनावर लादून घेणार आहेस! तुझं सामर्थ्य, तुझी ताकद आणि कुलीन वंशपरंपरागत तुला प्राप्त झालेली महान हृदयाची देणगी या सर्वांचा शेवट करण्यात काय अर्थ? ह्यापुढे गुणारच्या आश्रयाखाली मी राहीन असं वाटतं का तुला? नाही. सिगूर्ड अजून कितीतरी नियुक्त कर्तव्ये तुझ्या सारख्या शूर पुरूषाची प्रतीक्षा करीत आहेत. एरिक हा नॉर्वेजियन सम्राट आहे—त्याच्याविरुद्ध आक्रमण कर. पुष्कळ उत्तमोत्तम योद्धे तुला येऊन मिळतील; आणि तुझ्याशी स्वामीनिष्ठेची शपथ घेतील. अदम्य उत्साहानं आपण पुढे धडक मारू या. हारफागरच्या सिंहासनावर तुझी प्रस्थापना होईपर्यंत आपण लढू, अविश्रांत परिश्रम करू.

सिगूर्डः हियुर्डिस, हियुर्डिस, माझ्या उच्छृंखल यौवनात मी अशीच स्वप्ने बघत असे; ते आता विसरून जाऊदे—मला तू प्रलोभनं दाखवू नकोस!

हियुर्डिसः (भारदस्तपणे) आपण दोघं संलग्न असावे ही नॉर्नचीच इच्छा आहे; त्यात फेरफार होऊच शकत नाही. मी आता स्पष्टपणे माझं नियुक्त कार्य बघू शकते: तुला जगभर कीर्ती मिळवून देणं हेच माझ्या जीवनाचं एकमेव उद्दिष्ट. प्रत्येक दिवशी माझ्या जीवनात तू मला उभा असलेला दिसायचास, प्रत्येक घटिकेसही. मी माझ्या मनातून तुला वेगळं काढण्याची पराकाष्ठा केली पण मी हतबल झाले, दुबळी झाले, पण आता त्याचं काही प्रयोजन नाही, आता मला कळलं आहे, की तुझं माझ्यावर प्रेम आहे.

सिगूर्डः (बरेच थंडपणाने) जर तसं असेल—तर समजून घे—माझं तुझ्यावर प्रेम होतं; पण ते आता संपलं. ते दिवस मी विसरलो आहे.

हियुर्डिसः सिगूर्ड, खोटं बोलत आहेस तू! कमीत कमी तेवढी तरी जास्त माझी योग्यता आहे. जर तू एकदा माझ्यावर प्रेम केलं असशील तर तू कदापि विसरू शकणार नाही.

सिगूर्डः (आवेशाने) मला ते विसरणं भाग आहे; आणि आता मी ते विसरेन निश्चितच.

हियुर्डिसः होऊ दे मग तसं; पण तू ते करू शकणार नाहीस. तू मला अडथळा आणण्याचा खूप प्रयत्न करशील पण ते व्यर्थ ठरेल; सायंकाळच्या आत गुणार आणि डॅनीला सगळा प्रकार समजेल.

सिगूर्डः अस्सं! तू ते कदापि करणार नाहीस.

हियुर्डिसः ते मी करीनच!

सिगूर्डः मग तू खूप दुष्ट आहेस असंच मी समजेन, मी तुला श्रेष्ठ समजायचो.

हियुर्डिसः विनाशकारी दिवस विनाशकारी विचारांना जन्म देतात. माझ्यावर तू खूप विश्वास ठेवत आलास. मी येईनच, मला यायलाच हवं; येथून पुढे तुझ्या बाजूला राहून जीवनाला आणि संघर्षाला तोंड देण्यासाठी— त्याच्या छपराची तुळई माझ्यासाठी फारच अपुरी आहे.

सिगूर्डः (ठासून) पण पुरूषां-पुरूषांमधला मानापमान बहुमोल असतो. गुणार आणि माझ्यामध्ये संघर्ष व्हायला निमित्ते काही थोडीथोडकी नाहीत; सांग मला आता, की गुणार माझ्या हातून ठार झाला तरीही तू सर्वांना सांगायला तयार आहेस आणि माझ्या सोबत यायला?

हियुर्डिसः (दचकून) असं का विचारतो आहेस तू?

सिगूर्डः आधी माझ्या प्रश्नाचं उत्तर दे: तुझ्या नवऱ्याला मी ठार मारून टाकल्यास तू काय करशील?

हियुर्डिसः (त्याच्याकडे कठोरतेने बघत) मला चूप रहावंच लागेल, आणि तुझा मृत्यू पाहिल्याशिवाय मी गप्प बसणार नाही.

सिगूर्डः (सस्मित) छान, हियुर्डिस, मला ठाऊक होतं हे.

हियुर्डिसः (त्वरेने) पण हे असं कदापि घडणार नाही.

सिगूर्डः ते व्हायलाच हवं गुणार आणि माझ्या मृत्यूची योजना तू आत्ताच केली आहेस.

(गुणार घरातील काही नोकरांसोबत मागच्या बाजूने प्रवेश करतो.)

गुणारः (खिन्नतेने हियुर्डिसकडे पाहून) बघ आता, तू पेरलेली बीजं अंकुरत आहेत.

सिगूर्डः (जवळ जात) का एवढा चिडला आहेस तू?

गुणारः सिगूर्ड, तू आहेस काय? काय चुकलं? माझा अंदाज खरा ठरला. जेव्हा डॅनीने, तुझ्या बायकोने शेतकरी कोअरबद्दल बातमी आणली, त्याच

वेळी मी घोड्यावर बसून त्याच्या विरोधात शेजाऱ्यांची मदत मागायला गेलो.

सिगूर्डः (उत्सुकतेने) असं?

गुणारः जिथं जिथं मी गेलो तिथं तिथं मला वाकडीतिकडी उत्तरे मिळालीत- माझ्या सन्मानाला शोभणार नाही असा मी त्याच्याशी वागलो; आणखीही पुष्कळ वाईट गोष्टी मला सुनावण्यात आल्या, त्या मी उच्चारणार नाही- अब्रू गेलेला माणूस; मी भ्याड कृत्ये केलीत असा त्यांचा समज- माझ्यासारख्या भ्याड माणसाला मदत करणं त्यांना कमीपणाचं वाटतं.

सिगूर्डः हे कमीपणाचं वाटणं मी फार काळ टिकू देणार नाही; सायंकाळपर्यंत कोअरशी तोंड देण्यासाठी तुझ्याभोवती पुरेशी माणसं जमतील.

गुणारः सिगूर्ड!

हियुर्डिसः (हळू आवाजात पण विजयी सुरात) बरोबर, मला चांगलंच ठाऊक होतं!

सिगूर्डः (प्रभावी निर्धाराने) पण तदंतर आपलं सख्य संपुष्टात येईल; कारण ऐक माझे शब्द, गुणार नाईक, तुरोल्फला- माझ्या बायकोच्या नातेवाईकाला तू ठार केलंस, आणि म्हणून उद्या अरुणोदय होताच आपल्या व्दंद्दयुद्धासाठी मी तुला आव्हान देतो.

(हियुर्डिसच्या मनात भावनांचे वादळ उठते, सिगूर्डकडे ती लांब टांगा टाकीत जाऊ लागते, पण ती मनाला आवरते व दरम्यानच्या काळात स्तब्धपणे उभी राहते.)

गुणारः (पराकाष्ठेच्या आश्चर्याने) व्दंद्दयुद्धासाठी!— माझ्याशी! चेष्टा करतोस काय माझी तू सिगूर्ड!

सिगूर्डः तुला कायदेशीरपणे व्दंद्दयुद्धासाठी आव्हान दिले गेले आहे; हा जीवनमरणाचा खेळ होईल- आपल्यापैकी एकाला तरी कोसळायलाच हवं!

गुणारः (कडवटपणे) होय, समजलं मला चांगलंच. जेव्हा मी येथे आलो तेव्हा तू आणि हियुर्डिसच फक्त एकमेकांशी बोलत होतात. तिने तुला पुन्हा नव्याने चेतवून प्रवृत्त केलेले आहे!

सिगूर्डः शक्य आहे. (अर्धवट हियुर्डिसकडे पाहून) आदर्श स्त्रीने नवऱ्याच्या सन्मानाचं संरक्षण सदैव करायलाच हवं. (मागील बाजूस उद्देशून) घरगड्यांनो, आता जा तुम्ही गुणारच्या शेजाऱ्यांकडे, आणि सांगा त्यांना की उद्या गुणार माझ्याशी तलवारीच्या फटकाऱ्यांची क्रीडा करणार आहे; चाचा सिगूर्डविरूद्ध शस्त्र चालविणाऱ्याला भेकड म्हणण्याची कुणाची छाती आहे? (घरगडी मागच्या बाजूने निघून जातात.)

गुणारः (त्वरेने सिगूर्डकडे जातो आणि प्रगाढ भावनेने त्याचे हात दाबतो) सिगूर्ड, माझ्या शूर भावा, आता मी ओळखलंय तुला! माझ्या सन्मानासाठी तू तुझं जीवन धोक्यात टाकण्याचं साहस केलं. आता माझ्या सौख्यासाठी तू हे करतोयस.

सिगूर्डः ह्यासाठी तुझ्या बायकोचे तू आभार मान. मी जे काही करतोय त्यात तिचा सिंहाचा वाटा आहे. उद्या अरुणोदयाचे वेळी—

गुणारः मी भेटेन तुला. (संवेदनशीलतेने) माझ्या मानलेल्या भावा, मी दिलेली एक उत्तम तलवार तू स्वीकारशील काय? ही मोठी मौल्यवान भेटवस्तू आहे.

सिगूर्डः मी तुझा आभारी आहे; पण राहू दे तिला टांगती—कुणास ठाऊक उद्या संध्याकाळी मला तिची जरूरी लागेल?

गुणारः (त्याच्याशी हस्तांदोलन करीत) नमस्कार, सिगूर्ड येतो!

सिगूर्डः पुन्हा एकदा शुभ चिंतून निरोप घेतो. तुझं दैव बलवत्तर होवो ह्या रात्री!
(ते एकमेकांचा निरोप घेतात. गुणार उजवीकडे जातो. सिगूर्ड हियुर्डिसकडे एक दृष्टीक्षेप टाकतो आणि मागच्या बाजूने निघून जातो.)

हियुर्डिसः (काही विरामानंतर, हळुवार विचारमग्न होत) उद्या ते युद्ध करणार!
त्यांच्यापैकी कोण कोसळणार? (क्षणभराच्या स्तब्धतेनंतर खंबीर निर्धाराने स्फोट होऊन) कोसळू देत कोणालाही, तरीही सिगूर्ड आणि मी एकत्रच राहणार!

* * * * *

अंक चौथा

समुद्रकिनारा. सायंकाळ झाली आहे; चंद्र वाकडया तिकडया ढगांतून मधून मधून वादळातून डोकावतोय—पुन्हा पुन्हा. पार्श्वभूमीवर एक काळी समाधी नव्याने रचली आहे.

युरनुल्फ एका दगडावर, पुढील भागात बसला असून त्याचे डोके उघडे आहे. त्याने गुडघ्यावर कोपर टेकवून आपले तोंड हाताने झाकून घेतले आहे. त्याची माणसे टेकडीच्या बाजूस खणत आहेत; काही जण पार्सन वृक्षाच्या लाकडाच्या मशालीने त्यांना उजेड दाखवीत आहेत. थोडयाशा विरामानंतर, सिगूर्ड आणि डॅनी प्रवेश करतात, गलबतखान्यातून जेथे लाकडांची शेकोटी पेटतेय.

डॅनी: (हलक्या आवाजात) तेथे तो निश्चल बसलाय. (सिगूर्डला मागे ओढत) नाही, नको बोलूस त्याच्याशी.

सिगूर्ड: तू बरोबर बोललीस; संतोषाने; त्याला स्वतःला एकांतात सोडणं उत्तम.

डॅनी: (ओलांडून उजव्या बाजूस जाते आणि अनिमिष दृष्टीने आणि निःशब्द क्लेशाने तिच्या पित्याकडे बघते) काल तुरोल्फचा देह त्याने त्याच्या पाठीवर आणला तेव्हा तो किती बलवान दिसत होता; इतका शक्तिमान की त्याने स्वतः थडगे रचले; पण मुलांना जेव्हा चिरनिद्रेसाठी ठेवले, त्यांच्यावरून माती आणि दगडांचा ढीग रचला गेला—नंतर त्याला दुःखाने ग्रासले; नंतर अकस्मात त्याच्यात पेटलेला वैश्वानर शमला. (अश्रू पुसते.) सांग मला सिगूर्ड आपल्या आईसलँडच्या घराकडे जायचा केव्हा विचार आहे तुमचा?

सिगूर्ड: जेव्हा वादळ ओसरेल तेव्हा, आणि गुणारशी माझा व्यवहार संपेल तेव्हा.

- डॅनी: आणि त्यानंतर तुम्ही जमीन विकत घेणार आणि आपलं स्वतःचं घर बांधणार, आणि ह्यापुढे चांचेगिरी बंद करणार ना?
- सिगूर्ड: होय, होय—तसं मी तुला वचन दिलेलंच आहे.
- डॅनी: आणि मी निःसंशयपणे असा विश्वास ठेऊ का की मी तुमच्या लायक बायको नाही असं हियुर्डिस म्हणाली होती ते खोटं होतं?
- सिगूर्ड: होय, होय. डॅनी विश्वास ठेव माझ्या शब्दावर.
- डॅनी: मग मी पुन्हा खूष झाले, आणि जे काही दुर्दैव येथे ओढवलं होतं ते सारं काही विसरायचा प्रयत्न करीन. हिवाळ्यातल्या दीर्घ रात्री आपण गुणार आणि हियुर्डिसबद्दल बोलताना घालवू आणि—
- सिगूर्ड: नाही, डॅनी, सर्व काही छान व्हायचं असेल तर आईसलॅंडला गेल्यावर हियुर्डिसबाबत आपण कधीच बोलायला नको.
- डॅनी: (सौम्यपणे ठपका ठेवीत) तिचा इतका तीव्र द्वेष करणं हे तिच्यावर अन्याय करण्यासारखं आहे. सिगूर्ड, सिगूर्ड, तसा तुमचा स्वभाव मुळीच नाही.
- एकमाणूस: (जवळ येत) ते बघा थडगे पूर्ण झाले आहे आता.
- युरनुल्फ: (जागा झाल्यासारखा) थडगे? असं का—होय, होय.
- सिगूर्ड: आता बोल त्याच्याशी, डॅनी.
- डॅनी: (जवळ जात) बाबा, इथं बाहेर खूप थंडी आहे. रात्रीबरोबर वादळही वाढत आहे.
- युरनुल्फ: नाही, बघू नकोस त्याकडे कधीही; थडगे सर्व बाजूंनी बांधणी बंदिस्त आहे. आणि एकही भेग नाही; ते तेथे उबेत राहणार.
- डॅनी: होय, पण तुम्ही—
- युरनुल्फ: मला नाही वाजत थंडी.

डॅनी: आज तुम्ही जेवला नाहीत; आत जाणार नाहीत का तुम्ही? जेवणाचं टेबल तयार आहे.

युरनुल्फ: असू देत जेवणाचं टेबल तयार, मला भूक नाही.

डॅनी: पण येथे निश्चल बसून राहणं—विश्वास ठेवा माझ्यावर, बाधेल ही थंडी तुम्हाला; एरव्ही तुम्हाला हिंडण्या फिरण्याची सवय आहे.

युरनुल्फ: असेल तसं; असं काही आहे की ज्यामुळे माझी छाती ते चिरडत आहे. (तो पुन्हा आपला चेहरा हातांनी झाकून घेतो. थोडा विराम—डॅनी त्याच्या बजूला बसते.)

डॅनी: उद्या तुम्ही आपलं जहाज तयार करायचं आणि आईसलँडकडे निघायचं.

युरनुल्फ: (वर न बघता) काय करावं मी तेथे? नाही, मी माझ्या मुलांबरोबरच राहीन.

डॅनी: (दुःखाने) बाबा!

युरनुल्फ: (डोके वर करून) जा तू आत आणि मला बसू दे इथंच! जेव्हा वादळ माझ्याशी एक—दोन रात्री क्रिडा करेल, खेळ संपेल, मी ही.

सिगूर्ड: स्वतःचं असं बरं वाईट करण्याचा विचार करू नये.

युरनुल्फ: विश्रांतीसाठी माझ्या जीवाला ओढ लागलीय ह्याचं तुम्हाला नवल वाटतं? माझं दिवसाचं काम संपलंय; माझ्या साऱ्या मुलांना मी त्यांच्या थडग्यात झोपवलं. (चिडून) मला एकटा सोडा, जा माझ्यापासून! — जा, जा! (तो चेहरा लपवितो.)

सिगूर्ड: (डॅनीला हळूच, जी उठलेली असते.) बसू दे त्याला येथे थोडा वेळ.

डॅनी: नाही, माझ्याजवळ अजून एक उपाय आहे जो मी अजून योजिला नाही; —मी त्याला पुरती ओळखतेय. तुमचं दिवसाचं काम संपलंय असं तुम्ही म्हणता? नाही, ते अजून संपलं नाही. तुमच्या मुलांना तुम्ही

थडग्यात ठेवलंत;—तुम्ही शाहीर आहात ना? तुम्ही आपल्या मुलांवरच त्यांच्या आठवणींच शोकगीत गायला हवं.

युरनुल्फः (डोके हलवित) गाऊ? काल मी गाऊ शकत होतो; पण आज मी खूप म्हातारा झालोय.

डॅनीः पण आज आवश्यकता आहे. तुझी मुलं सन्मानानं जगली, एकूण एक; त्यांच्यासाठी गाणं रचलं गेलंच पाहिजे; तुझ्याशिवाय आपल्या नात्यातल्या कुठल्याही माणसाला ते शक्य नाही.

युरनुल्फः (सिगूर्डकडे प्रश्नार्थक दृष्टीने बघत) गाऊ ? सिगूर्ड, तुला काय वाटतं ?

सिगूर्डः मला वाटतं योग्यचं आहे ते; तिने म्हटलेलं ऐकावं.

डॅनीः युरनुल्फच्या मुलांच्या शोकाप्रीत्यर्थ त्यांच्या थडग्याजवळ बसून मद्य केलेले आणि गायला गीत नाही तेव्हा आईसलँडमधील शेजारी तुम्हाला दोष देतील. मुलांच्या मागोमाग जायला अजून पुष्कळ अवधी आहे.

युरनुल्फः बरं, बरं, मी प्रयत्न करतो. डॅनी, तू लक्ष दे, म्हणजे मी गेल्यावर तुला ते खडकावर कोरून ठेवता येईल. (माणसे मशाली घेऊन पोहोचतात. त्याच्याभोवती एक गट तयार करतात; काही वेळ तो शांत राहतो, विचारमग्न होत मग गातोः

घेता ब्रागीची भेट कटुतम

झाले हृदय भग्न हे माझे—

(Bragi नॉर्वेजियन पौराणिक कथेत, काव्याची आणि वाक्पटूची देवता, Odin चा मुलगा Ithunn चा पती आणि मूळ Æsir पैकी एक.)

गाणाऱ्यावर भार व्यथेचा

साहत तीव्रतेचे ओझे

स्काल्ड—गीतांच्या ईश्वराने
कसब गानकलेचे दिधले
मी गमावलेल्या शोकगीतांनी
उच्च स्वरातून ते दुमदुमले

क्रूर नॉर्नने सूड उगवून
उद्ध्वस्त केले माझे जीवन
हिरावूनी सुख संपत्ती माझी
युरनुल्फ केला दुबळा निर्धन

सात मुले युरनुल्फला होती
आता पुत्राविण एकाकी
भयाण झाले जीवन त्याचे
जीर्णकूर्चचा हर्ष निमाला की

वैभवशाली सात मुले ती
खङ्गपात्यासह वाढली
हिमसागर सम्राटाभवती
विशाल त्यांनी तटबंदी बनविली

तटबंदी भुईसपाट होता
निधडया छातीची पुत्रे गेली
वृद्धाचे ह्या सुख हिरावूनी
विजनवासी टाकून गेली.

तुरोल्फा अवरजा माझा
शूरातला शूर वीर असूनी
दुःखे किती ओसरली असती
पण तूही मज गेलास सोडूनी

बहरला वसंत जणू
तू अतिप्रिय तव पित्याला
चंद्रकलेसम दृढांग झाला
शूरयोद्ध्याहून शूर निपजला

हृदयंगम तामस मरणाघाताने
शोकाने दिधले दृढ आलिंगन
संध्याछायी जीवन लोटून
छेदीले मला दोघातील ढाल भेटून

नकार नॉर्नने नाही दिधला

विषण्ण जीवन समृद्धीला
वेदनांच्या धबधब्यांनी व्यापिले
युरनुल्फच्या विश्वपथाला

दुबळे आता शस्त्रच माझे
पण दिधली असती संधी सुराने
असता नॉर्नचा सूड उगवला
झुंज देऊनी अति निकराने

सावेश ठार मी केले असते
असीम परिश्रम कष्ट करूनी
पण नॉर्न मला तू न सोडले
ढिगाऱ्यात मातीच्या टाकीले मला गाडूनी

नाही म्हटले मी ? खरे न काही
उरला युरनुल्फ काहीसा तरीही
*स्टंगच्या चषकातील मदिरा
अतीव प्राशिली शुभावसरीही

कलापूर्ण मधुगीतांचे सूर
अधरावर मम तिने ठेविले

निनाद ठेवू देना मजला
जिथे कलेवर त्यांचे पडले

जयतु जयतु सप्तपुत्र वीरांनो
स्वस्ती तुम्हा जातांना स्वगृही
सूरदान ही कलागीताची
राहील मम सदा हृदयी

*स्टंग हा महाकाय दैत्य होता जो मंतरलेल्या काव्य निर्मितीच्या शक्तीच्या मद्याचे रक्षण करीत असे.

(तो खोलवर श्वास घेतो, चिंतामुक्त व ताजातवाना होतो आणि शांतपणे म्हणतो) म्हणून—म्हणून आता युरनुल्फ सुट्ट आणि बलवान झाला पुन्हा (माणसांना) चला तरूणांनो माझ्या बरोबर. दिवसभर काम करून आपण थकलोत आता, चला जेवायला! (माणसांबरोबर होडीवर जातो.)

डॅनी: आकाशातल्या सर्वशक्तिमान परमेश्वराचे मी उपकार मानते ज्याने मला हा सल्ला दिला. (सिगूर्डला) तुम्ही जाणार नाही का आत?

सिगूर्ड: नाही, मला आत जाण्यात काहीही स्वारस्य वाटत नाही. सांग मला, उद्यासाठी साऱ्या गोष्टी तयार आहेत ना?

डॅनी: सारं काही तयार आहे; रेशमी कफन शिवून तयार असून ते बाकावर ठेवलं आहे. मला हे खात्रीने व पूर्णपणे ठाऊक आहे की गुणारला रोखण्याची तुमच्यात ताकद आहे, म्हणून मी त्याबाबत शोक केला नाही.

सिगूर्ड: मला सर्वकष चांगले सामर्थ्य लाभले तर तुला कदापि माझ्यासाठी अश्रू ढाळावे लागणार नाहीत. (तो थांबतो आणि बाहेर बघतो.)

डॅनी: काय ऐकताहात तुम्ही?

सिगूर्ड: तुला त्या पलिकडचे काहीच ऐकू येत नाही? (डाव्या बाजूकडे बोट दाखवित)

डॅनी: होय, तेथे समुद्रावर भयंकर वादळ सुरू झाले आहे.

सिगूर्ड: (किंचित मागील बाजूकडे जात) दगडांसारख्या कठीण गारा ह्या वादळात पडतील. (ओरडतो) कोण आहे?

कोअर: (डाव्या बाजूने बाहेरून) लोकांनो तुम्हाला सिगूर्ड चाच्याबद्दल काही माहिती आहे का? (शेतकरी कोअर सशस्त्र माणसांच्या टोळीबरोबर डावीकडून प्रवेश करतो.)

सिगूर्ड: कुठे जातोस?

कोअर: गुणारच्या घराकडे.

सिगूर्ड: शत्रू म्हणून?

कोअर: होय, त्या बाबतीत विश्वास ठेव तू माझ्यावर! पूर्वी तू मला थोपवलंस; पण आता कल्पना कर, तू तसं करणार नाहीस.

सिगूर्ड: नसेलही तसं कदाचित.

कोअर: तू गुणारला दिलेल्या आव्हानाविषयी मी ऐकलंय; पण सगळं माझ्या इच्छेप्रमाणे घडलं तर जेव्हा तुम्ही एकमेकांसमोर सामना करण्यास याल तेव्हा त्याची शस्त्रास्त्रे दुबळी झालेली असतील.

सिगूर्ड: हे साहसी काम तू करायला चाललास खरा, पण शेतकऱ्या तुला अतिशय सावध रहायला हवे!

कोअर: (उद्दामपणे हसत) ते तू माझ्यावर सोड, जेव्हा तू तुझे जहाज आज रात्री हाकारायला घेशील तेव्हा आम्ही तुला पुरेसा उजेड दाखवायचा प्रयत्न

करू!—चला गड्यांनो आपला रस्ता येथून जातो. (ते उजवीकडून मागे निघून जातात.)

डॅनी: सिगूर्ड, सिगूर्ड ह्या दुष्कृत्याला तू थोपवायलाच पाहिजे.

सिगूर्ड: (घाईघाईने झोपडीच्या दाराकडे जातो व हाक मारतो) टेबलावरून उठून लवकर वर ये युरनुल्फ, शेतकरी कोअरचा बदला घे.

युरनुल्फ: (इतरांबरोबर बाहेर येतो) शेतकरी कोअर? कुठे आहे तो?

सिगूर्ड: त्याने गुणारच्या घराकडे कूच करायला सुरूवात केली आहे आणि तो त्यांची छते जाळणार आहे.

युरनुल्फ: हा:हा—त्याच्या इच्छेप्रमाणे त्याला करू देत; अशारितीने तरी गुणार आणि हियुर्डिसचा बदला घेतला जाईल. त्यानंतर मी कोअरकडे बघेन.

सिगूर्ड: नाही, असं करण्यात काही हशील नाही; तुला जर कोअरला मारायचं असेल तर आज रात्री तू त्याला शोधून काढायलाच हवं; कारण त्याचं हे दुष्कृत्य करून झालं की तो पर्वतराजीत पळेल. मी गुणारला माझ्याशी व्दंद्दयुद्ध करण्याचं आव्हान केलं आहे. तू त्याला सुरक्षित ठेव. जोवर मी—पण ते जाऊ दे—आज रात्री त्याला त्याच्या शत्रूपासून वाचव. शेतकरी कोअर अशा रीतीने सूड उगविण्याचा तुझा हक्क हिरावून घेईल. आपल्याला आपल्या नातेवाईकांना बदमाशांपासून वाचवायलाच हवं.

युरनुल्फ: खरं बोलतोयस तू. आज रात्री मी तुरोल्फच्या मारेकऱ्यास वाचवीन; पण उद्या मात्र तो मेलाच पाहिजे.

सिगूर्ड: तो किंवा मी याबद्दल निःशंक रहा!

युरनुल्फ: चला मग, युरनुल्फच्या मुलांच्या मृत्यूचा बदला घेण्यासाठी. (त्याच्या माणसांबरोबर तो मागे उजव्या बाजूस निघून जातो.)

सिगूर्डः डॅनी तू त्यांच्याबरोबर जा; मला इथं थांबायलाच हवं. कारण आमच्या व्दंद्दयुद्धाची वार्ता अगोदरच सर्वत्र पोहचली आहे, आणि गुणार आणि माझी भेट ठरल्या वेळे आधी व्हायला नको. पण तू तुझ्या वडिलांवर नियंत्रण ठेवायलाच पाहिजे; त्याने त्याचं हे काम सन्मान्यरित्या करायला हवं; गुणारच्या घरात पुष्कळ स्त्रिया आहेत, हियुर्डिस किंवा उर्वरितांना कुठलीही इजा पोहचता कामा नये.

डॅनीः होय, जाईन मी त्यांच्याबरोबर. तू हियुर्डिसचा पण विचार करतोस; त्याबद्दल मी तुझे आभार मानते.

सिगूर्डः जा, जा, डॅनी!

डॅनीः मी जाते; पण तू हियुर्डिसबद्दल चिंता करू नकोस. तिच्याकडे सोन्याचा मुलामा दिलेले चिलखत आहे तिच्या लताकुंजात. स्वतःचा बचाव कसा करावा हे तिला चांगलेच ठाऊक आहे.

सिगूर्डः मी सुद्धा तशीच कल्पना करतो; तथापि तू जाच; आपल्या पित्याला मार्गदर्शन कर; सर्वत्र लक्ष ठेव—आणि गुणारच्या बायकोकडेही!

डॅनीः विश्वास ठेव माझ्यावर. यावे आता, जोपर्यंत आपण पुन्हा भेटत नाही तोपर्यंत निरोप घेते. (ती इतरांच्या मागे जाते.)

सिगूर्डः ही पहिलीच वेळ आहे, माझ्या मानलेल्या भावा, की तू इतका धोक्यात आहेस आणि मी निःशस्त्र आहे. (कानोसा घेतो.) आरडाओरड आणि तलवारींचा खणखणाट मला ऐकू येतोय;—ते आधीच गुणारच्या घराकडे पोहोचलेले दिसतात. (उजवीकडे जातो, पण थांबतो आणि आश्चर्याने दचकून मागे सरतो.) हियुर्डिस! ती येथे येतेय!

(हियुर्डिस प्रवेश करते, तिने बिन बाह्यांचा आखूड झगा, त्याबरोबर सोनेरी चिलखत; शिरस्त्राण, कासवापासून बनवलेल्या खवल्यांचे अंगभर चिलखत, बाजूबंद, गुडघ्यांखाली कवच घातले असून तिचे केस हवेत इतस्ततः उडत आहेत. तिच्या पाठीमागे कटीला बाणांचा

भाता आहे. तिच्या हातात धनुष्य असून त्याला केसांची वळविलेली दोरी आहे.)

हियुर्डिसः (कुणीतरी तिचा पाठलाग करीत आहे ह्या भावनेने घाबरून घाईघाईने मागे वळून बघते. सिगूर्डच्या जवळ जाते, त्याचा बाहू हातात पकडून कुजबुजते.) सिगूर्ड, सिगूर्ड तू पाहू शकत नाही का?

सिगूर्डः काय? कोठे?

हियुर्डिसः लांडगा आहे तेथे—माझ्या मागेच अगदी; तो निश्चल उभा आहे. तो माझ्याकडे दोन लालबुंद डोळ्यांनी, तीक्ष्ण नजरेने बघतोय. ते माझं अचानक दृग्गोचर झालेलं भूत आहे, सिगूर्ड! तीन वेळा ते माझ्यासमोर प्रकट झाले; ते जणूकाही असं भाकीत करतंय की आज रात्री मी मरणार हे नक्की!

सिगूर्डः हियुर्डिस, हियुर्डिस!

हियुर्डिसः ती जमिनीत लुप्त झाली! होय, होय तिने मला धोक्याची सूचना दिलीय.

सिगूर्डः तू अस्वस्थ झालीस; चल, माझ्या बरोबर ये.

हियुर्डिसः नाही, मी येथेच थांबून मुकाट्याने सहन करणार; माझ्या जवळ आता फार कमी वेळ आहे.

सिगूर्डः तुझ्यावर काय असं ओढवलंय?

हियुर्डिसः काय ओढवलंय? ते मला ठाऊक नाही, पण आज जे तू म्हणाला होतास ते खरे आहे की डॅनी आणि गुणार आपल्या दोघांमध्ये उभी आहेत; त्यांच्या पासून आणि जीवनापासून आपण दूर जायलाच हवं; तरच आपण एकत्र येऊ शकतो!

सिगूर्डः आपण? हा, म्हणजे तुझ्या म्हणण्याचा अर्थ---

हियुर्डिसः (अभिमानाने) ह्या जगात मी निराश्रय झाले जेव्हापासून तू दुसऱ्या स्त्रीशी लग्न केलंस. ते आपल्यासाठी फार वाईट घडलं! आपल्या

विश्वासू मित्राला एखाद्या माणसाने खूप चांगले उपहार द्यावेत पण ज्या स्त्रीवर त्याचं प्रेम आहे ते सोडून; कारण त्याने तसं केलं तर त्याने नॉर्नचं गुप्त जाळं जोरकसपणे पाडलं म्हणून समज आणि दोघांचं जीवन उद्ध्वस्त झालंय म्हणून समज. माझ्या अमोघ अंतर्मनीचा आवाज मला सांगतोय की मी या जगात आलेली आहे ती मी की माझा सामर्थवान आत्मा मला उलहसित करून दुजोरा देईल, माझ्या असहाय्य दिवसात, आणि माझ्यासाठीच तू जन्म घेतलेला होतास आणि असं दिसतंय की सारं काही श्रेष्ठ आणि उदात्त एकाच माणसात सापडलं; यासाठीच मला ठाऊक आहे सिगूर्ड—जर आपण एकत्र आलो असतो तर तुला अधिक प्रसिद्धी मिळाली असती आणि मी अधिकाधिक सुखी झाले असते.

सिगूर्ड: असा शोक करून काहीही उपयोग नाही. आनंदी जीवन माझी वाट बघत आहे. असा का तू विचार करतेस? दिवसेंदिवस उॅनीबरोबर रहायचं; ज्यापासून माझं हृदय संकोचतं त्या नसलेल्या प्रेमाचं ढोंग करायचं? असं असलं तरी मला तसं करणं भागच असतं; आता त्यात बदल होऊच शकणार नाही.

हियुर्डिस: (वाढत्या बेफाम बेभान वृत्तीने) त्यात बदल होऊ शकेल. आपण ह्या जगातून निघून जाऊ, दोघंही! धनुष्याची ही दोरी बघितलीस? हिच्या साह्याने मी अचूक लक्ष्यभेद करू शकते; कारण मी चेटक्यांच्या मोहक मंत्रांनी तिला मंत्रून टाकले आहे. (धनुष्याच्या दोरीला बाण लावून शरसंधान करते) ऐक... ऐक... ती हवेतील वेगवान सळसळ? मृत माणसे व्हालालकडे दौड करताहेत; ती इकडे यावीत म्हणून मी त्यांना भुरळ पाडलीय; आपण दोघंही त्यांच्या घोडदौडीत मिसळून जाऊ!

सिगूर्ड: (दचकून मागे सरत) हियुर्डिस, हियुर्डिस, मला तुझी भीती वाटते.

हियुर्डिसः (त्याच्याकडे लक्ष न देता) आपलं प्राक्तन आता कुठलीही शक्ती बदलू शकत नाही. ह्या जीवनात येथे तुझ्याशी माझं लग्न झालं नाही हे एक प्रकारे उत्तमच झालं—नाहीतर तुझ्या घरात बसून मला तागाचे आणि लोकरीचे कपडे विणत बसावं लागलं असतं—तुझ्यासाठी आणि जन्माला घातलेल्या तुझ्या पोरांसाठी---शीss

सिगूर्डः आवर, आवर घाल. चेटकिणींच्या मोहक मंत्रांवर तुझाच ताबा उरला नाही; त्यांनी तुझा आत्मा पछाडलाय, हियुर्डिस! (भेदरलेला) अरे बाप रे, बघ-बघ! गुणारचं घर- जळत आहे!

हियुर्डिसः जळू दे ते, जळू दे ते! गुणारच्या घरापेक्षा पलिकडे वर वर उंचच उंच खूप मेघमंदिरे आहेत!

सिगूर्डः पण योगिल माझा बछडा—त्याला ठार मारताहेत!

हियुर्डिसः मरू द्या त्याला—माझा कलंकही त्याबरोबरच नाहीसा होईल!

सिगूर्डः आणि गुणार—ते तुझ्या नवऱ्याचा जीव घेताहेत!

हियुर्डिसः मला काय त्याची पर्वा! आज रात्री मी त्यापेक्षाही अतिशय उत्तम नवऱ्याबरोबर स्वगृही जात आहे! होय सिगूर्ड, असंच व्हायला हवं; ह्या भूमीवर माझं सुख कधीच वृद्धीगत होणार नाही. श्वेत सूर उत्तरेकडे येत आहे; मी त्याला भेटणार नाही; प्राचीन देव फार काळ शक्तीमान असू शकत नाहीत; —ते निद्रिस्त असतात, ते अर्धछायेसम उंचावर राहतात—त्यांच्याशी झुंज देऊ आपण, ह्या जीवनाबाहेर सिगूर्ड! स्वर्गातील सिंहासनावर मी तुला सम्राट म्हणून स्थानापन्न करीन, आणि मी तुझ्या बाजूला बसेन. (वादळ हिंस्त्रपणे भडकते) ऐक, सावधतेने ऐक, आपले सोबती येताहेत! ते उमद्या काळ्या अशवावर घोडदौड करीत येताहेत. बघू शकत नाहीस तू त्यांना? —त्यातला एक माझ्यासाठी आणि एक तुझ्यासाठी. (कानापर्यंत प्रत्यंचा ओढते व बाण सोडते.) दूर, दूर मग, आपल्या अखेरच्या घोडदौडीवर स्वगृही चल!

सिगूर्डः अगदी अचूक नेम मारलास, हियुर्डिस !

हियुर्डिसः (हर्षोन्माद होऊन त्याच्याकडे एकदम वेगाने धावून) सिगूर्ड, माझ्या भावा—अखेरीस तू माझा झालास !

सिगूर्डः आता तर पूर्वीसारखा कदापि नाही. येथे आपले मार्ग दुभंगतात; कारण मी येशूचा माणूस आहे.

हियुर्डिसः (भीतीने गांगरलेली) तू—! काय? नाही, नाही!

सिगूर्डः स्वेतेश्वर माझा आहे. राजा एथलस्तानने मला त्याची ओळख करून दिली आहे. हा तोच आहे की ज्याच्याकडे मला जायचे आहे.

हियुर्डिसः (नैराश्याने) आणि मी—! (धनुष्य खाली टाकते.) धिक्कार असो! नाश होवो !

सिगूर्डः त्या अतीव दुःखामुळे माझं जीवन अवघड झालं होतं जेव्हापासून छाती फाडून माझं हृदय मी गुणारला अर्पण केलं होतं—तुला गुणारकडे सोपवलं होतं. मी तुझा फार फार आभारी आहे—आता मला खूप हलकं हलकं वाटतंय ;—आणि मी मुक्त झालोय. (मरतो)

हियुर्डिसः मृत्यू पावला! मग खरोखरच मी माझ्या आत्म्याचा विनाश केलाय. (वादळ वाढतंय, ती भयंकर बेभान होऊन बोलू लागते). ते आलेत! मी त्यांच्यावर चेटकिणींसारखा मंत्रोच्चार करून त्यांना भुरळ पाडली म्हणून ते येथे येताहेत! नाही, नाही, मी तुमच्याबरोबर येणार नाही. सिगूर्डशिवाय स्वार होऊन मी घोडयावरून रपेट करणार नाही! आता त्याचा काहीही उपयोग नाही—ते बघताहेत मला! ते हसताहेत आणि खुणावून बोलवताहेत मला; ते त्यांच्या घोड्यांना टाच मारताहेत! ते माझ्यावर चाल करून येताहेत—आणि येथे आश्रय घ्यावा असे ठिकाण नाही लपायला. जागा नाही कदाचित समुद्राच्या तळाशी. (ती स्वतःला झोकून देते.)

(युरनुल्फ, डॅनी, गुणार योगिलसह क्रमाने येतात. सिगूर्ड आणि युरनुल्फची माणसे मागून उजव्या बाजूने प्रवेश करतात.)

युरनुल्फ: (थडग्याकडे वळून) आता, ए तुम्ही शांततेत झोपू शकाल; कारण तुमचा बदला घेतला गेलाय आता.

डॅनी: (प्रवेश करताना) बाबा, बाबा. भीतीमुळे मी मरणार—समस्त रक्त, तो संघर्ष आणि ते—वादळ; बघा, सावधपणे.

गुणार: (योगिलला उचलून घेत) शांतता आणि आश्रय माझ्या पाडसाला मिळायला हवं.

युरनुल्फ: गुणार!

गुणार: होय, युरनुल्फ, माझं घर जाळून टाकण्यात आलं, माझ्या माणसांना ठार मारण्यात आलं. आता मी पुरता तुझ्या अधिपत्याखाली आहे; तुला माझं काय करायचं असेल ते कर!

युरनुल्फ: तो प्रश्न सिगूर्डचा. पण आता छपराखाली! इथं बाहेर सुरक्षितता नाही.

डॅनी: होय, होय, आत! (ती गलबतखान्याकडे जाते. सिगूर्डचे प्रेत तिला दिसते आणि ती किंकाळी फोडते.) सिगूर्ड, माझ्या राजा, त्यांनी तुला ठार केलंय. (स्वतःला त्याच्या शरीरावर झोकून देते.)

युरनुल्फ: (त्वरेने पुढे चालून) सिगूर्ड!

गुणार: (योगिलला खाली ठेवत) सिगूर्ड मेला ?

डॅनी: (निराश होऊन त्या माणसांकडे बघते, जे त्याच्या प्रेताभोवती जमलेले असतात.) नाही, नाही, असं नाही ते;—तो जिवंत असलाच पाहिजे. (तिच्या दृष्टीस धनुष्य पडते.) ओह, काय आहे ते? (उठते)

युरनुल्फ: पोरी तू सुरूवातीला म्हणालीस तेच खरं—सिगूर्ड ठार झाला.

- गुणारः (मनात अचानक आलेल्या विचाराने जखडला जाऊन) आणि हियुर्डिस! ...हियुर्डिस येथे होती?
- डॅनीः (सौम्यपणे आणि स्वतःवर ताबा ठेवीत) ते मला ठाऊक नाही, मला हे ठाऊक आहे की येथे हे तिचे धनुष्य पडलेले आहे.
- गुणारः होय, मलाही तसंच वाटलं होतं.
- डॅनीः चूप, चूप राहा (स्वतःशी) किती कडवटपणे ती त्याचा द्वेष करित होती!
- गुणारः (बाजूला) तिने त्याला ठार मारलं—व्दंद्दयुद्धापूर्वीच्या रात्रीच; असं असलं तरी तिनं माझ्यावर प्रेम केलंच की (सर्वांवर खळबळजनक भीती पसरते. ऍसगॅरत्सरीन घोडयावर स्वार झालेल्या मृत शूर योद्ध्यांची रपेट बेफामपणे व्हालालकडे वाऱ्यामधून निघून जाते.)
- योगिलः बाबा! बघा, बघा!
- गुणारः काय आहे ते?
- योगिलः तेथे उंचावर—सगळे काळे घोडे—?
- गुणारः ते ढग आहेत जे—
- युरनुल्फः नाही, मृत माणसे त्यांच्या घराकडे कूच करताहेत.
- योगिलः (किंचाळून) आई पण आहे त्यांच्या सोबत.
- डॅनीः सर्व चांगल्या विभूती आहेत!
- गुणारः बाळ, काय म्हणालास?—तू?
- योगिलः तेथे—अगदी पुढे—काळ्या घोडयावर! बाबा, बाबा!
(योगिल भीतीने त्याच्या वडिलांना बिलगतो; क्षणभर विराम; वादळ शमते, ढग पांगतात. दृश्यात चंद्राचा शांत प्रकाश पसरतो.)
- गुणारः (शांत, दुःखी स्वरात) हियुर्डिस गेली, खात्रीने मेली आता.

युरनुल्फः हे असं घडायलाच हवं होतं, गुणार—आणि माझा सूड तुमच्यापेक्षा तिच्यावर अधिक उगवणार होतो मी. आपल्या दोघांना ह्या भेटीची खूप मोठी किंमत द्यावी लागली;—हा घे माझा हात, ह्यापुढे आपल्या दोघांत शांतता नांदेल.

गुणारः आभारी आहे मी तुझा, युरनुल्फ! आणि आता देशांतरास मी तुझ्या बरोबर आईसलँडला येतो आहे.

युरनुल्फः होय, आईसलँडला! आपला हा प्रवास अनेकानेक दिवस विसरणार नाहीत.

यावच्चंद्रदिवाकरौ ही वंशावळ
जगेल पोवाडे अन् गीतातून
सशस्त्र योद्ध्यांचे शोकाकुल संमेलन
गात राहतील या हिमदेशातून

* समाप्त *

ई साहित्य प्रतिष्ठानचे हे १२ वे वर्ष. डॉ. वसंत बागुल यांचे हे सोळावे पुस्तक.

डॉ. वसंत बागुल यांच्यासारखे ज्येष्ठ लेखक आपली सर्व पुस्तके ई साहित्यच्या माध्यमातून जगभरातील वाचकांना विनामूल्य देतात. असे लेखक ज्यांना लेखन हीच भक्ती असते. आणि त्यातून कसलीही अभिलाषा नसते. मराठी भाषेच्या सुदैवाने गेली दोन हजार वर्षे कवीराज नरेंद्र, संत ज्ञानेश्वर, संत तुकारामांपासून ही परंपरा सुरू आहे. अखंड. अजरामर. म्हणून तर शंभू गणपुले (नऊ पुस्तके), डॉ. मुरलीधर जावडेकर (९ पुस्तके), डॉ. वसंत बागुल (१६ पुस्तके), शुभांगी पासेबंद (सात पुस्तके), अविनाश नगरकर (चार पुस्तके), डॉ. स्मिता दामले (आठ पुस्तके), डॉ. नितीन मोरे (२० पुस्तके), अनील वाकणकर (६ पुस्तके), रत्नाकर महाजन (४ पुस्तके), अनंत पावसकर (चार पुस्तके), मधू शिरगांवकर (तीन), अशोक कोठारे (८ हजार पानांचे महाभारत), श्री. विजय पांढरे (ज्ञानेश्वरी भावार्थ), मोहन मद्रवणा (जागतिक कीर्तीचे वैज्ञानिक), संगीता जोशी (आद्य गझलकारा, १० पुस्तके), विनीता देशपांडे (५ पुस्तके), उल्हास हरी जोशी (६), नंदिनी देशमुख (५), सुजाता चव्हाण (४), डॉ. वृषाली जोशी (१०) हे व इतर अनेक ज्येष्ठ, अनुभवी लेखक ई साहित्याच्या द्वारे आपली पुस्तके लाखो लोकांपर्यंत पोहोचवतात. एकही पैशाची अपेक्षा न ठेवता.

अशा साहित्यमूर्तींच्या त्यागातूनच एक दिवस मराठीचा साहित्य वृक्ष जागतिक पटलावर आपले नाव नेऊन ठेवील याची आम्हाला खात्री आहे. यात ई साहित्य प्रतिष्ठान एकटे नाही. ही एक मोठी चळवळ आहे. अनेक नवनवीन व्यासपीठे उभी रहात आहेत. त्या त्या व्यासपीठांतून नवनवीन लेखक उदयाला येत आहेत. आणि या सर्वांचा सामूहिक स्वर गगनाला भिडून म्हणतो आहे.

आणि ग्रंथोपजीविये । विशेषीं लोकीं 'इ'यें ।

दृष्टादृष्ट विजयें । होआवे जी ।

